

VUOSIKERTOMUS 1997

TAPIOLA-YHTIÖT

TAPIOLA-YHTIÖT 1997

VUOSIKERTOMUS

Katuosoite Revontulentie 7, Espoo, Tapiola

Postiosoite Tapiola-yhtiöt, 02010 TAPIOLA

Puh. (09) 4531 **Faksi** (09) 453 2146

Internet <http://www.tapiola.fi>

SISÄLTÖ

AVAINTIETOJA TAPIOLASTA	3
PÄÄJOHTAJAN KATSAUS	4
1 VAHINKO-TAPIOLA	7-40
Toimintakertomus	10
Tuloslaskelma	17
Tase	24
2 ELÄKE-TAPIOLA	41-72
Toimintakertomus	44
Tuloslaskelma	53
Tase	58
3 HENKI-TAPIOLA	73-102
Toimintakertomus	76
Tuloslaskelma	83
Tase	88
4 YRITYSTEN HENKI-TAPIOLA	103-128
Toimintakertomus	106
Tuloslaskelma	111
Tase	116
YHTEISKUNNALLINEN TULONJAKO	130
HENKILÖSTÖRAPORTTI	131
YMPÄRISTÖRAPORTTI	133
NEUVOTTELUKUNTIEN JÄSENET	134
ORGANISAATIO	139
TOIMISTOT JA PALVELUPISTEET	142
TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET	144
LUKIJAN OPAS	147

Kaikkien Tapiola-ryhmään kuuluvien yhtiöiden viralliset tilinpäätökset ovat nähtävissä Tapiola-yhtiöiden pääkonttorissa, Revontulentie 7, Espoo. Vuosikertomuksia voi tilata Tapiola-yhtiöiden tiedotusosastolta puh. (09) 4531 tai faksi (09) 453 2920.

TÄMÄ ON TAPIOLA

TAPIOLA-YHTIÖT ON VAHINKO-, HENKI- JA ELÄKEVAKUUTUSTOIMINTAA HARJOITTAVA VAKUUTUSYHTIÖRYHMÄ. SE PERUSTETTIIN 18.6.1982, JOLLOIN EDELTÄJÄYHTIÖIDEN HALLINTONEUVOSTOT PÄÄTTIVÄT FUUSIOITUMISESTA. TAPIOLANA YHTIÖRYHMÄ ON TOIMINUT VUODESTA 1984.

TAPIOLA ON MAAN KOLMANNEKSI SUURIN VAKUUTUSYHTIÖRYHMÄ, johon kuuluu neljä vakuutus-toimintaa harjoittavaa yhtiötä. Yhtiöt ovat Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola eli Vahinko-Tapiola, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola eli Eläke-Tapiola, Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Tapiola eli Henki-Tapiola ja Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiola eli Yritysten Henki-Tapiola.

VAHINKO-TAPIOLA

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan toimialaan kuuluvat kaikki vapaaehtoiset ja lakisääteiset vahinkovakuutukset. Vahinko-Tapiola on Suomen kolmanneksi suurin vahinkovakuutusyhtiö.

Vahinko-Tapiolan konserniin sisältyy lakkautettujen jälleenvakuutussopimusten hoitoyhtiö Alma Vakuutus Oy ja atk-palveluja hoitava Tieto-Tapiola Oy.

Vahinko-Tapiolan tulos vuonna 1997 oli erittäin hyvä. Markkinaosuus ja maksutulo kasvoivat. Vahinkosuhte jonkin verran heikkeni, mutta oli edelleen hyvällä tasolla. Sijoitustoiminnan tulos pysyi myös hyvällä tasolla.

ELÄKE-TAPIOLA

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan toimialaan kuuluvat lakisääteiset työeläke- ja yrittäjäeläkevakuutukset.

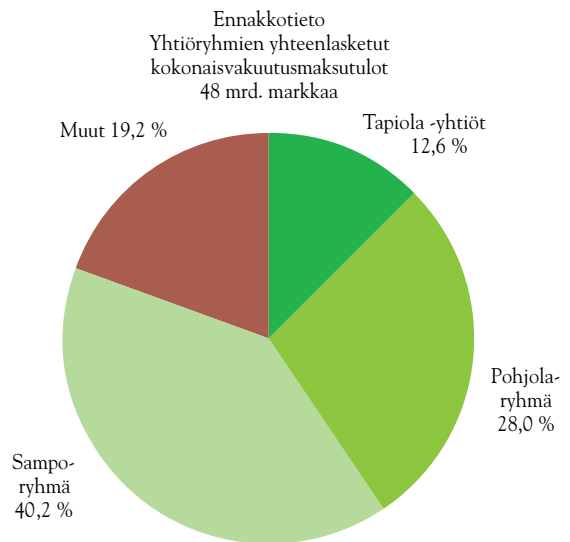
Eläke-Tapiola on Suomen neljänneksi suurin eläkevakuutusyhtiö. Eläke-Tapiolan tulos vuodelta 1997 oli erittäin hyvä. Markkinaosuus kasvoi ja vakavaraisuus vahvistui.

HENKI-TAPIOLA JA YRITYSTEN HENKI-TAPIOLA

Tapiolan henkivakuutusyhtiöissä hoidetaan yksilölliset eläkevakuutukset, ryhmäeläkevakuutukset, yksilölliset henkivakuutukset, vapaamuotoiset ryhmähenkivakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset. Tapiolan henkivakuutusyhtiöt ovat suuruusjärjestyksessä viidennellä sijalla pankkiyhtiöiden muutettua markkinoiden rakennetta.

Henki-Tapiolan tulos 1997 oli hyvin tyydyttävä ja sen konserniin kuuluvan Yritysten Henki-Tapiolan tulos var-

ENSIVAKUUTUKSEN MARKKINAOSUUEDET 1997

sin tyydyttävä. Henki-Tapiolan maksutulo laski, kun taas Yritysten Henki-Tapiolan maksutulo kasvoi merkittävästi. Liikekulut kasvoivat, mutta vakavaraisuus on pysynyt edelleenkin hyvällä tasolla. Markkinaosuus kasvoi hie-

YHTEISTYÖKUMPPANIT

Kotimaassa Tapiola on yhteistyössä Työväen Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan kanssa. Sopimuksen mukaan Turva myy asiakkailleen omien vahinkovakuutuksiansa ohella Tapiolan työeläkevakuutuksia ja vapaaehtoisia henki- ja eläkevakuutuksia.

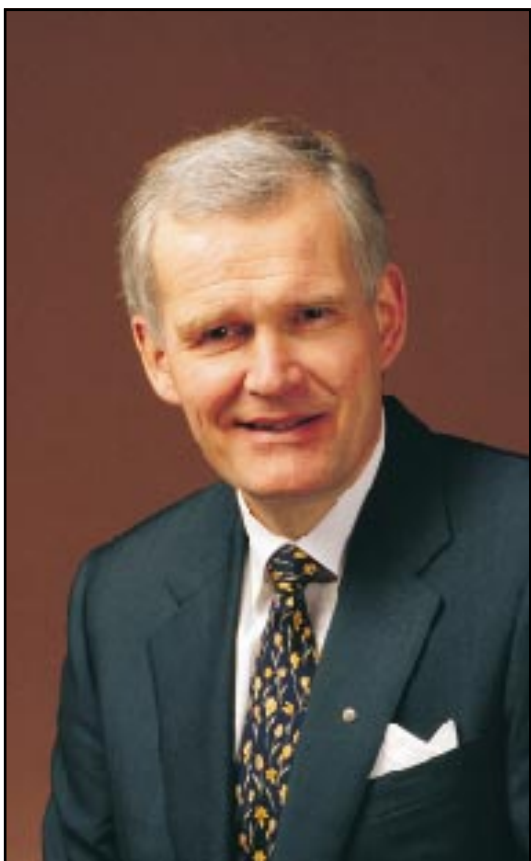
Pohjoismaissa Tapiolalla on yhteistyökumppani kussakin maassa. Yhteistyötä tietojenvaihdon ja projektien muodossa tehdään ruotsalaisen Länsförsäkringsbolagenin, norjalaisen Gjensidigen ja tanskalaisten Almindelige Brandin ja Östifternen kanssa.

Tapiolan muut merkittävimmät yhteistyökumppanit ovat Euroopan suurimpiin vakuutusyhtiöihin kuuluvat sveitsiläinen Winterthur ja italialainen Generali. Baltiassa toimivia kumppaneita ovat Salva ja Alte Leipziger sekä Venäjällä Ingosstrakh.

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS

HYVÄ TULOSTASO JATKUI

TAPIOLAN YHTIÖRYHMÄN TULOSTASO JATKUI HYVÄNÄ MYÖS VUONNA 1997. VIIME VUONNA YHTIÖRYHMÄN TULOKSET YHTEENLASKETTUINA JOPA HIEMAN YLITTIVÄT EDELLISEN ENNÄTYSVUODEN LUKEMAT. JO 1980-LUVUN LOPPUVUOSISTA LÄHTIEN YHTIÖRYHMÄ ON PYSTYNYT NOUDATTAMAAN VARSIN HYVIN TAVOITETTAAN PITÄÄ KEHITYS TASAISENA JA HYVÄNÄ.

ASMO KALPALA
PÄÄJOHTAJA

KERTOMUSVUODEN TOIMINNASSA keskeisiä asioita oli uuden strategisen jakson käyntiin saattaminen ja Tapiolan arvojen ja strategian laaja-alainen läpikäynti koko henkilöstön piirissä. Merkittäviin asioihin kuului myös yhtiöryhmän ylintä johtoa koskevan organisaatiomuutoksen loppuunsaattaminen aikaisemmin suunnitellulta pohjalta nimittämällä Tom Liljeström Eläke- Tapiolan toimitusjohtajaksi vuoden 1998 alusta lähtien. Myös Eläke-Tapiolan sijoitustoiminta eriytettiin muista Tapiola-ryhmän yhtiöistä uuden työeläkevakuutusyhtiölainsäädännön mukaisesti. Yhtiöryhmän yhtiöiden kesken jatkettiin asiakaslähtöisyyden sekä synergisten etujen kehittämistä. Vuoden 1998 tammikuussa hallintoneuvostot tekivät päätöksen koota aluepalvelun, myynnin, markkinoinnin sekä tiedotuksen resurssit yhtiöryhmäpalveluihin sijoittuvaan pääyksikköön varatoimitusjohtajaksi nimitetyn Juhani Heiskasen alaisuuteen 1.2.1998.

Kansantaloutemme ja vakuutustoiminnan keskinäinen riippuvuus on selkeätä. Sen vuoksi maamme talouspoliittisella päätöksenteolla on myös vakuutusalan kannalta keskeinen merkitys. Määrätietoisuus Suomen EMU-ratkaisussa ja pyrkimyksessä päästä Euroopan talouden sisäpiiriin luo tulevaisuudenuskoa kansantalouteemme. Vakautta tulevaisuuteemme luo myös inflaationtorjunta, jota on toteutettu kolmikantapohjalta solmittujen tupo-ratkaisujen muodossa.

Lähivuosien vaikeita ja ongelmallisia kysymyksiä kansantaloudessamme on silti jäänyt vaille vastausta. Vahvana nousukautena valtiontalous ottaa lisää velkaa, mikä on todellinen uhka edessä olevina laskukauden vuosina. Korkeana pysyvä työttömyys on haaste työmarkkinajärjestelmällemme, sosiaalipolitiikalle ja koko kansantalouden kannustinjärjestelmien kehittämiseksi. Siten tulevien vuosien talouskehitys ei ole lä-

AVAINLUVUT

TAPIOLAN YHTIÖRYHMÄÄN KUULUVIEN KONSERNIEN YHTEENLASKETUT LUVUT

	1997 Mmk	1996 Mmk	Muutos Mmk	%
Liikevaihto	8 611	8 219	392	4,8
Kokonaisvakuutusmaksutulo	6 272	5 857	415	7,1
Korvauskulut	5 542	4 771	771	16,2
Liikekulut	512	464	48	10,3
Sijoitukset, kirjanpitoarvoin	29 408	26 296	3 112	11,8
Sijoitukset, käyvin arvoin	33 116	29 445	3 671	12,5
Oma pääoma	386	357	29	8,1
Varaukset	290	494	-204	-41,3
Vakuutustekninen vastuuvélka	30 846	27 671	3 175	11,5
Taseen loppusumma	32 442	29 278	3 164	10,8

heskään ongelmaton. Tämä on haaste myös vakuutusalalle, jonka keskeinen tehtävä on huolehtia asiakkaidensa taloudellisesta turvasta.

VAKUUTUSALA pystyi vuonna 1997 myönteiseen tuloskehitykseen paljolti osakemarkkinoiden nousun ansiosta, mistä Tapiola-yhtiötkin saivat osansa. Kokonaisuutena ala voinee olla vuoteen hyvin tyytyväinen.

Pankkien ja vakuutusyhtiöiden välisen rajan poistuminen on käytännössä näkynyt henkivakuutusmarkkinoiden voimakkaana kasvuna. Perinteiset yhtiöt, erityisesti Henki-Tapiola, ovat kiinnittäneet huomiota voimakkaan kasvun aiheuttamiin taseriskeihin ja niiden hallintaan. Jatkossa tämä ajattelutapa ohjannee entistä enemmän koko henkivakuutuskentän painotuksia, kun kasvua pyritään jatkamaan viime vuoden hengähdystauon jälkeen.

Työeläkeyhtiöiden piirissä Eläke-Tapiola on jatkanut kilpailun avoimuutta, mikä on lisännyt koko alalla tarvetta jakaa vakuutusmaksualennuksia kaikille asiakkaille sen sijaan, että jaettaisiin muita etuja rajatummalle joukolle. TEL-järjestelmä elää murroskauttaan kokonaisuutena ja yksi kehittämiskohteista on tämän lakisääteisen vakuutuksen saattaminen kilpailuneutraaliteetin periaatteita arvostavaksi.

Vakuutusalan vakauden yhä keskeisempi haaste sisältyy sijoitusriskeihin. Entinen inflaatiotalous ja suljetun talouden Suomi ovat jääneet taakse ja uusien pelisääntöjen mukaan toimiminen vaatii asiantuntemusta. Myös vakuutusvalvonnan periaatteita ollaan sijoitusriskien osalta ilahduttavalla tavalla ajanmukaistamassa Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuustyöryhmä kehittikin viime vuonna

joukon ehdotuksia, jotka tähtäävät yhtiöiden sijoitusriskien riittävän aikaiseen toteamiseen ja valvonnan toimintamahdollisuuksien parantamiseen.

Tapiolan yhtiöryhmän taloudellinen kehitys jatkui yhtiöiden tulokset yhteenlaskien edellisen ennätysvuoden tasolla. Tavoitteena oleva tasainen ja hyvä kehitys on toteutunut 1980-luvun lopulta asti ylitse Suomen talouden hyvin epävakaaan jakson.

YHTIÖRYHMÄSSÄ toteutettiin omistaja-asiakasohjelman käyttöönottolla uudistus, jolla on vaikutus Tapiolan kilpailuun. Se toteuttaa strategiassa määriteltyä asiakaslähtöisyyttä konkreettisesti muodossa. Omistaja-asiakasohjelmalla palkitaan asiakkaita muun muassa asiakassuhteen pituuden mukaan ja siten, että seuraava sukupolvi perii vanhemmiltaan syntyneet hinta- ja edut.

Asiakkailleen Tapiola on antanut hinta- ja edut historian aikana jo miljardeja. Kymmenvuotiskaudella 1988 - 1997 lakisäätöjen vakuutusten alennusten, henkivakuutusten indeksikorotusten ja asiakasohjelmien sekä vapaaehtoisten sopimuslaskutusten ja käyttöön otetun Omaohjelman yhteenlasketut edut ovat noin 2,5 miljardia markkaa.

Tapiola menestyi markkinoilla hyvin. Työeläkevakuutuksia siirtyi syyskuun lopussa päättyneenä siirtokautena Eläke-Tapiolaan ennätysmäisen paljon, ja yhtiö oli siinä edellä kaikkia kilpailijoitaan. Myös vahinkovakuutusten markkinaosuus kasvoi. Henkivakuutuksissa kasvoimme hyvin niissä vakuutuslajeissa, jotka oli asetettu edellä kuvatuista riskienhallinnallisista syistä painopistealueiksi.

YHTIÖRYHMÄLLÄ on ollut työrauha ja olemme voineet keskittyä toimintamme kehittämiseen ja kokeneen henkilöstömme osaaminen on voinut kohdistua varsinaiseen työhön. Myös toimeenpannut organisaatiomuutokset on otettu hyvin, osin jopa innostuneesti, vastaan. Ne ovat

oleellinen osa Tapiolan pitkäjänteistä uudistumista.

Keskinäinen yhtiömuoto on osoittanut Tapiolassa monella tavalla voimansa. Asian entistä selkeämpi esillä pitäminen sekä asiakkaiden tietoisuudessa että organisaation sisällä on tärkeää, sillä taitavasti hoidetulla keskinäisyydellä on edessä kasvava sijansa vakuutusmarkkinoilla. Kilpailuasetelman kannalta se on tärkeää.

Pohjoismainen yhteistyömme jatkuu yhteistyösopimuksen päivittyksen jälkeen entistä yhdenmukaisemmin tavoittein. Voimme seurata rauhallisin mielin finanssisektorin rakenteiden käymistä pohjoismaissa.

Tuleviin vuosiin koko Tapiola-ryhmä voi katsoa muutenkin luottavasti. Kilpailuympäristön muuttuessa Tapiolan voima on ennen muuta siinä, että asiakkaita palvelaan heidän tyytyväisyytensä varmistavalla tavalla.

Haluan kiittää kasvanutta asiakaskuntaamme ja sen edustajia Tapiola-yhtiöiden hallinnossa ja neuvottelukunnissa hyvästä kehityksestä. Toivon, että myönteisen kehityksemme kannalta välttämätön rakentava vuorovaikutus jatkuu ja voimistuu.

HENKILÖSTÖ on tehnyt hyvää ja innovatiivista työtä, mistä kertovat myös parantuneet asiakaspalautteet. Sen vuoksi henkilöstön kannustepalkkiojärjestelmän aikaansaaminen kuluvan vuoden alusta on koettu hyväksi entisen henkilöstörahojärjestelmän rinnalle. Voittopalkkiota henkilöstörahoistolle jaetaan viime vuodelta 6,9 miljoonaa markkaa. Se on henkilöstörahoistalon vuonna 1990 aloitetun toiminnan parasta tasoa.

TAPIOLASSA 26.3.1998

ASMO KALPALA

KESKINÄINEN
VAKUUTUSYHTIÖ
TAPIOLA

VUOSIKERTOMUS 1997

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN KASVU NOPEUTUI VUONNA 1997

PERTTI HEIKKALA
VAHINKO-TAPIOLAN
TOIMITUSJOHTAJA

SUOMEN VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN KASVU nopeutui vuonna 1997 talouskasvun myötä. Ensivakuutuksen maksutulo nousi 4,2 %.

Vahinko-Tapiolan tulostaso oli edelleen erittäin hyvä ja alan keskiarvon ylittävä, vaikka ei ihan yltänyt vuoden 1996 tasolle. Tulosta heikensi noin 26 miljoonan markan suuruinen korvausvastuun lisäys, joka tehtiin arvioidun eliniän pidentymisestä johtuen tapaturma- ja liikennevakuutukseen. Yhtiön liikevoitto oli 13,6 % liikevaihdosta.

Yhtiön ensivakuutuksen markkinaosuus kääntyi nousuun ja oli 13,0 % vakuutusyhtiöitten ja vakuutusyhdistysten yhteisestä maksutulosta.

Vuosi 1997 oli Tapiola 2001-strategian mukainen toimintavuosi. Laadun ja asiakassuhteiden kehittämistä toteutettiin määrätietoisesti.

Yksityisasiakaslohkon eli Yksityis-Tapiolan osalta keskityttiin omistaja-asiakasohjelman markkinoille tuontiin ja siihen liittyvän palvelun kehittämiseen koti-, maatala- ja yrittäjätalouksille. Toiminta onnistuikin hyvin ja asiakasuskollisuus parani. Merkittävien autovakuutuksen tuoteuudistus oli Tapiolan Säästökasko, joka tosin julkistettiin vasta tämän vuoden helmikuussa. Tuote näyttää osuneen oikeaan tarpeeseen. Maatilayrittäjille kehitettiin lakisäästeistä tapaturmavakuutusta täydentävä henkilövakuutusratkaisu. Myös tämä tuote on saanut asiakkailta hyvän vastaanoton.

Yrityisasiakaslohkon eli Yritys-Tapiolan tärkein tuoteuudistus oli Tapiolan uusi yrityksen vakuutus, joka parantaa merkittäväällä tavalla riskien vakuuttamisen tarkkuutta ja niiden hintavastaavuutta. Tämän tuoteteknisen uudistuksen rinnalla kehitettiin myös Tapiolan uusi yrityssojimus, joka on omistaja-asiakasohjelman luontainen ratkaisu yritysten tarpeisiin.

Tärkeimmät kehittämisalueet jatkossakin ovat toisaalta Yritys-Tapiola ja toisaalta Yksityis-Tapiola palveluohjelmien, tuotteiden ja laadun muodossa. Vahinko-Tapiola ja muut Tapiola-yhtiöt muodostavat yhdessä yhä selkeämmän ja asiakaslähtöisemmän palvelukonaisuuden sekä yksityis- että yritysasiakkailleen.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

VUODELTA 1997

VAHINKO-TAPIOLALLE VUOSI 1997 OLI MENESTYKSELLINEN SEKÄ TALOUDELLISESTI ETTÄ TOIMINNALLISESTI. YHTIÖN TULOS OLI ERITTÄIN HYVÄ JA VASTUUNKANTOKYKY KASVOI EDELLEENKIN.

VAKUUTUSTOIMINTA

ENSIVAKUUTUS Ensivakuutuksen kokonaismaksutulo oli 1 536 miljoonaa markkaa. Kasvua edellisestä vuodesta oli 6,9 %. Ensivakuutuskorvauksia yhtiö maksoi yhteensä 1 093 miljoonaa markkaa, mikä on 4,4 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Ensivakuutuksen vahinkosuhte oli 83,2 % eli sama kuin edellisenä vuonna.

Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista olivat 24 miljoonaa markkaa, edellisenä vuonna 23 miljoonaa markkaa.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen kokonaismaksutulo kasvoi 14,2 prosenttia 316 miljoonaan markkaan. Vakuutusmaksuihin sisältyvä asiakasetu pidettiin edelleen 5 prosentissa. Lajin kannattavuus säilyi tyydyttävänä. Muun tapaturmavakuutuksen kannattavuus heikkeni, mutta oli edelleen tyydyttävä.

Liikennevakuutuksen kokonaismaksutulo kasvoi 7,9 prosenttia 333 miljoonaan markkaan. Lajin kannattavuus parani selvästi, mutta on edelleen epätydyttävä.

Autovakuutuksen kokonaismaksutulo kasvoi 6,8 prosenttia 272 miljoonaan markkaan. Lajin kannattavuus säilyi varsin tyydyttävänä.

Palo- ja omaisuusvakuutusten sekä vastuu- ja oikeusturvavakuutusten ryhmän kokonaismaksutulo oli 515 miljoonaa markkaa, mikä on 2,9 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Kannattavuus oli varsin tyydyttävä. Kotivakuutusten kokonaismaksutulo oli 185 miljoonaa markkaa ja tulos oli hyvä. Maatilavakuutusten maksutulo laski hieman 118 miljoonaan markkaan, edellisenä vuonna 122 miljoonaa markkaa.

Maatilavakuutusten tulos oli myöskin hyvä. Yritys- ja kiinteistövuokratusten maksutulo oli 206 miljoonaa markkaa ja tulos tyydyttävä. Varsinaisia suurvahinkoja ei sattunut.

JÄLLEENVAKUUTUS Tulevan kotimaisen ja ulkomaisen jälleenvakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo oli 127 miljoonaa markkaa ja vakuutustekninen kate ennen si-

joitustoiminnan nettotuottoa -14 miljoonaa markkaa.

Kotimaisen jälleenvakuutuksen maksutulo pieneni 100 miljoonaan markkaan eli noin 2 %. Kotimaisen jälleenvakuutuksen vakuutustekninen kate ennen sijoitustoiminnan nettotuottoa oli +2 miljoonaa markkaa.

Ulkomaisen jälleenvakuutuksen merkitsemisessä yhtiö on edelleen ollut hyvin pidättyväinen ja maksutulo oli 26 miljoonaa markkaa. Vakuutustekninen kate ennen sijoitustoiminnan nettotuottoa oli -16 miljoonaa markkaa. Tappiosta 8 miljoonaa markkaa johtuu valuuttakurssimuutoksista. Liikkeeseen liittyvä valuuttapositio oli katettu, mikä kompensoi sijoituspuolella valuuttakurssitappion.

JÄLLEENVAKUUTTAJAN OSUUS Yhtiö välttyi suurvahingoilta, minkä seurauksena jälleenvakuuttajien osuus tuloksesta oli 17 miljoonaa markkaa, edellisenä vuonna 25 miljoonaa markkaa.

VASTUUVELKA Korvausvastuu kasvoi 127 miljoonaa markkaa. Vahinkokehityksen lisäksi korvausvastuuta kasvatti liikenne- ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen elinkorkovastuiden kuolevuusperusteen alentaminen. Kuolevuusperusteen muutoksen korvausvastuuta kasvattava vaikutus on 26 miljoonaa markkaa.

SIJOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan tulos oli 370 miljoonaa markkaa oltuaan vuotta aikaisemmin 383 miljoonaa markkaa. Tämä on 23,3 % omalla vastuulla olevista maksutuotoista. Vastaava luku oli 25,4 % vuonna 1996.

Merkittevä poikkeama edelliseen vuoteen verrattuna on arvonalennusten palautusten määrän pieneneminen 67 miljoonasta markasta 23 miljoonaan markkaan. Arvonalennusten palautukset kohdistuivat osakkeisiin.

Osinkotuotot kasvoivat 34 miljoonasta markasta 40 miljoonaan markkaan.

Muista kuin osingoista ja kiinteistöistä kertyneitä

tuottoja (pääosin korkotuottoja) oli kulujen vähentämisen jälkeen 208 miljoonaa markkaa. Nettotuotot kiinteistösijoituksista olivat 35 miljoonaa markkaa.

Osakkeiden ja rahoitusmarkkinavälineiden arvonalennuksia tehtiin yhteensä noin 20 miljoonalla markalla, kun vastaava luku oli edellisvuonna 46 miljoonaa markkaa. Arvonalennuksista kohdistui osakkeisiin 17 miljoonaa markkaa ja rahoitusmarkkinavälineisiin 2 miljoonaa markkaa.

Sijoitusten määrä oli kertomusvuoden päättyessä kirjanpitoarvoin laskettuna 4 918 miljoonaa markkaa ja käyvin arvoin 6 497 miljoonaa markkaa.

Sijoitustoiminnassa kasvatettiin ulkomaisten sijoitusten, erityisesti osakkeiden osuutta.

LIIEKULUT JA ORGANISAATIO

Varsinaisen toiminnan liikekulut olivat yhteensä 365 miljoonaa markkaa eli 38 miljoonaa markkaa edellisvuotista enemmän. Kun tähän lisätään kaluston ja pitkävaikutteisten menojen poistot sekä jälleenvakuutus-palkkiot ja vähennetään hoitopalkkiot ja korvaus- ja sijoituskuluihin siirretty osa, niin liikekulut tuloslaskelmassa muodostuivat 332 miljoonaksi markaksi. Liikekulujen suhde maksutuottoihin oli 20,9 %, kun vastaava luku vuonna 1996 oli 19,9 %. Kustannustaso oli 0,5 prosenttiyksikköä alempi kuin, mitä vuosisuunnitelmassa oli ennakoitu.

Tilikauden aikana yhtiön henkilöstö hoiti koko Tapiola-yhtiöryhmän tehtäviä. Vuoden 1998 alusta alkaen henkilöstön työsuhteet järjestettiin uudelleen siten, että yhtiön henkilöstö toimitusjohtajaa ja varatoimitusjohtajaa lukuunottamatta on työsuhteessa paitsi yhtiöön myös Keskinäiseen Henkivakuutusyhtiöön Tapiolaan ja Keskinäiseen Eläkevakuutusyhtiöön Tapiolaan. Liikekulut jaetaan eri kirjanpitovelvollisten kesken menonsiirtona aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

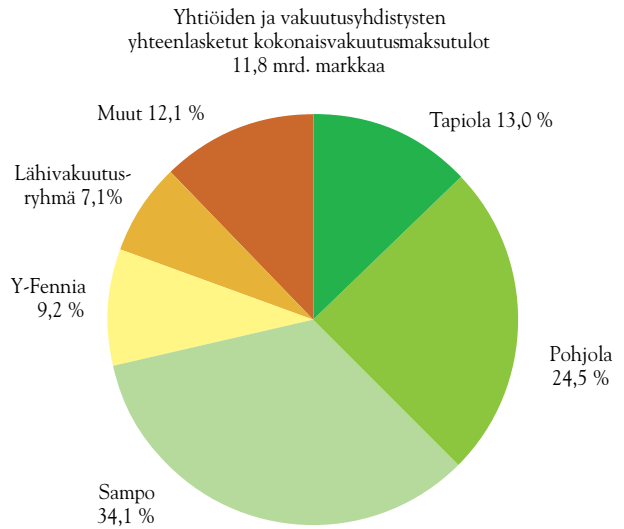
Maksetut palkat ja palkkiot hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle olivat yhteensä 1 540 663,00 markkaa. Muut maksetut palkat ja palkkiot olivat 168 280 761,32 markkaa, eli yhteensä 1 69 821 424,32 markkaa.

TILIKAUDEN TULOS

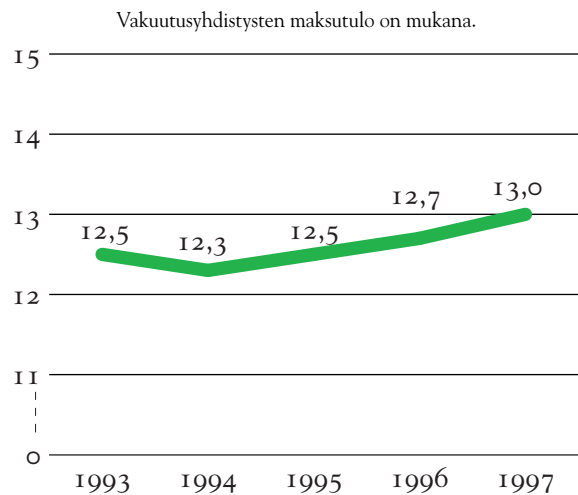
Liikevaihto vuodelta 1997 oli 2 169 miljoonaa markkaa ja liikevoitto 309 miljoonaa markkaa eli 14,3 prosenttia liikevaihdosta, edellisvuonna 17,0 %. Tulos on erittäin hyvä. Kokonaisvakuutusmaksutulo kasvoi 6,0 %.

Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta oli 63 miljoonaa markkaa tappiollinen. Vakuutusmaksutuottoihin suhteutetut kokonaiskorvauskulut eli vahinkosuhte nousi 81,9 %:sta 83,1 %:iin. Ilman aikaisemmin mainitun

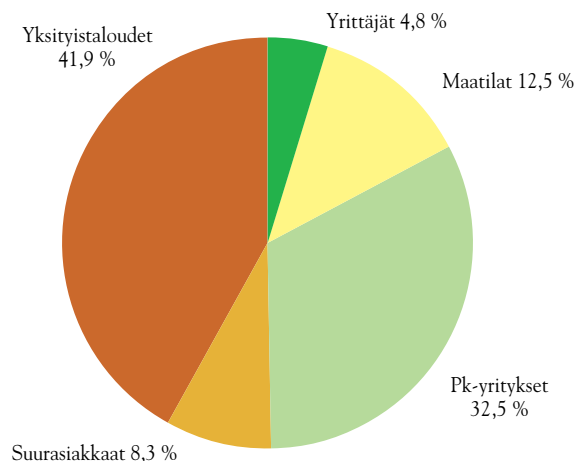
VAHINKOVAKUUTUKSEN ENSIVAKUUTUKSEN MARKKINAOSUUDET 1997

VAHINKO-TAPIOLAN ENSIVAKUUTUKSEN MARKKINAOSUUSKEHITYS

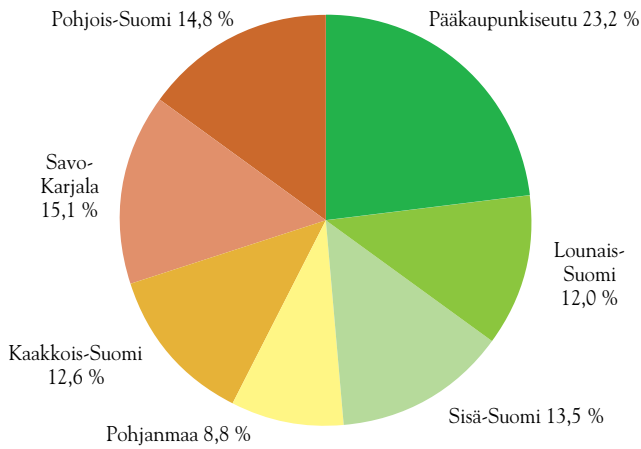

VAHINKO-TAPIOLAN MAKSETULON JAKAUMA ASIAKASRYHMITTÄIN 1997

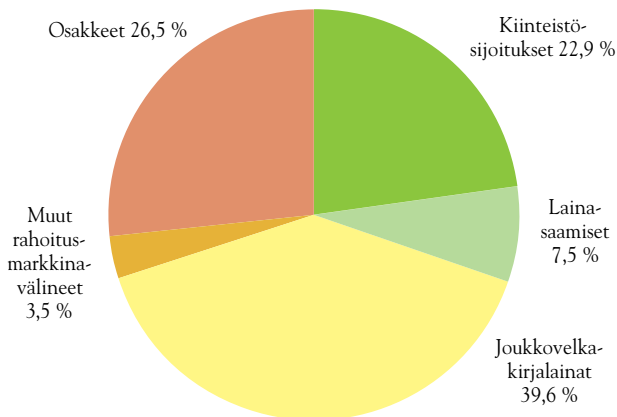
VAHINKO-TAPIOLAN MAKSUTULON JAKAUMA ALUEITTAIN 1997

Asiakkaan kotikunnan mukaan sisältäen myös suurasiakkaat

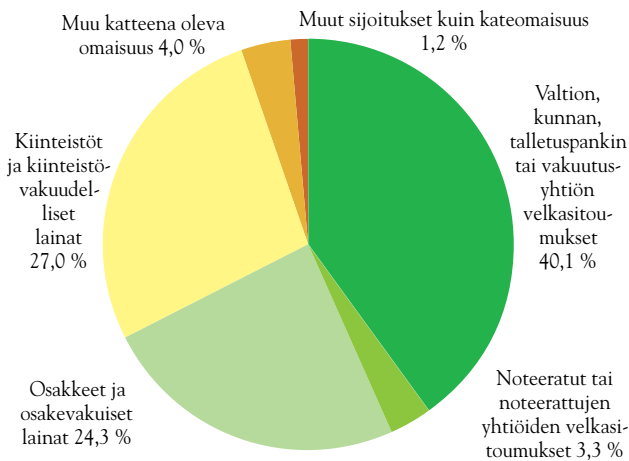
VAHINKO-TAPIOLAN SIOJITUSTEN JAKAUMA

Käypä arvo 31.12.1997 Mmk 6 497

VAHINKO-TAPIOLAN SIOJITUSTEN JAKAUMA SIOJITUSRISKIN MUKAAN

Käypä arvo 31.12.1997

Kuvio kertoo yhtiön sijoitusten riskiprofiilin. Vastuvelkaa kattava omaisuus ja muut sijoitukset kuin kateomaisuus on ryhmitelty tässä sijoitusriskin mukaan.

kuolevuusperusteen muutoksen korvausvastuuta kasvattavaa vaikutusta vahinkosuhde olisi 81,4 %. Liikekulut huomioiva yhdistetty kulusuhde kasvoi vastaavasti 101,8 %:sta 104,0 %:iin.

Tasoitusbäärä kasvoi 234 miljoonalla markalla 1 951 miljoonaan markkaan.

Käyvin arvoin laskettu toimintapääoma oli vuoden lopussa 1 891 miljoonaa markkaa ja vakavaraisuuspääoma 3 842 miljoonaa markkaa. Kaikkiaan vakavaraisuuspääoma kasvoi 434 miljoonaa markkaa. Yhtiön vakavaraisuutta kuvaava vastuunkantokyky oli 242 %, edellisenä vuonna 222 %.

Yhtiön omaisuuden käyvät arvot on laskettu varovaisuuden periaatetta noudattaen tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tarkemmin selostetulla tavalla.

Poistot, yhteensä 21 miljoonaa markkaa, kirjattiin suunnitelman mukaisina. Elinkeinoverolain sallimat poistot on tehty täysimääräisinä.

Lakisäätelien vahinkovakuutusten takuujärjestelmään liittyvien lakimuutosten mukaisesti on vakuutustekniseen vastuuvetkaan varattu yhteistakuuerä. Erällä turvataan lakien mukaiset korvaukset jonkin vakuutusyhtiön joutuessa selvitystilaan tai konkurssiin.

Yhteistakuuerä on kolme prosenttia lakisäätelien tapaturmavakuutuksen ja moottoriajoneuvon vastuuvakuutuksen bruttovastuuvetlasta ilman tasoitusbäärää. Nämä erät ovat Vahinko-Tapiolassa yhteensä 67 miljoonaa markkaa.

Yhteistakuuerä on rahoitettu vakuutusmaksutulolla, 14 miljoonaa markkaa, vakuutusyhtiöiden yhteisesti vastattavilla korvauksilla, 20 miljoonaa markkaa, ja tasoitusbäärän muutoksella, 33 miljoonaa markkaa. Tuloslaskelmassa varauksen vaikutus on kirjattu satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin, joten yhteistakuuerä ei vaikuta yhtiön tunnuslukuuihin.

Siirtymävaraus 83 miljoonaa markkaa purettiin kokonaan ko. varausta koskevan siirtymäajan umpeuduttua 31.12.1997. Luottotappiovaraus tehtiin täysimääräisenä.

Käyttörahas-tosta on tilivuoden aikana lahjoitettu yleis-hyödyllisiin tarkoituksiin 188 520,00 markkaa.

Yhtiön osuus Tapiola-yhtiöiden henkilöstörahas-toon h.r. siirrettävästä voittopalkkiosta on 2 983 000,00 markkaa. Se on laskettu ennakkomäärän mukaisena ja sisältyy tulos-laskelmassa muihin kuluihin.

Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto 90 120 821,91 markkaa käytetään siten, että takuupääomalle maksetaan korkoa 6 prosenttia eli 630 000,00 markkaa, varmuusrahas-toon siirretään 89 110 000,00 markkaa ja käyttörahas-toon 380 821,91 markkaa.

Taseen loppusumma on 5 634 273 879,39 markkaa, edel-lisenä vuonna 5 241 949 395,79 markkaa.

VAHINKO-TAPIOLAN KONSERNIN TUNNUSLUKUJA

	1997	1996	1995	1994
YHIÖN KOKO				
Kokonaisvakuutusmaksutulo, Mmk	1 669	1 572	1 524	1 479
Liikevaihto, Mmk	2 227	2 162	1 906	1 971
VAHINKOKEHITYS				
Vahinkosuhte %	85,2	81,9	83,6	83,5
TOIMINNAN TEHOKKUUS				
Liikekulusuhde %	21,1	20,0	22,1	20,1
TULOSKEHITYS				
Yhdistetty kulusuhde %	106,2	101,9	105,7	103,6
Liikevoitto, Mmk	302	316	131	194
Liikevoitto % liikevaihdosta	13,6	14,6	6,9	9,8
Tappio ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja, Mmk	35	153	-19	-0,1
Oman pääoman tuotto %	20,0	46,1	8,6	-1,9
Kokonaispääoman tuotto %	9,9	14,2	5,5	4,9
VAKAVARAISUUS				
Vakavaraisuuspääoma, Mmk	3 996	3 344	2 688	2 683
Vakavaraisuuspääoma % vastuovelasta	126,7	112,4	97,4	108,8
Vastuunkantokyky %	251,4	221,2	184,5	192,1
Omavaraisuusaste %	27,3	24,4	17,6	17,3

Käsitteiden määritelmät ja tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty Lukijan oppaassa sivulla 147.

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan konserniin kuuluvat emoyhtiön lisäksi tytäryhtiöt Alma Vakuutus Oy, Tapiola Safety Oy, Tietotyö Oy, Aura- Karelia Oy, Tieto-Tapiola Oy ja Tapiolan Arvo-Osuus Oy sekä 50 asunto- ja kiinteistöyhtiötä. Tilikauden aikana yhtiöön on tullut siten 29 tytäryhtiötä.

Osakkuusyhtiöitä ovat Vakuutusneuvonta Aura Oy, Vakuutusneuvonta Pohja Oy, Kehitysyhtiö Botnia Oy ja Suomen Vahinkotarkastus Oy.

Konsolidoimattomana osakkuusyhtiönä konsernin ulkopuolella on Työväen Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva.

VAKUUTUSTOIMINTA

VAKUUTUSMAKSUTULO Konsernin kokonaismaksutulo oli 1 669 miljoonaa markkaa. Lisäystä edellisvuode-

sta on 6,2 %. Ensivakuutuksen osuus kokonaismaksutulosta oli 1 536 miljoonaa markkaa.

KORVAUSKULUT Konsernin korvauskulut olivat 1 354 miljoonaa markkaa. Tästä määrästä maksettujen korvausten osuus oli 1 235 markkaa eli 5,9 prosenttia edellisvuotista enemmän.

JÄLLEENVAKUUTUS Konsernin tulevan jälleenvakuutuksen kokonaismaksutulo oli 133 miljoonaa markkaa. Vähennystä edellisestä vuodesta oli 1 miljoonaa markkaa. Jälleenvakuutuksen osuus konsernin kokonaismaksutulosta oli 8,0 %.

Tulevan jälleenvakuutuksen maksetut korvaukset olivat 140 miljoonaa markkaa. Lisäystä oli 20,4 prosenttia.

JÄLLEENVAKUUTTAJAN OSUUS Jälleenvakuuttajan osuus tuloksesta oli -10 miljoonaa markkaa, edellisenä vuonna +15 miljoonaa markkaa.

SIOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan tulos oli 399 miljoonaa markkaa. Vastaava nettotulos edelliseltä vuodelta oli 347 miljoonaa markkaa. Myyntivoitot olivat 87 miljoonaa markkaa.

Valuuttakurssien muutokset lisäsivät sijoitustoiminnan nettotuottoja 33 miljoonalla markalla. Vakuutusliikkeen tulosta valuuttakurssien muutokset heikensivät 29 miljoonalla markalla, joten valuuttakurssien muutosten vaikutus yhtiön kokonaistulokseen oli 4 miljoonaa markkaa voitollinen.

LIIEKULUT

Konsernin liikekulut olivat yhteensä 335 miljoonaa markkaa eli 10,3 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Palkat ja palkkiot kasvoivat 6,8 % ja sosiaalikulut alenivat 5,3 %.

Vahinko-Tapiolan ja Tieto-Tapiolan yhteenlaskettu henkilömäärä oli toimintavuoden aikana keskimäärin 1658, missä lisäystä edellisvuodesta on 69.

TILIKAUDEN TULOS

Poistot yhteensä 56 miljoonaa markkaa kirjattiin suunnitelman mukaisina ja ne sisältävät liikearvon poistoja yhteensä 1 miljoona markkaa. Poistoeron lisäys oli 2 miljoonaa markkaa. Luottotappiovaraus muista saamisista tehtiin täysimääräisenä. Siirtymävaraus 83 miljoonaa markkaa purettiin kokonaan ko. varausta koskevan siirtymäajan umpeuduttua 31.12.1997.

Konsernin voitto tilikaudelta oli 81 543 175,21 markkaa, josta vähemmistön osuus oli -177 303,16 markkaa. Taseen loppusumma oli 5 960 519 487,38 markkaa.

VAHINKO-TAPIOLAN KONSERNIN TULOSANALYYSI

MMK	1997	1996	1995	1994
Vakuutusmaksutuotot	1 590	1 516	1 456	1 397
Korvauskulut	-1 354	-1 241	-1 217	-1 167
Liikekulut	-335	-304	-322	-281
VAKUUTUSTEKNINEN KATE ENNEN TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOSTA	-99	-29	-83	-51
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut	399	357	218	247
Muut tuotot ja kulut	2	-13	-3	-2
Osuus osakkuusyritysten voitoista ja tappioista	1	0	-1	0
LIIEVOITTO	302	316	131	194
Tasoitussuorituksen muutos	-267	-153	-149	-194
Sijoitusten arvonnousut ja niiden oikaisut	-	-10	-	-
VOITTO TAI TAPPIO ENNEN SATUNNAISERIÄ, VARAUKSIA JA VEROJA	35	153	-19	0
Satunnaiset tuotot	67	127	193	0
Satunnaiset kulut	-67	-159	-210	0
VOITTO TAI TAPPIO ENNEN VARAUKSIA JA VEROJA	35	122	-36	0

KIINTEISTÖKANNAN ARVOT, TUOTOT JA TYHJILLÄÄN OLEVAT TILAT 31.12.1997

KIINTEISTÖKANTA (1 000 mk)

Käypä arvo	1 904 725
Kirjanpitoarvo ja lainat	1 287 146
Arvostusero	617 579

Kiinteistötyyppi	Käypä arvo 1 000 mk	Käypä arvo mk/m ²	Nettotuotto 1 000 mk	Nettotuotto %	Potenti- aalinen nettotuotto % *)	Vuokrattava huoneistoala m ²	Tyhjyysaste %
Toimitilakiinteistöt							
Liike- ja toimistokiinteistöt							
- ulkopuolisille vuokratut	661 508	8 870	32 591	4,9	5,5	74 577	5,8
- omassa käytössä olevat **)	281 390	7 968	20 654	7,3	7,4	35 314	0,8
Teollisuuskiinteistöt	168 611	3 836	6 472	3,8	4,9	43 952	11,1
Hotellit	261 752	7 378	20 794	7,9	8,1	35 479	2,0
Yhteensä	1 373 261	7 254	80 511	5,9	6,3	189 322	5,4
Asuinkiinteistöt ***)	408 999	5 723	20 969	5,1	5,3	71 470	1,8
Muut kiinteistöt ja tilat							
Rakenteilla olevat	54 240						
Kesken vuotta hankitut	4 752						
Tontit ilman rakennuksia	22 173						
Metsät	7 782						
Kiinteistösijoitusyhtiöiden osakkeet	33 518						
Yhteensä	122 465					9 713	
KIINTEISTÖKANTA	1 904 725					270 505	

*) Potentiaaliseen nettotuottoon on lisätty tyhjen tilojen laskennallinen bruttovuokra, joka on keskimäärin

45 mk/m²/kk

***) Omassa käytössä olevien tilojen laskennallinen bruttovuokra on keskimäärin

82 mk/m²/kk

***) Asuinkiinteistöjen nettotuottoihin on lisätty valtion maksamaa korkotukea

1 359 000 mk

Toimitilakiinteistöjä oli keskimäärin tyhjänä vuoden aikana

6,0 %

RAHOITUSLASKELMA

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
Varojen lähteet:				
Tulorahoitus				
Voitto (Tappio) ennen korkokuluja, satunnaiseriä, varauksia ja veroja	41 870	198 192	35 219	153 285
Satunnaiset tuotot ja kulut	-	-31 666	-	-31 666
Oikaisuerät:				
Vastuuvelan muutokset	442 862	243 886	480 227	242 916
Sijoitusten arvonalennukset ja arvonorotukset	-3 116	-10 585	-226	26 686
Poistot	21 146	23 112	58 330	60 760
	502 762	422 939	573 550	451 980
Pääomarahoitus				
Vähemmistöosuuden lisäys	-	-	57 702	-
Vapaaehtoiset varaukset	-	-	1 443	99
Oman pääoman lisäys	-	-	-9 979	53 621
	-	-	49 166	53 720
Varojen lähteet yhteensä	502 762	422 939	622 716	505 700
Varojen käyttö:				
Voitonjako				
Verot	34 955	46 342	34 967	49 357
Takuupääoman korko	840	840	840	840
Muu voitonjako	189	114	189	114
	35 984	47 296	35 996	50 311
Sijoitukset				
Sijoitusten lisäys (netto)	355 829	432 991	509 057	511 990
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden lisäys(netto)	22 022	24 079	25 791	44 710
	377 851	457 070	534 848	556 699
Pääoman palautukset				
Pitkäaikaisen pääoman vähennys	-	16 100	-	-
Varojen käyttö yhteensä	413 836	520 467	570 844	607 010
Liikepääoman lisäys/vähennys	88 927	-97 528	51 872	-101 311
Liikepääoman muutos				
Saamisten muutos	13 241	40 656	-11 912	28 446
Rahojen ja pankkisaamisten muutos	1 383	-1 757	-2 641	909
Siirtosaamisten muutos	17 880	-15 780	17 016	-15 459
Jälleenvakuutustalletevelkojen muutos	31	-4	153	818
Velkojen muutos	29 179	-82 935	20 137	-73 624
Siirtovelkojen muutos	27 213	-37 708	29 119	-42 401
Liikepääoman lisäys/vähennys	88 927	-97 528	51 872	-101 311

TULOSLASKELMA

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni		
	1997	1996	1997	1996	
Vakuutustekninen laskelma:					
Vakuutusmaksutuotot					
Vakuutusmaksutulo	*1	1 638 738	1 545 498	1 645 210	1 548 399
Jälleenvakuuttajien osuus		-36 826	-37 971	-40 883	-36 591
		1 601 912	1 507 527	1 604 327	1 511 809
Vakuutusmaksuvastuun muutos		-14 463	4 547	-14 463	4 547
Jälleenvakuuttajien osuus		-141	-449	-141	-449
		-14 604	4 098	-14 604	4 098
		1 587 308	1 511 625	1 589 723	1 515 907
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset		-1 204 994	-1 150 052	-1 235 082	-1 166 428
Jälleenvakuuttajien osuus		13 040	6 836	44 977	19 261
		-1 191 954	-1 143 216	-1 190 105	-1 147 167
Korvausvastuun muutos		-127 006	-93 271	-162 717	-89 198
Jälleenvakuuttajien osuus		580	-1 250	-1 075	-4 803
		-126 426	-94 971	-163 792	-94 001
		-1 318 380	-1 238 187	-1 353 897	-1 241 168
Liikekulut	3	-332 332	-300 995	-335 151	-303 655
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta		-63 403	-27 558	-99 325	-28 916
Tasoitusmäärän muutos		-267 082	-153 013	-267 082	-153 013
Vakuutustekninen kate	2	-330 485	-180 571	-366 407	-181 929
Muu kuin vakuutustekninen laskelma:					
Sijoitustoiminnan tuotot	4	515 126	553 960	566 904	584 167
Sijoitustoiminnan kulut	4	-144 913	-160 718	-167 661	-226 681
Sijoitusten arvonorotusten oikaisu		-	-10 000	-	-10 000
		370 213	383 242	399 243	347 486
Muut tuotot					
Konsernireservin vähennys		-	-	6	692
Muut tuotot		5 136	462	5 160	462
		5 136	462	5 166	1 154
Muut kulut					
Konserniliikearvon poisto		-	-	-586	-8 851
Muut kulut		-2 994	-4 942	-3 045	-5 044
		-2 994	-4 942	-3 631	-13 895
Välittömät verot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden verot		-35 120	-46 403	-35 131	-49 418
Aikaisempien tilikausien verot		164	61	164	61
		-34 956	-46 342	-34 967	-49 357
Osuus osakkuusyritysten tappiosta verojen jälkeen		-	-	848	468
Voitto varsinaisesta toiminnasta verojen jälkeen		6 914	151 850	252	103 928

*Viittaus liitetiedon numeroon

TULOSLASKELMA

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
Satunnaiset tuotot ja kulut				
Satunnaiset tuotot				
Vakuutusmaksutulo	14 407	-	14 407	-
Maksetut korvaukset	20 343	-	20 343	-
Tasoituserien muutos	32 603	126 956	32 603	126 956
	67 353	126 956	67 353	126 956
Satunnaiset kulut				
Yhteistakuuerien muutos	-67 353	-	-67 353	-
Korvausvastuun muutos	-	-126 956	-	-126 956
Eläkevakuutusmaksut	-	-31 666	-	-31 666
	-67 353	-158 622	-67 353	-158 622
	0	-31 666	0	-31 666
Voitto satunnaiserien jälkeen	6 914	120 184	252	72 262
Poistoeron lisäys	-278	-899	-2 196	-2 159
Vapaaehtoisten varausten vähennys/lisäys	83 485	-242	83 664	-352
Tilikauden voitto	90 121	119 043	81 720	69 751
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta			-177	72
Konsernin tilikauden voitto			81 543	69 823

TULOSLASKELMAN LIITTEET

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
I VAKUUTUSMAKSUTULO				
Ensivakuutus				
Kotimaasta				
Lakisääteinen tapaturma	315 904	276 666	315 904	276 666
Muu tapaturma ja sairaus	64 754	63 284	64 754	63 284
Moottoriajoneuvon vastuu	333 078	308 804	333 078	308 804
Maa-ajoneuvot	272 451	255 057	272 451	255 057
Kasko ja kuljetus	33 981	30 133	33 981	30 133
Palo- ja muu omaisuusvahinko	402 318	395 827	402 318	395 827
Vastuu	72 291	66 225	72 291	66 225
Luotto ja takaus	1 328	2 565	1 328	2 565
Oikeusturva	26 400	24 966	26 400	24 966
Muu ensivakuutus	13 985	13 770	13 985	13 770
	1 536 490	1 437 297	1 536 490	1 437 297
Jälleenvakuutus	126 533	131 599	133 004	134 501
Kokonaisvakuutusmaksutulo	1 663 023	1 568 896	1 669 495	1 571 798
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	-24 285	-23 398	-24 285	-23 398
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	1 638 738	1 545 498	1 645 210	1 548 399
Vakuutusmaksuvero ja muut siirtotulot				
Vakuutusmaksuvero	243 788	233 424	243 788	233 424
Palosuojelumaksu	5 526	5 467	5 526	5 467
Liikenneturvallisuusmaksu	4 937	4 725	4 937	4 725
Työturvallisuusmaksu	5 194	5 089	5 194	5 089
Tapaturmavakuutuslain 58 §:ssä säädetty maksu	-	1 276	-	1 276
Valtiolle perittävä sairaanhoitomaksu	37 869	38 859	37 869	38 859
Yhteensä	297 314	288 840	297 314	288 840

1 000 mk		Emoyhtiö					
2 VAKUUTUSLUOKKARYHMÄKOHTAINEN TULOS							
Vakuutus- luokkaryhmä		Kokonais- maksutulo ennen luot- totappioita ja jälleenva- kuuttajien osuutta	Kokonais- maksutuotot ennen jälleenva- kuuttajien osuutta	Korvaus- kulut ennen jälleenva- kuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleenva- kuuttajien palkkioita ja voitto- osuuksia	Jälleenva- kuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate ennen sijoitus- toiminnan netto- tuottoa
Lakisääteinen tapaturma	97	315 904	307 996	-307 576	-29 621	-116	-29 318
	96	276 666	267 227	-248 370	-30 669	-123	-11 935
	95	252 449	246 015	-272 615	-33 184	-120	-59 904
Muu tapaturma ja sairaus	97	64 754	63 954	-41 838	-22 350	-118	-352
	96	63 284	65 098	-40 047	-22 088	-130	2 833
	95	65 001	64 181	-34 766	-20 212	-126	9 077
Moottori- ajoneuvovastuu	97	333 078	316 852	-318 155	-62 084	-360	-63 747
	96	308 804	290 796	-345 031	-41 967	-365	-96 567
	95	283 947	267 819	-313 080	-54 001	-500	-99 762
Maa-ajoneuvot	97	272 451	265 186	-195 169	-50 960	-500	18 558
	96	255 057	255 155	-172 311	-43 000	-522	39 321
	95	255 751	255 363	-178 518	-52 190	-730	23 925
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	97	33 981	33 155	-16 100	-7 866	235	9 424
	96	30 133	30 158	-20 189	-3 709	-1 832	4 428
	95	30 184	29 994	-16 266	-7 687	-2 683	3 357
Palo- ja muu omaisuusvahinko	97	402 318	396 367	-285 017	-99 103	-12 163	85
	96	395 827	405 040	-260 913	-110 055	-20 345	13 726
	95	419 867	418 392	-282 590	-109 617	-13 415	12 769
Vastuu	97	72 291	73 471	-47 245	-19 622	-3 036	3 568
	96	66 225	64 819	-53 163	-7 886	-2 909	861
	95	56 418	54 781	-36 766	-7 908	-1 069	9 038
Luotto ja takaus	97	1 328	2 016	8 835	-172	-279	10 400
	96	2 565	2 722	4 419	-266	381	7 256
	95	4 635	5 314	5 884	-1 390	-729	9 079
Oikeusturva	97	26 400	25 983	-22 071	-7 952	0	-4 039
	96	24 966	24 911	-14 803	-2 651	0	7 457
	95	27 727	26 828	-19 882	-2 677	0	4 270
Muut	97	13 985	13 601	-3 865	-2 409	-1 341	5 985
	96	13 770	14 343	-3 154	-1 513	-1 536	8 139
	95	10 134	9 833	-3 450	-1 460	-1 407	3 516
ENSIVAKUUTUS YHTEENSÄ	97	1 536 490	1 498 581	-1 228 201	-302 139	-17 678	-49 436
	96	1 437 297	1 420 269	-1 153 563	-263 804	-27 381	-24 480
	95	1 406 113	1 378 520	-1 152 050	-290 326	-20 780	-84 636
Jälleenvakuutus	97	126 533	125 694	-103 800	-36 989	1 128	-13 967
	96	131 599	129 776	-90 210	-44 664	2 020	-3 078
	95	118 384	115 022	-89 666	-34 637	-4 502	-13 782
YHTEENSÄ	97	1 663 023	1 624 275	-1 332 001	-339 128	-16 550	-63 403
	96	1 568 896	1 550 045	-1 243 773	-308 468	-25 361	-27 558
	95	1 524 497	1 493 543	-1 241 716	-324 963	-25 283	-98 419
Tasoituspääntien muutos	97						-267 082
	96						-153 013
	95						-149 356
VAKUUTUS- TEKNINEN KATE	97						-330 485
	96						-180 571
	95						-247 775

1 000 mk		Konserni					
2 VAKUUTUSLUOKKARYHMÄKOHTAINEN TULOS							
Vakuutus- luokkaryhmä		Kokonais- maksutulo ennen luot- totappioita ja jälleenva- kuuttajien osuutta	Kokonais- maksutuotot ennen jälleenva- kuuttajien osuutta	Korvaus- kulut ennen jälleenva- kuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleenva- kuuttajien palkkioita ja voitto- osuuksia	Jälleenva- kuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate ennen sijoitus- toiminnan netto- tuottoa
Lakisääteinen tapaturma	97	315 904	307 996	-307 576	-30 524	-116	-30 221
	96	276 666	267 227	-248 370	-30 972	-123	-12 238
	95	252 449	246 015	-272 615	-33 594	-120	-60 314
Muu tapaturma ja sairaus	97	64 754	63 954	-41 838	-23 031	-118	-1 033
	96	63 284	65 098	-40 047	-22 306	-130	2 614
	95	65 001	64 181	-34 766	-24 195	-126	5 094
Moottori- ajoneuvovastuu	97	333 078	316 852	-318 155	-63 976	-360	-65 639
	96	308 804	290 796	-345 031	-42 382	-365	-96 982
	95	283 947	267 819	-313 080	-45 970	-500	-91 731
Maa-ajoneuvot	97	272 451	265 186	-195 169	-52 513	-500	17 004
	96	255 057	255 155	-172 311	-43 425	-522	38 896
	95	255 751	255 363	-178 518	-47 101	-730	29 013
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	97	33 981	33 155	-16 100	-8 106	235	9 184
	96	30 133	30 158	-20 189	-3 746	-1 832	4 392
	95	30 184	29 994	-16 266	-4 063	-2 683	6 982
Palo- ja muu omaisuusvahinko	97	402 318	396 367	-285 017	-102 123	-12 163	-2 935
	96	395 827	405 040	-260 913	-111 143	-20 345	12 638
	95	419 867	418 392	-282 590	-120 552	-13 415	1 835
Vastuu	97	72 291	73 472	-47 245	-20 220	-3 036	2 970
	96	66 225	64 819	-53 163	-7 964	-2 909	783
	95	56 418	54 781	-36 766	-8 638	-1 069	8 308
Luotto ja takaus	97	1 328	2 016	8 835	-178	-279	10 395
	96	2 565	2 722	4 419	-268	381	7 253
	95	4 635	5 314	5 884	-291	-729	10 178
Oikeusturva	97	26 400	25 983	-20 071	-8 194	0	-4 282
	96	24 966	24 911	-14 803	-2 677	0	7 431
	95	27 727	26 828	-19 882	-2 904	0	4 042
Muut	97	13 985	13 601	-3 865	-2 483	-1 341	5 912
	96	13 770	14 343	-3 154	-1 528	-1 537	8 124
	95	10 134	9 833	-3 450	-1 658	-1 407	3 319
ENSIVAKUUTUS YHTEENSÄ	97	1 536 490	1 498 582	-1 228 201	-311 348	-17 677	-58 645
	96	1 437 297	1 420 269	-1 153 563	-266 413	-27 381	-27 088
	95	1 406 113	1 378 520	-1 152 050	-288 965	-20 780	-83 276
Jälleenvakuutus	97	133 004	132 165	-169 598	-31 063	27 816	-40 680
	96	134 501	132 678	-102 063	-44 395	-11 952	-1 827
	95	117 428	114 066	-65 719	-40 428	-7 532	387
YHTEENSÄ	97	1 669 494	1 630 747	-1 397 799	-342 411	10 139	-99 325
	96	1 571 798	1 552 947	-1 255 626	-310 808	-15 429	-28 916
	95	1 523 541	1 492 587	-1 217 769	-329 393	-28 313	-82 888
Tasoisuuden muutos	97						-267 082
	96						-153 013
	95						-149 356
VAKUUTUS- TEKNINEN KATE	97						-366 407
	96						-181 929
	95						-232 244

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
3 KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN				
Maksetut korvaukset	66 986	63 190	68 599	62 068
Liikekulut	332 332	300 995	335 151	303 655
Sijoitustoiminnan kulut	9 952	13 016	10 109	13 710
Muut kulut	2 994	4 942	3 631	13 895
Yhteensä	412 264	382 143	417 490	393 329
3.1 TOIMINTOKOHTAISET POISTOT				
Maksetut korvaukset	793	1 211	793	1 211
Liikekulut	16 778	18 743	16 804	20 808
Sijoitustoiminnan kulut	699	763	706	770
Muut kulut, liikearvon poistot	-	-	586	8 851
Yhteensä	18 270	20 717	18 889	31 640
3.2 HENKILÖSTÖKULUT				
Palkat ja palkkiot	148 216	140 744	192 364	180 045
Luontoisetujen raha-arvo	5 724	5 652	6 997	6 772
Eläkekulut	25 520	27 691	32 487	34 299
Muut henkilösivukulut	14 837	15 248	20 695	21 945
Yhteensä	194 297	189 335	252 542	243 061
3.3 TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT				
Vakuutusten hankintamenot				
Ensivakuutuksen palkkiot	24 046	19 045	24 046	19 046
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	30 301	34 617	31 063	34 248
Muut vakuutusten hankintamenot	114 268	98 280	114 268	98 359
	168 615	151 942	169 377	151 654
Vakuutusten hoitokulut	96 374	86 405	97 479	87 274
Hallintokulut	74 139	70 121	75 554	71 880
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot	-6 796	-7 473	-7 260	-7 153
Yhteensä	332 332	300 995	335 151	303 655

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
4 Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely				
Sijoitustoiminnan tuotot:	1997	1996	1997	1996
Tuotot sijoituksista konserniyrityksiin				
Korkotuotot	55	-	-	-
Tuotot kiinteistösijoituksista konserniyrityksiin				
Korkotuotot	16 136	16 857	-	-
Muut tuotot	1 414	1 682	-	-
	17 550	18 539	-	-
Tuotot kiinteistösijoituksista, muut yritykset				
Osinkotuotot	-	130	-	130
Korkotuotot	6 130	5 203	6 428	5 393
Muut tuotot	119 452	112 737	149 391	128 240
	125 582	118 070	155 819	133 763
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	40 028	33 644	40 123	34 261
Korkotuotot	206 696	220 661	216 173	230 289
Muut tuotot	15 593	6 235	38 392	25 537
	262 317	260 539	294 688	290 088
Yhteensä	405 504	397 147	450 507	423 851
Palautuneet arvonalennukset	22 736	66 952	29 511	70 456
Myyntivoitot	86 886	89 861	86 886	89 861
Yhteensä	515 126	553 960	566 904	584 167
Sijoitustoiminnan kulut:				
Kulut kiinteistösijoituksista				
Konserniyritykset	-61 397	-30 709	-	-
Muut yritykset	-46 684	-60 553	-86 068	-79 565
	-108 081	-91 262	-86 068	-79 565
Kulut muista sijoituksista	-8 143	-11 496	-4 044	-27 843
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut				
Konserniyritykset	-302	-650	-	-
Muut yritykset	-2 655	-6 326	-7 974	-7 914
	-2 957	-6 975	-7 974	-7 914
Yhteensä	-119 181	-109 734	-98 086	-115 322
Arvonalennukset ja poistot				
Arvonalennukset	-19 620	-46 368	-29 285	-87 142
Rakennusten suunnitelmapoistot	-2 804	-2 395	-36 981	-21 995
	-22 424	-48 762	-66 266	-109 137
Myyntitappiot	-3 308	-2 222	-3 309	-2 222
Yhteensä	-144 913	-160 718	-167 661	-226 681
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonorotuksia ja niiden oikaisua	370 213	393 242	399 243	357 486
Sijoitusten arvonorotuksen oikaisu	-	-10 000	-	-10 000
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	370 213	383 242	399 243	347 486
Osinkotuottoihin sisältyvä yhtiöveron hyvitys	10 426	7 602	10 426	7 756

TASE

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
VASTAAVAA				
<i>Aineettomat hyödykkeet</i>				
Konserniliikearvo	-	-	1 193	1 636
Muut pitkävaikutteiset menot	8 47 703	43 216	50 976	45 536
	47 703	43 216	52 169	47 172
<i>Sijoitukset</i>	5			
Kiinteistösjoitukset				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	6 865 706	864 668	1 256 763	1 131 272
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	280 766	242 925	-	-
	1 146 472	1 107 593	1 256 763	1 131 272
Sijoitukset konserniyhteisöihin ja yhteisöihin joissa on merkittävä omistusosuus				
Konserniyhteisöjen osakkeet ja osuudet	7 19 182	19 137	-	-
Konserniyhteisöjen liikkeeseenlaskemat lainasaamiset	650	-	-	-
Muut osakkeet ja osuudet	7 38 686	38 811	38 234	37 374
	58 518	57 948	38 234	37 374
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	7 867 247	672 106	871 149	677 934
Rahoitusmarkkinavälineet	2 562 317	2 313 817	2 612 155	2 379 753
Kiinnelainasaamiset	110 031	135 422	110 031	135 422
Muut lainasaamiset	9 94 261	133 910	94 261	133 910
Talletukset	71 173	136 089	190 211	206 182
Muut sijoitukset	3 437	6	5 408	2 112
	3 708 466	3 391 351	3 883 215	3 535 315
Jälleenvakuutustalletesaamiset	4 449	4 873	15 466	17 415
	4 917 905	4 561 765	5 193 678	4 721 376
<i>Saamiset</i>				
Ensivakuutustoiminnasta				
Vakuutuksenottajilta	278 985	266 736	278 985	266 736
Jälleenvakuutustoiminnasta	35 436	35 551	55 096	85 434
Muut saamiset	143 832	142 725	128 353	122 176
	458 253	445 012	462 434	474 346
<i>Muu omaisuus</i>				
Aineelliset hyödykkeet				
Kalusto	8 14 263	15 299	46 578	47 361
Muut aineelliset hyödykkeet	2 582	2 352	2 954	2 725
	16 845	17 651	49 532	50 086
Rahat ja pankkisaamiset	17 678	16 296	24 146	26 787
	34 523	33 947	73 678	76 873
<i>Siirtosaamiset</i>				
Korot ja vuokrat	147 876	138 290	148 895	140 268
Muut siirtosaamiset	28 014	19 719	29 665	21 276
	175 890	158 010	178 560	161 545
	5 634 274	5 241 949	5 960 519	5 481 312

TASE

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
VASTATTAVAA				
Oma pääoma	10			
Sidottu				
Pohjarahasto	40 879	40 879	40 879	40 879
Takuupääoma	10 500	10 500	10 500	10 500
Arvonkorotusrahasto	10 3 208	3 208	8 560	8 560
	54 587	54 587	59 940	59 940
Vapaa				
Varmuusrahasto	185 800	67 800	185 800	67 800
Vararahasto	100	100	172	100
Käyttörahaso	774	760	774	760
Konsernin edellisten tilikausien tappio/voitto			-16 231	43 039
Tilikauden voitto	90 121	119 043	81 543	69 823
	276 795	187 703	252 058	181 523
	331 382	242 290	311 998	241 463
Vähemmistöosuus			60 299	2 420
Varaukset				
Kertynyt poistoero	23 623	23 345	26 800	24 605
Vapaaehtoiset varaukset	11 5 013	88 498	6 979	89 200
	28 636	111 843	33 779	113 805
Vakuutustekninen vastuuvelka				
Vakuutusmaksuvastuu	548 429	533 966	548 429	533 966
Jälleenvakuuttajien osuus	-3 450	-3 591	-3 450	-3 591
	544 979	530 375	544 979	530 375
Korvausvastuu	12 2 527 263	2 400 256	2 641 913	2 479 195
Jälleenvakuuttajien osuus	12 -20 751	-20 170	-32 417	-33 491
	2 506 512	2 380 086	2 609 496	2 445 704
Tasointumäärä	1 951 167	1 716 688	1 951 167	1 716 688
Yhteistakuuerä	67 353	-	67 353	-
	5 070 011	4 627 150	5 172 995	4 692 767
Jälleenvakuutustallettevelat	15	45	866	1 019
Velat				
Jälleenvakuutustoiminnasta	19 949	14 499	107 840	144 587
Eläkelainat	-	-	770	827
Muut velat	72 062	106 691	149 613	132 945
	92 011	121 190	258 223	278 360
Saadut ennakot ja siirtovelat	112 219	139 431	122 359	151 478
	5 634 274	5 241 949	5 960 519	5 481 312

TASEEN LIITTEET

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
5 SIIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO						
SIIJOITUKSET 31.12.1997						
	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo
Kiinteistösjoiitukset						
Kiinteistöt	183 141	183 298	384 918	900 153	939 804	1 550 899
Konserniyhteisöosakkeet	340 508	365 449	667 227	-	-	-
Muut kiinteistöosakkeet	306 513	316 959	431 144	306 513	316 959	431 144
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	280 766	280 766	280 766	-	-	-
	<u>1 110 928</u>	<u>1 146 472</u>	<u>1 764 055</u>	<u>1 206 666</u>	<u>1 256 763</u>	<u>1 982 043</u>
Konserniyrhteisöt						
Osakkeet ja osuudet	19 182	19 182	19 182	-	-	-
Lainasaamiset	650	650	650	-	-	-
	<u>19 832</u>	<u>19 832</u>	<u>19 832</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Yhteisöt, joissa on merkittävä omistusosuus						
Osakkeet ja osuudet	38 686	38 686	38 686	38 234	38 234	38 234
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	867 247	867 247	1 661 053	871 149	871 149	1 664 955
Rahoitusmarkkinavälineet	2 562 317	2 562 317	2 730 517	2 612 155	2 612 155	2 785 087
Kiinnelainasaamiset	110 031	110 031	110 031	110 031	110 031	110 031
Muut lainasaamiset	94 261	94 261	94 261	94 261	94 261	94 261
Talletukset	71 173	71 173	71 173	190 211	190 211	190 211
Muut sijoitukset	3 437	3 437	3 437	5 408	5 408	5 408
	<u>3 708 466</u>	<u>3 708 466</u>	<u>4 670 472</u>	<u>3 883 215</u>	<u>3 883 215</u>	<u>4 849 953</u>
Jälleenvakuutustalletesaamiset	4 449	4 449	4 449	15 466	15 466	15 466
	<u>4 882 361</u>	<u>4 917 905</u>	<u>6 497 494</u>	<u>5 143 581</u>	<u>5 193 678</u>	<u>6 885 696</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta (+/-)	-49 442			-49 737		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		4 245			4 245	
Muita arvonkorotuksia		<u>31 299</u>			<u>45 852</u>	
		<u>35 544</u>			<u>50 097</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>1 579 589</u>			<u>1 692 017</u>

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
5 SIIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO						
SIIJOITUKSET 31.12.1996						
	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	184 908	185 065	384 851	625 918	625 918	948 932
Konserniyhteisöosakkeet	166 935	174 249	290 785	-	-	-
Muut kiinteistöosakkeet	477 281	505 354	791 290	477 281	505 354	791 290
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	242 925	242 925	242 925	-	-	-
	<u>1 072 049</u>	<u>1 107 593</u>	<u>1 709 851</u>	<u>1 103 199</u>	<u>1 131 272</u>	<u>1 740 222</u>
Konserniyhteisöt						
Osakkeet ja osuudet	19 137	19 137	19 137	-	-	-
Yhteisöt, joissa on merkittävä omistusosuus						
Osakkeet ja osuudet	38 811	38 811	38 811	37 374	37 374	37 374
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	672 106	672 106	1 189 685	677 934	677 934	1 195 755
Rahoitusmarkkinavälineet	2 313 817	2 313 817	2 522 886	2 379 753	2 379 753	2 592 590
Kiinnelainasaamiset	135 422	135 422	135 422	135 422	135 422	135 422
Muut lainasaamiset	133 910	133 910	133 910	133 910	133 910	133 910
Talletukset	136 089	136 089	136 089	206 182	206 182	206 182
Muut sijoitukset	6	6	6	2 112	2 112	2 112
	<u>3 391 351</u>	<u>3 391 351</u>	<u>4 117 999</u>	<u>3 535 315</u>	<u>3 535 315</u>	<u>4 265 972</u>
Jälleenvakuutustalletesaamiset	4 873	4 873	4 873	17 415	17 415	17 415
	<u>4 526 220</u>	<u>4 561 765</u>	<u>5 890 670</u>	<u>4 693 303</u>	<u>4 721 376</u>	<u>6 060 984</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta (+/-)	<u>-26 884</u>			<u>-27 662</u>		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		4 245				
Muita arvonkorotuksia		<u>31 299</u>			<u>28 073</u>	
		<u>35 544</u>			<u>28 073</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>1 328 906</u>			<u>1 339 607</u>

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni	
6 KIINTEISTÖSIJOITUSTEN MUUTOKSET					
31.12.1997					
	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet	Laina- saamiset konserni- yrityksiltä	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.	141 982	973 043	242 925	560 283	829 871
Siirrot	-	-	27 297	-	-196 140
Lisäykset	1 037	3 272	24 516	331 336	56 894
Vähennykset	-	-467	-13 972	-3 627	-467
Hankintameno 31.12.	143 019	975 848	280 766	887 992	690 158
Arvonkorotukset 1.1.	158	35 387		158	28 073
Vähennykset	-	-		-	-17 627
Arvonkorotukset 31.12.	158	35 387		158	10 446
Kertyneet suunnitelmapoistot/arvonlennukset 1.1.	39 962	245 939		64 296	222 816
Suunnitelmapoistot/arvonlennukset ja palautuneet arvonalennukset	2 805	-		101 955	-116 317
Lisäykset	-	-		-	59 241
Kertyneet suunnitelmapoistot/arvonlennukset 31.12.	42 767	245 939		166 251	165 740
Kirjanpitoarvo suunnitelmapoistojen/ arvonlennusten jälkeen 31.12.	100 410	765 296	280 766	721 899	534 864
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	23 560			24 605	
Suunnitelman ylittävät/alittavat poistot	214			2 195	
Kokonaispoistojen ja suunnitelma- poistojen kertynyt erotus 31.12.	23 774			26 800	
Rakennusten arvo kokonais- poistojen jälkeen 31.12.	76 636			695 099	

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni	
6 KIINTEISTÖSIJOITUSTEN MUUTOKSET					
31.12.1996					
	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet	Laina- saamiset konserni- yrityksiltä	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.	136 473	967 405	-	136 473	967 405
Lisäykset	5 509	9 362	242 925	423 810	86 334
Vähennykset	-	-3 723	-	-	-223 868
Hankintameno 31.12.	141 982	973 043	242 925	560 283	829 871
Arvonkorotukset 1.1.	158	45 387		158	45 387
Vähennykset	-	-10 000		-	-17 314
Arvonkorotukset 31.12.	158	35 387		158	28 073
Kertyneet suunnitelmapoistot/arvonlennukset 1.1.	37 568	203 592		37 568	193 592
Suunnitelmapoistot/arvonlennukset ja palautuneet arvonlennukset	2 395	43 000		26 728	86 038
Vähennykset	-	-653		-	-56 814
Kertyneet suunnitelmapoistot/arvonlennukset 31.12.	39 962	245 939		64 296	222 816
Kirjanpitoarvo suunnitelmapoistojen/ arvonlennusten jälkeen 31.12.	102 177	762 491	242 925	496 144	635 128
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	22 753			22 753	
Suunnitelman ylittävät/alittavat poistot	807			2 067	
Kokonaispoistojen ja suunnitelma- poistojen kertynyt erotus 31.12.	23 560			24 820	
Rakennusten arvo kokonais- poistojen jälkeen 31.12.	78 617			471 324	

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖOSAKKEET				
	1997	1996	1997	1996
Jäljellä oleva hankintameno	112 818	113 619	111 473	112 243
Kirjanpitoarvo	112 936	113 737	111 473	112 361
Käypä arvo	274 456	273 844	281 645	273 844
Konserniyhteisöt				
Yhteisöjen lukumäärä	50	21		
Tilikauden voitto yhteensä	8 005	643		
Yhtiöiden oma pääoma yhteensä	426 208	178 015		

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
7 SIIJOITUKSET KONSERNIYHTEISÖIHIN JA YHTEISÖIHIN, JOISSA ON MERKITTÄVÄ OMISTUSOSUUS, SEKÄ MUUT SIIJOITUKSET, OSAKKEET JA OSUUDET				
	1997	1996	1997	1996
Konserniyhteisöjen osakkeet ja osuudet				
Alkuperäinen hankintameno 1.1.	61 137	61 137	-	-
Lisäykset	45	-	-	-
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-42 000	-42 000	-	-
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	19 182	19 137	-	-
Konserniyhteisöjen liikkeelle laskemat rahoitusmarkkina- välineet ja lainasaamiset konserniyhteisöiltä				
Alkuperäinen hankintameno 1.1.	-	-	-	-
Siirto	650	-	-	-
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	650	-	-	-
Muut osakkeet ja osuudet				
Alkuperäinen hankintameno 1.1.	39 086	39 086	37 375	37 045
Lisäykset	-	-	1 259	605
Vähennykset	-	-	-	-
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-400	-275	-400	-275
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	38 686	38 811	38 234	37 375

Konserniyhteisön osakkeet ja osuudet

	Kpl	Omistus- osuus %	Osuus äänistä %	Nimellis- arvo 1000 mk	Emoyhtiö Kirjanpito- arvo 1997 1000 mk	Tilikauden voitto/ tappio 1000 mk	Oma pääoma 1000 mk
Aura-Karelia Oy	100	100,00	100,00	5	61	25	64
Alma Vakuutus Oy	1300000	100,00	100,00	13 000	10 200	1 214	8 217
Tapiola Safety Oy	15	100,00	100,00	15	15	1	16
Tapiolan Arvo-osuus Oy	3000	60,00	60,00	3 000	3 000	122	4 571
Tieto-Tapiola Oy	460	51,11	51,11	920	921	-114	1 197
Tietotyö Oy	4000	100,00	100,00	5 000	4 986	213	12 535
					19 182		

Muut osakkeet ja osuudet

Vakuutusneuvonta Aura Oy	50	33,30	33,30	5	5	1	28
Vakuutusneuvonta Pohja Oy	50	33,30	33,30	5	5	1	28
Kehitysyhtiö Botnia Oy	40	25,00	25,00	400	0	14	512
Suomen Vahinkotarkastus Oy	3333	33,33	33,33	3 333	3 211	2 940	9 016
Työväen Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva ¹⁾	3976	88,35	45,92	39 760	35 466	8 379	39 898
					38 686		

¹⁾ Takuupääoma

Muut sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka tai -maa	Kpl	Omistus-	Osuus	Nimellis- arvo	Emoyhtiö	Konserni
			osuus	äänistä		Kirjanpito- arvo	Kirjanpito- arvo
			%	%	1000 mk	1997 1000 mk	1997 1000 mk
Aamulehti-yhtymä Oy		24500	0,25	0,52	245	4 633	4 633
Akapo-Leasing Oy		200	100,00	100,00	20		135
Aktia Säästöpankki Oy		100000	0,29	0,29	1 200	1 357	1 357
Asko Oyj		385000	1,07	1,09	3 850	13 329	13 329
Aspoyhtymä Oy		41000	0,87	0,89	410	9 358	9 358
Atria Oyj		171163	1,07	1,10	1 712	8 259	8 259
Autovahinkokeskus Oy		1243	17,30	17,30	3 108	2 311	2 311
Benefon Oy		35100	0,75	0,25	70	2 194	2 194
Birka Line Ab		45100	2,09	0,44	451	5 049	5 049
Oy Chips Ab		34700	1,04	0,09	347	5 998	5 998
Cultor Oyj		103000	0,44	0,64	1 236	14 245	14 245
Devecap Oy		34000	14,78	14,78	34	230	230
Efore Oy Ab		55800	2,81	1,24	558	5 985	5 985
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola ¹⁾		140000	20,00	1,04	1 400	2 108	2 108
Elcoteq Network Oyj		91300	0,39	0,08	183	6 254	6 254
Espoon Sähkö Oyj		95596	0,61	0,61	191	5 281	5 281
Evli Nordic Smaller Co		30000			3 000	3 000	3 000
Finnair Oyj		244100	0,29	0,29	1 221	8 642	8 642
Finvest Oy		500000	0,65	2,25	500	4 514	4 514
Harviala Oy		37	19,47	19,47	185	188	188
Helsingin Yliopiston Tietopalvelut Oy		23	11,68	1,05	230	1 309	1 309
Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiola		120000	3,72	3,72	1 200	1 800	1 800
Keskinäinen Henkivakuutus- yhtiö Tapiola ¹⁾		32000	80,00	4,15	9 600	9 600	9 600
Huhtamäki Oyj		198600	0,67	1,14	3 972	27 696	27 696
Ilkka Oy		38362	2,35	1,44	384	3 855	3 855
Indekon Oy		25000	7,64	7,64	2 500	3 125	3 125
Instrumentarium Oy j		259900	1,29	0,72	2 599	23 771	23 771
Jaakko Pöyry Group Oyj		90000	0,66	0,66	450	5 220	5 220
JOT-yhtiöt Oy		22090	5,50	5,50	221	3 622	3 622
Kauppakaari Oy		28000	0,72	0,72	112	1 233	1 233
Kemira Oyj		327000	0,25	0,25	3 270	14 886	14 886
Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy		16000	3,84	0,34	160	2 080	2 080
Kesko Oy		121500	0,13	0,00	1 215	8 520	8 520
Kone Oy		72382	1,08	0,42	3 619	34 566	34 566
Oyj Kyro Abp		87500	0,22	0,22	88	2 363	2 363
Lassila & Tikanoja Oy		267440	1,78	1,78	2 674	12 513	12 513
Lännen tehtaot Oy		614000	9,53	9,53	6 140	46 013	46 013
Metra Oy Ab		481800	0,89	1,02	9 636	44 327	44 327
Metsä-Serla Oyj		846000	0,61	1,42	8 460	20 263	20 263
Metsä-Tissue Oyj		134000	0,45	0,45	1 340	7 035	7 035
Neste Oy		108800	0,11	0,11	1 088	8 034	8 034
Oyj Nokia Abp		146000	0,05	0,01	730	12 581	12 581
Nokian Renkaat Oyj		87000	0,83	0,85	870	3 186	3 186
Nordic Aluminium Oy		90000	1,95	1,95	675	3 870	3 870
Novo Group Oyj		19508	0,31	0,31	98	1 512	1 512
Olvi Oyj		51450	1,68	0,55	515	5 529	5 529

¹⁾ Takuupääoma

Muut sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka tai -maa	Kpl	Omistus- osuus	Osuus- äänistä	Nimellis- arvo	Emoyhtiö Kirjanpito- arvo 1997	Konserni Kirjanpito- arvo 1997
			%	%	1000 mk	1000 mk	1000 mk
Orion-yhtymä Oy		588316	0,84	0,38	5 883	32 516	32 516
Oulun Teknologia kylä		15750	1,64	1,64	788	1 090	1 090
Outokumpu Oyj		121400	0,10	0,10	1 214	8 016	8 016
Oyj Partek AbP		103150	0,21	0,21	1 032	5 868	5 868
PK Cables Oy		27000	0,51	0,51	54	1 242	1 242
Radiolinja Oy		1047	3,25	3,25	5 235	5 238	5 238
Raisio yhtymä Oyj		311700	1,91	0,15	3 117	14 440	14 440
Rautakirja Oyj		66400	1,02	0,06	1 328	10 137	10 137
Salon Seudun OK		20000	0,00	0,00	2 000	2 001	2 001
Sanoma Oy		1934	0,46	0,30	193	5 534	5 534
Santasalo-JOT Oy		31200	0,29	0,30	312	1 209	1 209
Savo Invest Oy		9	15,00	15,00	9	9	9
Stockmann Oy		54000	0,37	0,06	1 080	14 158	14 158
Suomen Kantaverkko Oy		50	1,50	0,67	10 000	10 000	10 000
Suomen Urheiluväestö		10	16,70	16,70	100	100	100
Suunto Oy		32000	0,55	0,59	160	1 051	1 051
Tamfelt Oy Ab		118000	1,78	1,02	1 180	10 785	10 785
Thomesto Trading yhtiöt Oy		200000	2,47	0,75	2 000	4 508	4 508
TP-Salkku Oy		2750	18,33	18,33	1 650	3 643	3 643
TT Tieto		91000	1,03	1,03	910	5 618	5 618
Turkistuottajat Oy		80000	2,22	0,59	800	1 074	1 074
UPM-Kymmene Oy		10000	0,00	0,00	100	1 001	1 001
Vaisala Oy		20250	0,47	0,10	203	3 618	3 618
Valmet Oyj		179500	0,23	0,23	1 795	13 374	13 374
Werner Söderström-WSOY		57200	0,48	0,12	572	3 473	3 473
YIT-yhtymä		4066930	13,88	13,88	40 669	105 196	105 196
AGA Ab	Ruotsi	105000				7 234	7 234
Allied Domecq Plc	Englanti	40000				1 461	1 461
Baloise Holding	Sveitsi	300				2 116	2 116
Bayer AG	Tanska	10000				1 079	1 079
Bergman & Beving Ab	Ruotsi	40000				2 458	2 458
Chr.Hansen Holdong A/S	Tanska	6250				3 763	3 763
Diageo Plc	Englanti	90000				3 205	3 205
Falck A/S	Tanska	5000				1 178	1 178
Fannie Mae	USA	6000				1 499	1 499
FFF European Smaller Co	Saksa	80700				4 651	4 651
Heineken NV	Hollanti	1500				1 331	1 331
HSBC Holdings Plc	Englanti	10000				1 341	1 341
Indocam/Asian Growth Fund	USA	21914				6 524	6 524
Industri Kapital Svenska Ab							3 328
Johnson & Johnson	USA	10000				3 160	3 160
LVMH (Moët-Hennessy Louis)	Ranska	6000				5 333	5 333
Mc Donald's Group	USA	106000				26 710	26 710
Meridian U.S.Emerging Growth	USA	11742				1 433	1 433
Munters Ab	Ruotsi	145100				6 821	6 821
Nestle Registered	Sveitsi	500				2 262	2 262
Netcom Systems Ab	Ruotsi	15000				1 175	1 175
Nycomed Amersham Plc	Englanti	85228				8 225	8 225
Planar Systems Inc	USA	51000				2 758	2 758
Roche Genussschein	Sveitsi	280				8 771	8 771

Muut sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka tai -maa	Kpl	Omistus- osuus %	Osuus- äänistä %	Nimellis- arvo 1000 mk	Emoyhtiö	Konserni
						Kirjanpito- arvo 1997 1000 mk	Kirjanpito- arvo 1997 1000 mk
Rurik Investment Ltd	USA	300000				1 459	1 459
Sardus Ab	Ruotsi	71200				2 961	2 961
Scandinavian Mobility Intl	Tanska	55000				2 754	2 754
Scania Ab	Ruotsi	180000				21 702	21 702
Schibsted AS	Norja	45000				4 044	4 044
Schroder Seoul Fund	Englanti	4585908				4 596	4 596
Svenska Handelsbanken	Ruotsi	10000				1 504	1 504
Tele Danmark	Tanska	40000				10 578	10 578
UBS-Bearer	Sveitsi	300				1 291	1 291
Zurich Versicherungs-Reg.	Sveitsi	2000				2 616	2 616
Muut		530654				32 910	
Muut		540654					33 349
						867 247	871 149

1 000 mk

Emoyhtiö

Konserni

8 AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET

31.12.1997

	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Kalusto	Yhteensä	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Konser- niliike- arvo	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	105 658	100 098	205 756	123 292	17 377	145 903	286 574
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-30 774	-	-30 774	-46 046	-15 435	-13 725	-75 206
Hankinnat	16 716	5 635	22 351	18 934	-	19 839	38 772
Myyntit ja romutukset	-	-558	-558	-	-	-660	-660
Hankintameno 31.12.	91 600	105 175	196 775	96 180	1 942	151 357	249 480
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	62 441	84 799	147 240	77 756	15 599	98 542	191 897
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-30 774	-	-30 774	-46 046	-15 435	-13 725	-75 206
Suunnitelmapoistot	12 230	6 113	18 343	13 494	586	19 962	34 042
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	43 897	90 912	134 809	45 204	750	104 779	150 733
Hankintameno suunnitelma- poistojen jälkeen 31.12.	47 703	14 263	61 966	50 976	1 193	46 578	98 747
Kokonaispoistojen ja suunnitelma- poistojen kertynyt erotus 1.1.	-	215	215	-	-	-215	-215
Suunnitelman ylittävät/alittavat poistot	-	-65	-65	-	-	65	65
Kokonaispoistojen ja suunnitelma- poistojen kertynyt erotus 31.12.	-	151	151	-	-	-151	-151
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	47 703	14 414	62 117	50 976	1 193	46 427	98 596

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni			
8 AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET							
31.12.1996							
	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Kalusto	Yhteensä	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Konser- niliike- arvo	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1	103 501	92 439	195 940	105 186	545	124 146	229 877
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-14 188	-	-14 188	-	-	-	-
Hankinnat	16 345	8 505	24 850	18 106	16 832	22 639	57 577
Myynnit ja romutukset	-	-847	-847	-	-	-881	-881
Hankintameno 31.12.	105 658	100 098	205 756	123 292	17 377	145 903	286 573
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	62 469	78 243	140 712	62 597	-	78 244	140 841
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-14 188	-	-14 188	-	-	-	-
Suunnitelmapoistot	14 160	6 557	20 717	15 160	15 742	20 298	51 199
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	62 441	84 799	147 241	77 756	15 742	98 542	192 040
Hankintameno suunnitelma- poistojen jälkeen 31.12.	43 216	15 299	58 515	45 536	1 636	47 361	94 533
Kokonaispoistojen ja suunnitelma- poistojen kertynyt erotus 1.1.	-	308	308	-	-	-308	-308
Suunnitelman ylittävät/alittavat poistot	-	-92	-92	-	-	92	92
Kokonaispoistojen ja suunnitelma- poistojen kertynyt erotus 31.12.	-	215	215	-	-	-215	-215
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	43 216	15 514	58 730	45 536	1 636	47 577	94 748

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
9 MUUT LAINASAAMISET				
Jäljellä oleva hankintameno vakuuden mukaan				
Pankkitakaus	13 459	32 111	13 459	32 111
Vakuutuskirja	36 371	31 647	36 371	31 647
Muu vakuus	44 431	70 152	44 431	70 152
Jäljellä oleva hankintameno	94 261	133 910	94 261	133 910

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
10 OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET				
Sidottu				
Pohjarahasto	40 879	40 879	40 879	40 879
Takuupääoma	10 500	10 500	10 500	10 500
Arvonkorotusrahasto	3 208	3 208	8 560	3 208
Lisäys	-	-	-	5 353
	3 208	3 208	8 560	8 560
	54 587	54 587	59 940	59 940
Vapaa				
Varmuusrahasto	67 800	58 000	67 800	58 000
Edellisen tilikauden voitosta siirretty	118 000	9 800	118 000	9 800
	185 800	67 800	185 800	67 800
Vararahasto	100	100	100	100
Lisäys			72	-
	100	100	172	100
Käyttörahassto	760	784	760	784
Edellisen tilikauden voitosta siirretty	203	91	203	91
Käytetty yleishyödyllisiin tarkoituksiin	-189	-114	-189	-114
	774	760	774	760
Konsernin edellisten tilikausien voitto/tappio	-	-	43 039	-506
Siirretty voittovaroista	-	-	-49 219	-4 723
Kohdistettu	-	-	-10 051	48 268
	-	-	-16 231	43 039
Edellisen tilikauden voitto	119 043	10 731	69 823	6 008
Yhtiökokouksen päätöksellä siirretty:				
Takuupääoman korko	-840	-840	-840	-840
Varmuusrahastoon	-118 000	-9 800	-118 000	-9 800
Käyttörahasstoon	-203	-91	-203	-91
Siirretty voittovaroihin	-	-	49 219	4 723
	0	0	0	0
Tilikauden voitto	90 121	119 043	81 543	69 823
	276 795	187 703	252 058	181 523
	331 382	242 290	311 998	241 463
ARVONKOROTUSRAHASTON ERITTELY				
Arvonkorotusrahasto 1. 1.	3 208	3 208	8 560	3 208
Lisäys	-	-	-	5 353
Arvonkorotusrahasto 31.12.	3 208	3 208	8 560	8 560
Josta käyttöomaisuuteen liittyvää	3 208	3 208	8 560	8 560

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
II VARAUKSET				
Kertynyt poistoero	23 345	22 445	24 605	22 445
Lisäykset	278	900	2 195	2 160
Kertynyt poistoero	23 623	23 345	26 800	24 605
Vapaaehtoiset varaukset				
Luottotappiovaraus 1.1.	5 631	5 389	5 631	5 389
Lisäykset	-	242	-	242
Vähennykset	-618	-	-618	-
Luottotappiovaraus 31.12.	5 013	5 631	5 013	5 631
Siirtymävaraus 1.1.	82 867	82 867	82 867	82 867
Vähennykset	-82 867	-	-82 867	-
Siirtymävaraus 31.12.	0	82 867	0	82 867
Asuintalovaraus 1.1.	-	-	208	98
Lisäykset	-	-	1 758	110
Asuintalovaraus 31.12.	-	-	1 966	208
Muut varaukset 1.1.	-	-	494	494
Vähennykset	-	-	-494	-
Muut varaukset 31.12.	-	-	0	494
Vapaaehtoiset varaukset yhteensä 31.12.	5 013	88 498	6 979	89 200
Varaukset yhteensä	5 013	88 498	33 779	113 805
Poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista laskettu verovelka	8 018	31 316	9 458	31 865
Verokanta	28 %	28 %	28 %	28 %

12 KORVAUSVASTUU

Emoyhtiö

Korvausvastuusta vähennetyt riidattomat regressisaamiset

Lakisääteinen tapaturma 5 994 8 751 5 994 8 751

Korkoutus

Ulkomainen jälleenvakuutus

Keskimääräinen korvausten selviämisaika - - - -

Korkokanta - - - -

Korvausvastuu

Ennen korkoutusta

Korvausvastuu - - - -

Jälleenvakuuttajien osuus - - - -

Korkoutus

Korvausvastuu - - - -

Jälleenvakuuttajien osuus - - - -

Nettovastuu

Korvausvastuu - - - -

Jälleenvakuuttajien osuus - - - -

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
Tytäryhtiö				
Korkoutus				
Ulkomainen jälleenvakuutus				
Keskimääräinen korvausten selviämisaika			8,7 vuotta	8,5 vuotta
Korkokanta				3 %
Korvausvastuu				
Ennen korkoutusta				
Korvausvastuu			114 588	100 284
Jälleenvakuuttajien osuus			11 666	-24 887
Korkoutus				
Korvausvastuu			-	-11 884
Jälleenvakuuttajien osuus			-	1 244
Nettovastuu				
Korvausvastuu			114 588	88 400
Jälleenvakuuttajien osuus			-11 666	-23 643
13 VASTUUT				
Annetut kiinnitykset				
Omien velkojen vakuudeksi	-	-	60 700	92 046
Yhteistoimintayhtiöiden velkojen vakuudeksi	-	-	-	22 200
Kiinnityksiä vastaavat lainat	-	-	56 721	2 851
Annetut pantit				
Omien sitoumusten vakuudeksi	6 000	-	6 000	-
Vastuun määrä	6 000	-	6 000	-
Jälleenvakuutusliikkeen katteeksi	1 703	1 389	10 162	11 490
Vastuun määrä	1 578	1 352	9 917	7 999
Takaussitoumukset				
Jälleenvakuutusliikkeen katteeksi	-	-	-	2 749
Vastuun määrä	-	-	-	2 644
Merkintäsitoumukset	694	3 675	694	3 675
14 JOHDON LAINAT JA ELÄKESITOUMUKSET				
Lainat	-	-	-	-
Eläkesitoumukset				
Yhtiön johdolle sekä yhtiöön työsuhteessa oleville hallituksen jäsenille on eläkeiäksi sovittu 60 - 63 vuotta.				
15 JOHDANNAISSOPIMUKSET				
Osakejohdannaiset				
Terminisopimukset				
Kohde-etuus	14 551	14 551	14 551	14 551
Käypä arvo	16 000	16 000	16 000	16 000

VAKAVARAISUUSTUNNUSLUVUT

1 000 mk	Emoyhtiö	
	1997	1996
Toimintapääoma		
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	330 752	241 450
Vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero	28 636	111 843
Omaisuuksien käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	1 579 589	1 328 906
Kuluksi merkitsemättömät vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet (-)	-47 703	-43 216
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	-	-3 675
	1 891 274	1 635 307
Vakuutusyhtiölain 11 luvun 2 §:n toimintapääomavaatimus	311 973	299 539
Runasvahinkoisten vuosien varalle vakuutustekniseen vastuovelkaan sisältyvä tasoitusmäärä	1 951 167	1 716 688
Tasoitusmäärä suhteessa täyteen määräänsä (%)	114,0	107,0
Toimintapääoma ja tasoitusmäärä suhteessa omalla vastuulla oleviin vakuutusmaksutuottoihin 12 edeltävältä kuukaudelta (%)	242,0	
- vuodelta 1996	222,0	
- vuodelta 1995	184,0	
- vuodelta 1994	191,0	
- vuodelta 1993	175,0	
Toimintapääoma ja tasoitusmäärä suhteessa omalla vastuulla olevaan vakuutustekniseen vastuovelkaan vähennettynä tasoitusmäärällä (%)	123,0	
- vuodelta 1996	115,0	
- vuodelta 1995	100,0	
- vuodelta 1994	111,0	
- vuodelta 1993	106,0	

EHDOTUS VOITON KÄYTTÄMISESTÄ

Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto
90 120 821,91 mk käytetään seuraavasti:

Takuupääomalle maksetaan korkoa 6 prosenttia	630 000,00	
Varmuusrahastoon siirretään	89 110 000,00	
Käyttörahastoon siirretään	<u>380 821,91</u>	
		90 120 821,91

Mikäli hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään,
jakautuu yhtiön oma pääoma seuraavasti:

Sidottu oma pääoma		
Pohjarahasto	40 879 314,40	
Takuupääoma	10 500 000,00	
Arvonkorotusrahasto	<u>3 207 589,10</u>	54 586 903,50
Vapaa oma pääoma		
Varmuusrahasto	274 910 000,00	
Vararahasto	100 000,00	
Käyttörahasto	<u>1 155 179,40</u>	276 165 179,40
		<u>330 752 082,90</u>

Espoossa 2. päivänä huhtikuuta 1998

Asmo Kalpala

Pertti Heikkala

Juhani Heiskanen

Pentti Koskinen

Tom Liljeström

TILINTARKASTUSKERTOMUS

KESKINÄISEN VAKUUTUSYHTIÖN TAPIOLAN OSAKKAILE

Olemme tarkastaneet Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilivuodelta 1997. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suoritamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

KHT Mauno Tervo on suorittanut valvontatilintarkastuksen, josta on annettu erillinen 7. huhtikuuta 1998 päivätty kertomus.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että tilinpäätös

on olennaisilta osin oikein laadittu. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta vakuutusyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös, joka emoyhtiön osalta osoittaa voittoa 90 120 821,91 markkaa, on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitettulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilivuodelta.

Hallituksen esitys voiton käsittelystä on lainmukainen.

ESPOOSSA 16. PÄIVÄNÄ HUHTIKUUTA 1998

MAUNO TERVO
KHT

SVH Coopers & Lybrand Oy
KHT-yhteisö
ULLA HOLMSTRÖM
KHT

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Perehdyttyään tilinpäätökseen, konsernitilinpäätökseen ja tilintarkastuskertomukseen vuodelta 1997 hallintoneuvos-

to ehdottaa, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistetaan ja hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään.

ESPOOSSA 22. 4. 1998

JARNO MÄKI
hallintoneuvoston
puheenjohtaja

KESKINÄINEN
ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ
TAPIOLA

VUOSIKERTOMUS 1997

ELÄKEYHTIÖIDEN VAKAVARAISUUSRAJAT SIJOITUSRISKIN MUKAISIKSI

TOM LILJESTRÖM
ELÄKE-TAPIOLAN
TOIMITUSJOHTAJA
I. I. 1998 ALKAEN

TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄ UUDISTUI vuoden 1997 alusta monin tavoin. Yksi tärkeimmistä muutoksista oli vakavaraisuusvaatimusten sitominen yhtiön sijoitusriskeihin. Kunkin eläkeyhtiön vakavaraisuusraja määräytyy siten yhtiön oman sijoitusjakauman mukaan. Yhtiöiden vakavaraisuuden kasvattaminen nähtiin tarpeelliseksi ja osa laskuperustekorkotuotosta käytetään vakavaraisuuden kasvattamiseen. Eläke-Tapiolan vakavaraisuus on selvästi yhtiön omalla tavoitevyöhykkeellä.

Lainmuutosten seurauksena työeläkeyhtiöiden oli myös eriytetävä sijoitustoimintansa vuoden sisällä lain voimaantulosta. Eläke-Tapiolassa muutos tuli voimaan vuoden 1998 alusta. Eriyttämisen seurauksena yhtiöllä on oma sijoitustoiminnan johtoryhmä ja sijoituspäätöksiä tekevät sekä niitä valmistelevat henkilöt ovat yksinomaan eläkeyhtiön palveluksessa.

Merkittävä uudistus oli myös lyhyiden työsuhteiden lakisääteisen eläkevakuuttamisen aloittaminen vuoden 1998 alusta. Lyhyiden työsuhteiden vakuuttaminen tapahtuu erityisalojen työeläkekassassa.

YEL-vakuutuksissa siirryttiin vuoden 1998 alusta käytäntöön, jossa vakuutusmaksun laiminlyönti vähentää eläkkeen karttumista.

Eläkejärjestelmää uudistaneen työryhmän aloitteesta on ryhdytty voimakkaasti kehittämään työkykyä ylläpitävää toimintaa. Tähän toimintaan on myös Eläke-Tapiola lähtenyt innolla mukaan.

Eläke-Tapiola ylsi vuonna 1997 erinomaiseen tulokseen, joka tekee mahdolliseksi hyvän alennustason jatkumisen. Tavoitteena on ennakoitava ja tasainen alennuskehitys. Toisena perättäisenä vuonna siirtyi Eläke-Tapiolaan selvästi enemmän asiakkaita kuin sieltä lähti toisiin yhtiöihin, mikä osoittaa luottamuksen Eläke-Tapiolaa kohtaan kasvaneen. Tulosten perusteella yhtiöllä on kaikki mahdollisuudet menestyä myös tulevaisuudessa ja markkinaosuus onkin kasvanut hyvin.

Tietoliikennettä asiakkaalta Tapiolaan on kehitetty siten, että yritys voi hoitaa työsuhteilmoituksensa Internet-suorasyötön avulla. Internet-yhteyttä käyttävien asiakkaiden määrä on jatkuvassa kasvussa. Toiminnan laadun varmistamiseksi myös Eläke-Tapiola on siirtynyt Suomen Laatupalkintojärjestelmän mukaiseen itsearviointimenettelyyn.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 1997

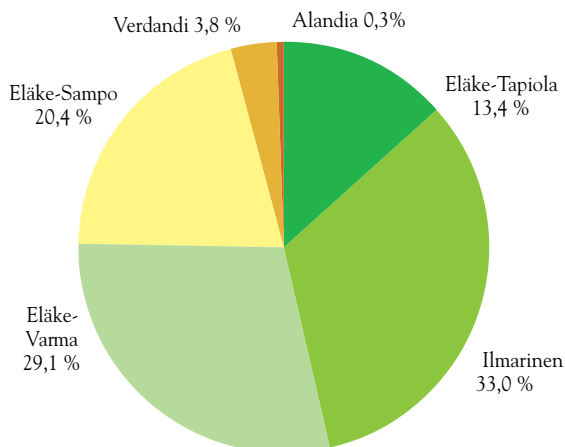
ELÄKE-TAPIOLAN TOIMINTAA VUONNA 1997 SÄVYTTIVÄT LUKUISTEN LAINMUUTOSTEN VOIMAANPANO JA OSALLISTUMINEN ELÄKEJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISEEN. ASIAKASHANKINNAN ONNISTUMINEN NÄKYI HYVÄNÄ SIIRTOLIIKKEEN TULOKSENA. SIIJOITUSRAKENTEEN EDELLYTTÄMÄT VAKAVARAISUUSVAATEET TÄYTTYIVÄT AIKAISEMPEAKIN SELVEMMIN.

Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan erityinen selvityspesä luovutti 1.1.1997 Eläke-Kansan vakuutuskannan työeläkevakuutusyhtiöille. Kanta käsitti sekä jo maksussa olevia eläkkeitä että Eläke-Kansassa päättyneisiin vakuutuksiin liittyneitä vapaakirjoja.

Eläke-Tapiolaan siirtyi vastuovelkaa noin 321 miljoonaa markkaa. Sen katteeksi siirtyi omaisuutta noin 121 miljoonaa markkaa. Siirtyneen vastuun ja sitä kattavan omaisuuden erotus on toisaalta saatavaa pesältä ja toisaalta yhteisvastuusaatavaa. Niiltä osin kun omaisuus ei riitä kattamaan siirtynyttä vastuovelkaa, peritään puuttuva osuus osana työeläkemaksua.

Vuonna 1997 TEL-vakuutusten maksutaso nousi 0,4 prosenttiyksikköä ja oli keskimäärin 21,5 prosenttia, johon sisältyy työntekijöiden 4,5 prosenttiyksikön maksuosuus. YEL-vakuutusten maksutaso nousi 0,3 prosenttiyksikköä eli 20,7 prosenttiin.

ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖIDEN
MARKKINAOSUUDET 1997
Ennakkotieto TEL- ja YEL-vakuutukset.
Yhtiöiden yhteenlasketut maksutulot 25,2 mrd. markkaa

ELÄKE-TAPIOLAN VAKUUTUSKANNAN KEHITYS

	LUKUMÄÄRÄ 31.12.1997	MUUTOS %
TEL-VAKUUTETTUJA	128 201	+ 6,1
YEL-VAKUUTETTUJA	31 358	+ 0,8
TEL-LISÄELÄKEVAKUUTETTUJA	6 773	+ 1,1
YEL-LISÄELÄKEVAKUUTETTUJA	78	+ 11,4
MAKSETTAVIA TEL-ELÄKKEITÄ	66 414	+ 3,0
MAKSETTAVIA YEL-ELÄKKEITÄ	15 480	+ 2,5
ELÄKEHAKEMUKSIA v. 1997	6 447	+ 6,7

VAKUUTUSTOIMINTA

VAKUUTUSMAKSUTULO Eläke-Tapiolan kokonaismaksutulo oli 3 444 miljoonaa markkaa, eli 9,3 prosenttia enemmän kuin lakisääteisten työeläkevakuutusten maksutulo vuonna 1996. Maksutulon kasvuun vaikuttivat yhtiön keskimääräistä suuremmat maksualenukset.

Yhtiön markkinaosuus kasvoi selvästi.

Luottotappiot saamatta jääneistä vakuutusmaksuista olivat 74 miljoonaa markkaa eli 12 miljoonaa markkaa vähemmän kuin vuonna 1996. Luottotappioista TEL-vakuutusten osuus on 44 miljoonaa markkaa ja YEL-vakuutusten 30 miljoonaa markkaa. YEL:n maksutappioista kuten muistakin YEL-menoista vastaa viime kädessä valtio, jos YEL-maksut eivät niihin riitä. Tapiolan käytäntönä on kirjata saatava kokonaan luottotappioksi heti, kun konkurssivalvonta on suoritettu tai varattomuutta koskevat asiapaperit on saatu yhtiöön.

MAKSETUT ELÄKKEET Eläke-Tapiola maksoi eläkkeitä yhteensä 2 909 miljoonaa markkaa. Kasvua edelli-

sestä vuodesta oli 259 miljoonaa markkaa eli 9,8 %.

Vuoden 1997 TEL- ja YEL-eläkkeiden indeksikorotukset olivat yli 65-vuotiaille 1,8 % ja alle 65-vuotiaille 1,0 %.

SIOJITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 1 061 miljoonaa markkaa, mikä oli 2,2 % enemmän kuin vuonna 1996. Korkotuotot kuluilla vähennettynä olivat 1 039 miljoonaa markkaa, mikä on 2,4 % alle edellisen vuoden tason. Nettomyyntivoitot olivat 18 miljoonaa markkaa, kun ne edellisellä vuonna olivat 22 miljoonaa markkaa.

Sijoitusten arvonlennuserä oli 13 miljoonaa markkaa, joka lähes kokonaisuudessaan kohdistui osakkeisiin. Lainasaamisten arvonlennuksia kirjattiin yhteensä 0,2 miljoonaa markkaa.

Sijoitusten määrä oli kirjanpitoarvoin laskettuna vuoden päättyessä 16 827 miljoonaa markkaa ja käyvin arvoin 17 834 miljoonaa markkaa.

LIIEKULUT

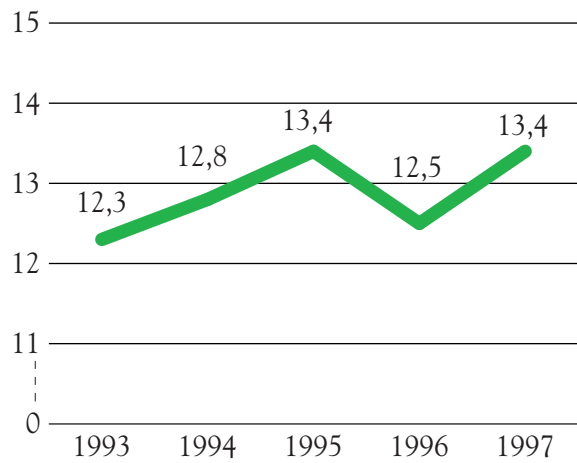
Tuloslaskelman liiekekulut ovat 66 miljoonaa markkaa, eli 9 miljoonaa markkaa enemmän kuin edellisellä vuonna. Kokonaisliiekekuluissa on huomioitu kirjatut poistot 5 miljoonaa markkaa ja toimintokohtainen osa liiekekuluista on siirretty korvaus- ja sijoituskuluihin. Palkkojen ja palkkioiden ryhmä oli 15,3 prosenttia suurempi kuin edellisellä vuonna. Vakuutusten hankintamenojen kasvu edellisestä vuodesta verrattuna oli 21,9 %.

Lakisääteiset maksut olivat 17 miljoonaa markkaa vastaten yhtiön osuutta Eläketurvakeskuksen kustannuksista.

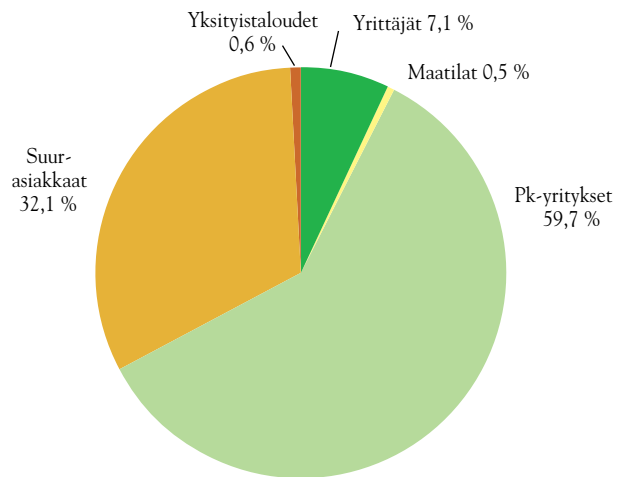
Yhtiön tehtäviä hoitava henkilöstö oli toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja lukuunottamatta Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan palveluksessa. Vuoden 1998 alusta alkaen henkilöstön työsuhteet järjestettiin uudelleen siten, että yhtiön henkilöstö on pääosin työsuhteessa paitsi yhtiön myös Keskinäiseen Vakuutusyhtiöön Tapiolaan ja Keskinäiseen Henkivakuutusyhtiöön Tapiolaan. Yhtiön toimitusjohtaja, johtaja ja sijoitustoiminnan johtoryhmän jäsenet sekä muut sijoituspäätöksiä tekevät ja niitä valmistelevat henkilöt ovat työsuhteessa vain yhtiöön. Yhteisin resurssien tuotetuista palveluksista maksetut erät sisältyvät yhtiön liiekekulujen vastaaviin eriin samoin kuin jos henkilö olisi ollut suoraan yhtiön palveluksessa. Maksetut palkat ja palkkiot hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle olivat

ELÄKE-TAPIOLAN MARKKINAOSUUSKEHITYS

TEL- ja YEL-vakuutukset.

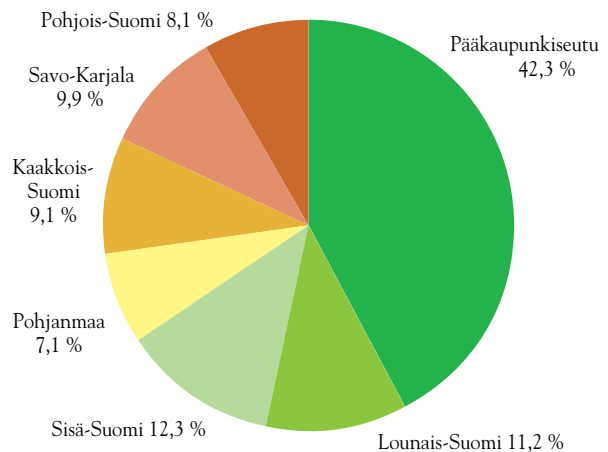

ELÄKE-TAPIOLAN MAKsutulon JAKAUMA ASIAKASRYHMITTÄIN 1997

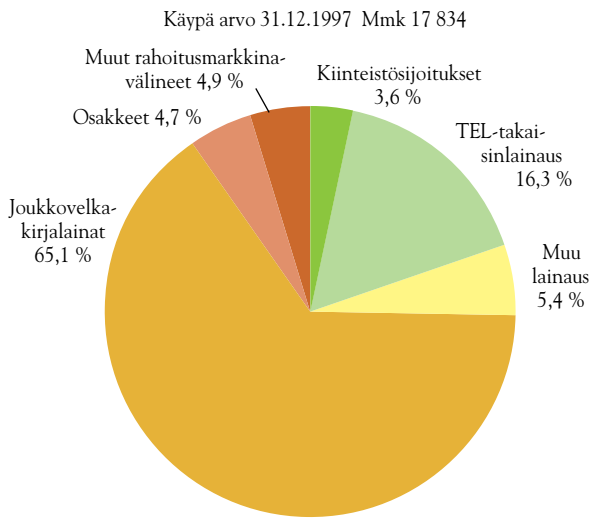

ELÄKE-TAPIOLAN MAKsutulon JAKAUMA ALUEITTAIN 1997

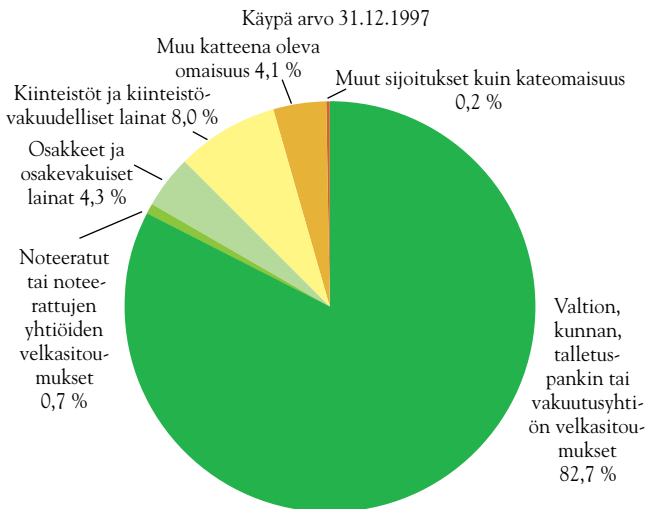
Asiakkaan kotikunnan mukaan sisältäen myös suurasiakkaat

ELÄKE-TAPIOLAN SIOJITUSTEN JAKAUMA

ELÄKE-TAPIOLAN SIOJITUSTEN JAKAUMA SIOJITUSRISKIN MUKAAN

Kuvio kertoo yhtiön sijoitusten riskiprofilin. Vastuunvelkaa kattava omaisuus ja muut sijoitukset kuin kateomaisuus on ryhmitelty tässä sijoitusriskin mukaan.

2295778,00 markkaa. Muut palkat ja palkkiot olivat yhteensä 34 883 087,90 markkaa. Maksetut palkat ja palkkiot olivat yhteensä 37 178 865,90 markkaa.

TILIKAUDEN TULOS

Yhtiön 444 miljoonan markan tulosta voidaan pitää erittäin hyvänä. Vastaava kokonaistulos vuonna 1996 oli 405 miljoonaa markkaa.

Varsinaista vakuustointia kuvaava riskiliikkeen tulos 183 miljoonaa markkaa on edellisvuoden tasolla. Maksutappioliikkeen tulos oli voitollinen 16 miljoonaa markkaa. Muu riskiliikkeen tulos muodostuu edellisvuoden tasoiseksi.

Kustannustehokkuutta kuvaava kustannusliike oli

35 miljoonaa markkaa voitollinen, kun se edellisenä vuotena oli 30 miljoonaa markkaa voitollinen. Kun arvonalennukset ja niiden palautukset otetaan huomioon, oli sijoitustoiminnan tulos 225 miljoonaa markkaa, edellisenä vuotena 183 miljoonaa markkaa.

Kustannusliikkeen ja sijoitustoiminnan tulos yhteensä oli siis 260 miljoonaa markkaa voitollinen, kun se edellisvuonna oli 213 miljoonaa markkaa voitollinen. Ilman arvonalennuksia ja niiden palautuksia tulos oli 273 miljoonaa markkaa, kun se edellisenä vuotena oli 242 miljoonaa markkaa. Tuloksesta varataan asiakkaille maksualennuksiin 103 miljoonaa markkaa.

Yhtiön toimintapääoma on 12 % vastuuvelasta, josta on vähennetty tietyt asetuksessa määrätyt erät. Yhtiön sijoitusjakauman perusteella määräytyvä vakavaraisuusraja on puolestaan 4,7 % em. vastuuvelasta, joten yhtiön vakavaraisuus on yli 2,5-kertainen vaatimukseen nähden. Yhtiön korkea vakavaraisuus mahdollistaa asiakkaille hyvät maksualennukset myös tulevina vuosina.

Asiakkaiden maksualennuksiin käytettävä ositettu lisävakuutusvastuu oli vuoden lopussa suuruudeltaan 324 miljoonaa markkaa, ja vuoden 1998 TEL-vakuutusmaksualennuksiin käytetään noin 165 miljoonaa markkaa. Laskuperustekoron ja rahastokoron erotuksesta siirrettiin osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen 367 miljoonaa markkaa vakavaraisuutta kasvattamaan. Osittamaton lisävakuutusvastuu oli vuoden 1997 lopussa 823 miljoonaa markkaa.

Omaisuuksien käyvät arvot on laskettu varovaisuuden periaatetta noudattaen tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tarkemmin selostetulla tavalla.

Poistot, yhteensä 5 miljoonaa markkaa kirjattiin suunnitelman mukaisina. Elinkeinoverolain sallimat poistot on tehty täysimääräisinä. Luottotappiovaraus tehtiin maksimimääräisenä. Supistuneen lainakannan takia se kuitenkin purkautui 58 miljoonaa markkaa. Siirtymävaraus 74 miljoonaa markkaa purettiin kokonaan ko. varausta koskevan siirtymäajan umpeuduttua 31.12.1997.

Yhtiön osuus Tapiola-yhtiöiden henkilöstörahoon h.r. siirrettävästä voittopalkkioerästä on 653 000,00 markkaa. Se on laskettu ennakkomäärän mukaan ja sisältyy tuloslaskelmassa muiden kulujen erään.

Tilinpäätös osoittaa 3 532 616,00 markan suuruisia ylijäämiä. Hallitus ehdottaa ylijäämiä käytettäväksi siten, että takuupääomalle maksetaan korkoa 6 prosenttia eli 288 000,00 markkaa, varmuusrahastoon siirretään 3 236 000,00 markkaa ja käyttörahastoon 8 616,00 markkaa. Taseen loppusumma on 18 645 147 880,58 markkaa, edellisenä vuonna 16 925 084 802,69 markkaa.

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Eläke-Tapiolan konserniin sisältyy emoyhtiön Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan lisäksi 40 asunto- ja kiinteistöyhtiötä tytäryhtiöinä.

Tilikauden aikana yhtiöön on tullut siten kaksikymmentä tytäryhtiötä.

Osakkuusyhtiöitä olivat Tapiolan Arvo-osuus Oy, Vakuutusneuvonta Aura Oy, Vakuutusneuvonta Pohja Oy ja Suomen Metsäsijoitus.

VAKUUTUSTOIMINTA

VAKUUTUSMAKSUTULO Konsernin kokonaisvakuutusmaksutulo oli 3 444 miljoonaa markkaa, missä oli kasvua 9,3 %.

MAKSETUT ELÄKKEET Konsernin maksamat eläkkeet olivat yhteensä 2 909 miljoonaa markkaa. Lisäystä edellisvuodesta oli 9,7 %.

SIOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 1 058 miljoonaa markkaa, missä kasvua oli 2,5 %. Arvonalennuksia tehtiin 14 miljoonaa markkaa. Arvonalennuksia palautui 17 miljoonaa markkaa ja myyntivoittoja kirjattiin 18 miljoonaa markkaa.

Sijoitusten määrä oli kirjanpitoarvoin laskettuna vuoden lopussa 17 030 miljoonaa markkaa ja käypä arvo 18 068 miljoonaa markkaa.

LIIEKULUT

Konsernin liikekulut olivat 66 miljoonaa markkaa ja lakisääteiset maksut 17 miljoonaa markkaa.

Palkat ja palkkiot kasvoivat yhteensä 16 %.

TILIKAUDEN TULOS

Konsernin toiminnallinen tulos oli erittäin hyvä, 444 miljoonaa markkaa. Poistot yhteensä 39 miljoonaa markkaa kirjattiin suunnitelman mukaisina ja sisältävät konsernin liikearvon poiston 0,2 miljoonaa markkaa. Poistoeron lisäys oli 4 miljoonaa markkaa. Pienentyneen lainakannan seurauksena luottotappiovarausta purettiin 58 miljoonalla markalla. Varaus on tehty täysimääräisenä. Siirtymävaraus 74 miljoonaa markkaa purettiin kokonaan ko. varausta koskevan siirtymäajan umpeuduttua 31.12.1997.

Konsernin tappio tilikaudelta oli 3 888 689,09 markkaa ja taseen loppusumma on 18 833 206 781,24 markkaa.

ELÄKE-TAPIOLAN TUNNUSLUKUJA

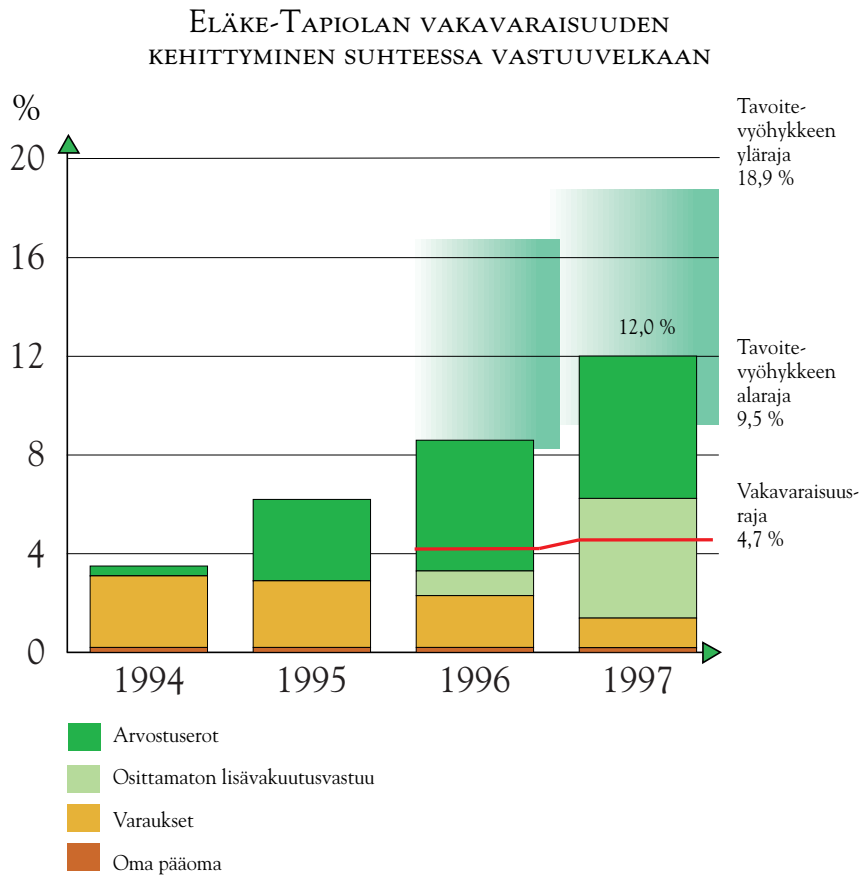
	1997	1996	1995	1994
YHTIÖN KOKO				
Kokonaisvakuutusmaksutulo, Mmk	3 444	3 151	3 010	2 659
Liikevaihto, Mmk	4 628	4 323	4 153	3 689
Vastuuvelan määrä, Mmk	18 322	16 486	15 124	13 734
Taseen loppusumma, Mmk	18 645	16 925	15 673	14 297
YHTIÖN TEHOKKUUS				
Liikekulut, Mmk	90	78	79	78
% kuormitustulosta	72,0	73,6	74,1	72,2
% vakuutusmaksutulosta	2,7	2,6	2,7	3,0

ELÄKE-TAPIOLAN TULOKSEN ERITTELYÄ

MMK	1997	1996	1995	1994
Maksun hoitokustannusosat	123	110	105	106
Muut tuotot	3	3	4	4
Toimintokohtaiset liikemenot ilman poistoja	-85	-76	-75	-75
Poistot käyttöomaisuudesta	-5	-3	-4	-3
Verot	0	-1	-1	-1
Muut kulut	-1	-4	-1	-1
HOITOKUSTANNUSTULOS	35	30	28	31
Sijoitustoiminnan nettotuotot	1 051	1 045	1 021	872
Muut korkoerät	70	55	77	111
Vastuuvälille hyvitetävä korko	-896	-917	-878	-901
SIJOITUSTOIMINNAN TULOS	225	183	220	82

ELÄKE-TAPIOLAN TULOSANALYYSI

MMK	1997	1996	1995	1994
YLIJÄÄMÄN LÄHTEET				
Riskiliikkeen tulos	183	191	141	-38
Sijoitustoiminnan tulos	225	183	220	82
Hoitokustannustulos	35	30	28	31
YLIJÄÄMÄ YHTEENSÄ	444	404	389	74
Arvostuserojen muutos	87	400	445	-47
	530	804	834	27
TULOKSEN KÄYTTÖ				
VAKAVARAISUUDEN LISÄYKSEEN				
Tasotusvastuuseen	183	191	206	-38
Varauksiin	-132	-72	14	46
Osittamattomaan lisävakuumvastuuseen	286	169	-	-
Omaan pääomaan	3	3	3	3
Arvostuserojen muutos	87	400	445	-47
SIIRTO ASIAKASHYVITYKSIIN	103	113	166	64
	530	804	834	27

Kuvio kertoo, että Eläke-Tapiolan vakavaraisuus on selvästi uusien vakavaraisuusvaatimusten mukaisella tavoitevyöhykkeellä.

ELÄKE-TAPIOLAN VAKAVARAISUUS

	1997	1996	1995	1994
MMK				
TOIMINTAPÄÄOMA				
Varaukset	204	336	408	394
Osittamaton lisävuutusvastuu	823	169	-	-
Oma pääoma	33	30	27	24
Arvostuserot	978	878	495	56
TOIMINTAPÄÄOMA YHTEENSÄ	2 038	1 403	930	473
TASOITUSVASTUU	648	465	175	91
OSITETTU LISÄVAKUUTUSVASTUU				
Ositettu lisävuutusvastuu 1.1.	313	259	163	258
Tilivuonna maksetut hyvitykset	-91	-59	-70	-149
Siirto asiakashyvityksiin	103	113	166	64
Ositettu lisävuutusvastuu 31.12.	325	313	259	173

SIOITUSTOIMINNAN TUOTOT

I.I.—31. 12. 1997

MMK		Arvon-		Kirja-arvo		Arvostus-	Sijoitus-	Käypä arvo	
Sijoitus	Suorat	muutos	Yhteensä	(keskimäärä	Tuotto-%	erojen	tuotot	(keskimäärä	Tuotto-%
	tuotot	tulos-		vuoden	kirja-arvolle	muutos	yhhteensä	vuoden	käyvälle
		laskel-		aikana)				aikana)	arvolle
		malla							
Lainasaamiset	235	0	235	4 141	5,7	0,0	235	4 141	5,7
Lyhytaikaiset sijoitukset	46	4	50	1 200	4,1	0,0	50	1 200	4,1
Joukko- velkakirjalainat	709	2	711	9 666	7,4	-45	666	10 390	6,4
Osakkeet ja osuudet	14	7	21	399	5,2	110	131	579	22,6
Kiinteistö sijoitukset	35	0	35	693	5,1	21	56	750	7,5
SIOITUKSET									
YHTEENSÄ	1 039	12	1 052	16 099	6,5	86	1 138	17 060	6,7
Muulla tavoin katettu			71						
Verot			1						
SIOITUSTUOTOT									
YHTEENSÄ			1 121						
Vastuuvelan vaatima korko			896						
SIOITUSTOIMINNAN									
YLIJÄÄMÄ			225						

KIINTEISTÖKANNAN ARVOT, TUOTTO JA TYHJILLÄN OLEVAT TILAT 31. 12. 1997

KIINTEISTÖKANTA (1 000 mk)

Käypä arvo	1 074 495
Kirjanpitoarvo ja lainat	1 006 988
Arvostusero	67 507

Kiinteistötyyppi	Käypä arvo 1 000 mk	Käypä arvo mk/m ²	Nettotuotto 1 000 mk	Nettotuotto %	Potenti- aalinen nettotuotto % *)	Vuokrattava huoneistoala m ²	Tyhjyysaste %
Toimitilakiinteistöt							
Liike- ja toimisto- kiinteistöt							
- ulkopuolisille vuokratut	378 707	7 168	25 128	6,6	6,7	52 836	1,5
- omassa käytössä olevat **)	29 329	6 922	3 325	11,3	11,5	4 237	1,5
Teollisuuskiinteistöt	59 653	3 480	5 190	8,7	8,7	17 143	0,0
Yhteensä	467 689	6 302	33 643	7,2	7,3	74 216	1,2
Asuinkiinteistöt ***)	242 365	6 895	17 400	7,2	7,5	35 150	3,2
Muut kiinteistöt ja tilat							
Rakenteilla olevat	196 535						
Kesken vuotta hankitut	73 561						
Tontit ilman rakennuksia	44 540						
Kiinteistösijoitusyhtiöiden osakkeet	49 805						
Yhteensä	364 441					30 951	
KIINTEISTÖKANTA	1 074 495					140 317	

*) Potentiaaliseen nettotuottoon on lisätty tyhjen tilojen laskennallinen bruttovuokra, joka on keskimäärin

46 mk/m²/kk

***) Omassa käytössä olevien tilojen laskennallinen bruttovuokra on keskimäärin

66 mk/m²/kk

****) Asuinkiinteistöjen nettotuottoihin on lisätty valtion maksamaa korkotukea

6 334 000 mk

Tämän lisäksi rakenteilla olevat kohteet ovat saaneet korkotukea

384 000 mk

Toimitilakiinteistöjä oli keskimäärin tyhjänä vuoden aikana

0,8 %

RAHOITUSLASKELMA

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
Varojen lähteet:				
Tulorahoitus				
Tappio (Voitto) ennen korkokuluja, satunnaiseriä, varauksia ja veroja	-127 235	-63 374	-129 961	-71 154
Satunnaiset kulut	-	-4 298	-	-4 298
Oikaisuerät:				
Vastuuvelan muutokset	1 835 727	1 362 312	1 835 727	1 362 312
Pakollisen vastuuvajauksen muutos	46 030	40 063	46 030	40 063
Sijoitusten arvonalennukset ja arvonorotukset	12 642	28 238	-2 488	30 329
Poistot	4 754	2 706	39 410	11 958
	1 771 918	1 365 648	1 788 718	1 369 209
Pääomarahoitus				
Vähemmistöosuuden lisäys	-	-	97 747	-
Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero	-	-	35	383
Oman pääoman lisäys	-	-	4 169	4 698
	-	-	101 952	5 081
Varojen lähteet yhteensä	1 771 918	1 365 648	1 890 670	1 374 290
Varojen käyttö:				
Voitonjako				
Verot	1 442	872	1 525	873
Takuupääoman korko	384	384	384	384
Muu voitonjako	-	5	-	5
	1 826	1 261	1 909	1 262
Sijoitukset				
Sijoitusten lisäys (netto)	1 670 316	1 414 698	1 781 807	1 537 279
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden lisäys (netto)	5 156	7 380	5 145	7 933
	1 675 472	1 422 079	1 786 952	1 545 212
Varojen käyttö yhteensä	1 677 299	1 423 339	1 788 861	1 546 474
Liikepääoman lisäys/vähennys	94 619	-57 692	101 809	-172 184
Liikepääoman muutos				
Saamisten muutos	70 453	-170 018	87 648	-206 625
Rahojen ja pankkisaamisten muutos	-17 000	38 820	-16 132	38 924
Siirtosaamisten muutos	54 563	31 894	54 582	31 874
Velkojen muutos	723	49 484	-8 253	-28 345
Siirtovelkojen muutos	-14 120	-7 873	-16 036	-8 011
Liikepääoman lisäys/vähennys	94 619	-57 692	101 809	-172 184

TULOSLASKELMA

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni		
	1997	1996	1997	1996	
Vakuutustekninen laskelma:					
Vakuutusmaksutulo	* 1	3 369 952	3 064 376	3 369 952	3 064 376
Sijoitustoiminnan tuotot	4	1 166 839	1 169 285	1 183 083	1 172 001
Yhteisvastuukorvaus		-4 755	-	-4 755	-
Yhteisvastuusaamisen suoritukset		4 326	-	4 326	-
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	2	-2 909 496	-2 650 829	-2 909 496	-2 650 829
Korvausvastuun muutos					
Kokonaismuutos		-485 091	-263 101	-485 092	-263 101
Kannansiirron osuus		109 342	-	109 342	-
		-375 749	-263 101	-375 749	-263 101
		-3 285 246	-2 913 931	-3 285 245	-2 913 931
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Kokonaismuutos		-1 350 636	-1 099 211	-1 350 635	-1 099 211
Kannansiirron osuus		212 079	-	212 078	-
		-1 138 557	-1 099 211	-1 138 557	-1 099 211
Vastuuvajauksen muutos					
Pakollinen vastuuvajaus					
Kokonaismuutos		-46 030	-40 063	-46 030	-40 063
Kannansiirron osuus		-3 680	-	-3 680	-
		-49 710	-40 063	-49 710	-40 063
Lakisääteiset maksut		-17 083	-53 914	-17 083	-53 914
Liikekulut	3	-66 387	-57 066	-66 387	-57 066
Sijoitustoiminnan kulut	4	-106 220	-131 841	-124 897	-140 329
Vakuutustekninen kate		-126 840	-62 364	-129 275	-68 136
Muu kuin vakuutustekninen laskelma:					
Muut tuotot					
Konsernireservin vähennys		-	-	1	229
Muut tuotot		259	19	259	19
		259	19	260	248
Muut kulut					
Konserniliiketarvon poisto		-	-	-247	-2 013
Muut kulut		-654	-1 029	-654	-1 029
		-654	-1 029	-901	-3 042
Välittömät verot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden verot		-1 451	-953	-1 535	-954
Aikaisempien tilikausien verot		9	81	9	82
		-1 442	-872	-1 526	-872
Osuus osakkuusyritysten tappiosta verojen jälkeen		-	-	-46	-224
Tappio/Voitto varsinaisesta toiminnasta verojen jälkeen		-128 677	-64 245	-131 487	-72 027
Satunnaiset kulut					
Eläkevakuutusmaksut		-	-4 298	-	-4 298
Tappio/Voitto satunnaiserien jälkeen		-128 677	-68 543	-131 487	-76 325
Poistoeron lisäys		-	-	-4 251	-709
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys		132 210	71 870	131 850	71 797
		132 210	71 870	127 599	71 088
Tilikauden voitto/tappio		3 533	3 327	-3 888	-5 237
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta				-1	-
Tilikauden voitto/Konsernin tilikauden tappio		3 533	3 327	-3 889	-5 237

* Viittaus liitetiedon numeroon

TULOSLASKELMAN LIITTEET

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
I VAKUUTUSMAKSUTULO				
Ensivakuutus				
TEL:n mukainen perusvakuutus				
Työnantajan osuus	2 341 355	2 164 442	2 341 355	2 164 442
Työntekijän osuus	661 157	581 575	661 157	581 575
	3 002 512	2 746 017	3 002 512	2 746 017
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	28 016	27 670	28 016	27 670
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus	420 755	372 591	420 755	372 591
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	2 920	3 771	2 920	3 771
	3 454 203	3 150 049	3 454 203	3 150 049
Valtion eläkerahastoon suoritettava siirtymämaksu	-9 875	998	-9 875	998
Kokonaisvakuutusmaksutulo	3 444 328	3 151 047	3 444 328	3 151 047
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	-74 315	-86 549	-74 315	-86 549
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	3 370 012	3 064 498	3 370 012	3 064 498
Jälleenvakuuttajien osuus	-60	-122	-60	-122
Vakuutusmaksutulo	3 369 952	3 064 376	3 369 952	3 064 376
Vastuuvajauksen kuolettamiseksi peritty maksu	58 769	54 100	58 769	54 100

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
2 MAKSETUT KORVAUKSET				
Ensivakuutus				
Maksettu eläkkeensaajille				
TEL:n mukainen perusvakuutus	2 324 111	2 151 557	2 324 111	2 151 557
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	44 321	42 145	44 321	42 145
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus	476 564	458 256	476 564	458 256
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	3 202	3 504	3 202	3 504
	2 848 198	2 655 462	2 848 198	2 655 462
Maksettu/saatu vastuunjakokorvauksia				
TEL-eläkkeet	25 110	22 747	25 110	22 747
YEL-eläkkeet	21 171	-39 305	21 171	-39 305
	46 281	-16 558	46 281	-16 558
	2 894 479	2 638 903	2 894 479	2 638 903
Korvaustoiminnon hoitokulut	15 017	11 945	15 017	11 945
Maksetut korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta	2 909 496	2 650 848	2 909 496	2 650 848
Jälleenvakuuttajien osuus	-	-19	-	-19
Maksetut korvaukset yhteensä	2 909 496	2 650 829	2 909 496	2 650 829
<i>Rintamaveteraanien varhaiseläke</i>				
Rintamaveteraaneille rintamaveteraanien varhaiseläkelain perusteella maksetut eläkkeet	-	2	-	2
I JA 2 JÄLLEENVAKUUTTAJIEN OSUUS				
Vakuutusmaksutulo	-60	-122	-60	-122
Maksetut korvaukset	-	19	-	19

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
3 KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN				
Maksetut korvaukset	15 017	11 945	15 017	11 945
Liikekulut	66 387	57 066	66 387	57 066
Sijoitustoiminnan kulut	8 614	8 844	8 614	8 844
Muut kulut	654	1 027	901	3 042
Yhteensä	90 672	78 882	90 919	80 897
3.1 TOIMINTOKOHTAISET POISTOT				
Maksetut korvaukset	2 330	87	2 330	87
Liikekulut	1 627	1 805	1 627	1 805
Sijoitustoiminnan kulut	796	813	796	813
Muut kulut, liikearvon poistot	-	-	247	2 013
Yhteensä	4 754	2 706	5 001	4 719
3.2 HENKILÖSTÖKULUT				
Palkat ja palkkiot	36 978	32 059	37 364	32 075
Luontoisetujen raha-arvo	1 390	1 235	1 390	1 235
Eläkekulut	6 700	6 579	6 753	6 582
Muut henkilösivukulut	3 387	3 092	3 409	3 099
Yhteensä	48 456	42 966	48 916	42 991
3.3 TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT				
Vakuutusten hankintamenot				
Ensivakuutusten palkkiot	707	458	707	458
Muut vakuutusten hankintamenot	21 603	17 842	21 603	17 842
	22 310	18 300	22 310	18 300
Vakuutusten hoitokulut	24 944	22 206	24 944	22 206
Hallintokulut	19 154	16 597	19 154	16 597
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot	-22	-38	-22	-38
Yhteensä	66 387	57 066	66 387	57 066

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
4 SIOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY				
Sijoitustoiminnan tuotot:	1997	1996	1997	1996
Tuotot sijoituksista konserniyrityksiin				
Korkotuotot	946	287	-	-
Tuotot kiinteistösjoiituksista konserniyrityksiin				
Korkotuotot	14 734	3 968	-	-
Tuotot kiinteistösjoiituksista muihin yrityksiin				
Korkotuotot	-	-	740	360
Muut tuotot	69 512	51 441	84 275	55 150
	69 512	51 441	85 015	55 510
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	14 060	8 793	14 059	8 793
Korkotuotot	1 039 019	1 068 094	1 039 019	1 068 094
Muut tuotot	9 957	2 663	9 957	2 665
	1 063 036	1 079 550	1 063 036	1 079 553
Yhteensä	1 148 228	1 135 247	1 148 051	1 135 063
Palautuneet arvonalennukset	567	10 983	16 988	13 883
Myyntivoitot	18 044	23 055	18 044	23 055
Yhteensä	1 166 839	1 169 285	1 183 083	1 172 001
Sijoitustoiminnan kulut:				
Kulut kiinteistösjoiituksista				
Konserniyritykset	-37 832	-11 728	-	-
Muut yritykset	-14 959	-29 841	-31 706	-34 296
	-52 791	-41 570	-31 706	-34 296
Kulut muista sijoituksista	-39 192	-46 544	-39 192	-46 544
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut, konserni	-1 028	-3 461	-5 090	-4 980
	-40 220	-50 005	-44 282	-51 524
Yhteensä	-93 011	-91 575	-75 988	-85 821
Arvonalennukset ja poistot				
Arvonalennukset	-13 209	-39 221	-14 500	-44 211
Rakennusten suunnitelmapoistot	-	-	-34 409	-9 252
	-13 209	-39 221	-48 909	-53 463
Myyntitappiot	-	-1 045	-	-1 045
Yhteensä	-106 220	-131 841	-124 897	-140 329
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonorotuksia ja niiden oikaisua	1 060 619	1 037 444	1 058 185	1 031 672
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	1 060 619	1 037 444	1 058 185	1 031 672
Osinkotuottoihin sisältyvä yhtiöveron hyvitys	3 846	2 322	3 846	2 322

TASE

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
VASTAAVAA	1997	1996	1997	1996
Aineettomat hyödykkeet				
Konserniliikearvo	-	-	1 046	1 471
Muut pitkävaikutteiset menot	8 29 409	29 159	29 409	29 159
	29 409	29 159	30 455	30 630
Sijoitukset				
Kiinteistösjoitukset	5			
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	6 563 041	454 644	1 070 545	657 592
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	350 140	90 862	-	-
	913 181	545 506	1 070 545	657 592
Sijoitukset konserniyhteisöihin ja yhteisöihin, joissa on merkittävä omistusosuus				
Muut osakkeet ja osuudet	7 8 510	8 510	7 490	7 306
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	7 592 929	317 658	638 445	317 662
Rahoitusmarkkinavälineet	11 570 779	8 936 040	11 570 779	8 936 040
Kiinnelainasaamiset	10 634 085	944 225	634 085	944 225
Muut lainasaamiset	9,10 2 890 931	3 895 371	2 890 931	3 895 421
Talletukset	209 357	488 326	209 357	488 326
Muut sijoitukset	6 818	33 280	8 390	33 564
	15 904 899	14 614 900	15 951 987	14 615 238
	16 826 590	15 168 916	17 030 022	15 280 137
Vastuuvajaus				
Pakollinen vastuuvajaus	169 209	215 239	169 209	215 239
Saamiset				
Ensivakuutustoiminnasta				
Vakuutuksenottajilta	268 657	328 957	268 657	328 957
Muut saamiset				
Kannansiirtosaaminen	187 144	-	187 144	-
Muut saamiset	26 743	83 134	9 409	48 604
	213 887	83 134	196 553	48 604
	482 544	412 092	465 210	377 562
Muu omaisuus				
Aineelliset hyödykkeet				
Kalusto	8 295	143	295	143
Muut aineelliset hyödykkeet	133	133	300	133
	428	276	595	276
Rahat ja pankkisaamiset	24 242	41 242	25 213	41 346
	24 670	41 518	25 808	41 622
Siirtosaamiset				
Korot ja vuokrat	740 619	640 204	740 395	640 185
Muut siirtosaamiset	372 106	417 958	372 106	417 958
	1 112 725	1 058 162	1 112 502	1 058 143
	16 645 148	16 925 085	18 833 207	17 003 333

TASE

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
VASTATTAVAA	1997	1996	1997	1996
Oma pääoma	11			
Sidottu				
Pohjarahasto	5 000	5 000	5 000	5 000
Takuupääoma	4 800	4 800	4 800	4 800
Arvonkorotusrahasto	-	-	600	600
	9 800	9 800	10 400	10 400
Vapaa				
Varmuusrahasto	19 450	16 510	19 450	16 510
Käyttörahassto	277	274	277	274
Konsernin edellisten tilikausien voitto/tappio	-	-	-2 766	1 629
Tilikauden voitto/tappio	3 532	3 327	-3 889	-5 237
	23 259	20 111	13 072	13 176
	33 059	29 911	23 472	23 576
Vähemmistöosuus			97 748	-
Varaukset				
Kertynyt poistoero	-	-	5 343	1 092
Vapaaehtoiset varaukset	12	204 140	336 350	204 608
	204 140	336 350	209 951	337 515
Vakuutustekninen vastuuvelka				
Vakuutusmaksuvastuu	12 305 261	10 954 625	12 305 261	10 954 625
Korvausvastuu	6 016 683	5 531 591	6 016 683	5 531 591
	18 321 944	16 486 216	18 321 944	16 486 216
Velat				
Muut velat				
Velka yhteistoimintayrityksille	350	507	-	-
Muut velat	1 255	1 821	93 861	85 608
	1 605	2 328	93 861	85 608
Saadut ennakot ja siirtovelat	84 399	70 280	86 231	70 418
	18 645 148	16 925 085	18 833 207	17 003 333

TASEEN LIITTEET

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
5 SIIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO						
SIIJOITUKSET 31.12.1997	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösjoiotukset						
Kiinteistöt	-	-	-	982 613	987 608	1 087 448
Konserniyhteisöosakkeet	475 109	480 103	549 709	-	-	-
Muut kiinteistöosakkeet	82 937	82 937	80 840	82 937	82 937	80 840
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	350 140	350 140	350 140	-	-	-
	908 186	913 180	980 689	1 065 550	1 070 545	1 168 288
Yritykset, joissa on merkittävä omistusosuus						
Osakkeet ja osuudet	8 510	8 510	8 510	7 490	7 490	7 490
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	592 929	592 929	831 566	638 446	638 446	877 082
Rahoitusmarkkinavälineet	11 570 779	11 570 779	12 272 287	11 570 779	11 570 779	12 272 287
Kiinnelainasaamiset	634 085	641 085	641 085	634 085	634 085	634 085
Muut lainasaamiset	2 890 931	2 883 931	2 883 931	2 890 931	2 890 931	2 890 931
Talletukset	209 357	209 357	209 357	209 357	209 357	209 357
Muut sijoitukset	6 818	6 818	6 818	8 390	8 390	8 390
	15 904 899	15 904 899	16 845 044	15 951 987	15 951 987	16 892 132
	16 821 595	16 826 590	17 834 243	17 025 027	17 030 022	18 067 910
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta (+/-)	-232 404			-232 404		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		-			-	
Muita arvonkorotuksia		4 995			4 995	
		<u>4 995</u>			<u>4 995</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>1 007 653</u>			<u>1 037 888</u>

TASEEN LIITTEET

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
5 SIOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO						
SIOITUKSET 31.12.1996	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösjoiotukset						
Kiinteistöt	-	-	-	293 370	293 370	323 262
Konserniyhteisöosakkeet	90 422	90 422	113 390	-	-	-
Muut kiinteistöosakkeet	359 228	364 222	387 847	359 228	364 222	387 847
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	90 862	90 862	90 862	-	-	-
	540 511	545 506	592 099	652 597	657 592	711 109
Yritykset, joissa on merkittävä omistusosuus						
Osakkeet ja osuudet	8 510	8 510	8 510	7 306	7 306	7 306
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	317 658	317 658	445 689	317 662	317 662	445 693
Rahoitusmarkkinavälineet	8 936 040	8 936 040	9 682 123	8 936 040	8 936 040	9 682 123
Kiinnelainasaamiset	944 225	944 225	944 225	944 225	944 225	944 225
Muut lainasaamiset	3 895 371	3 895 371	3 895 371	3 895 421	3 895 421	3 895 421
Talletukset	488 326	488 326	488 326	488 326	488 326	488 326
Muut sijoitukset	33 280	33 280	33 280	33 564	33 564	33 564
	14 614 900	14 614 900	15 489 014	14 615 238	14 615 238	15 489 352
	15 163 921	15 168 916	16 089 623	15 275 142	15 280 137	16 207 767
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta (+/-)	-108 641			-108 641		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		-			-	
Muita arvonkorotuksia		4 995			4 995	
		<u>4 995</u>			<u>4 995</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>920 707</u>			<u>927 631</u>

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
6 KIINTEISTÖSIJOITUSTEN MUUTOKSET				
31.12.1997	Maa- ja vesialueet sekä kiinteistö-osakkeet	Lainasaamiset konserni-yrityksiltä	Rakennukset	Maa- ja vesialueet sekä kiinteistö-osakkeet
Hankintameno 1.1.	631 824	90 862	222 302	608 232
Siirto	-	94 662	562 550	-562 550
Lisäykset	108 403	178 595	93 851	202 066
Vähennykset	-6	-13 979	-	-6
Hankintameno 31.12.	740 220	350 140	878 704	247 742
Arvonkorotukset 1.1.	4 995	-	-	4 995
Arvonkorotukset 31.12.	4 995	-	-	4 995
Kertyneet suunnitelmapoistot/ arvonlennukset 1.1	182 175	-	16 308	161 630
Suunnitelmapoistot / arvonlennukset ja palautuneet arvonlennukset	-	-	26 461	-
Vähennykset	-	-	-	-143 504
Kertyneet suunnitelmapoistot/ arvonlennukset 31.12.	182 175	-	42 769	18 126
Kirjanpitoarvo suunnitelmapoistojen / arvonlennusten jälkeen 31.12.	563 041	350 140	835 935	234 610
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	-	-	1 092	-
Suunnitelman ylittävät/alittavat poistot	-	-	4 950	-
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	-	-	6 042	-
Rakennusten arvo kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	-	-	829 893	-
31.12.1996				
Hankintameno 1.1.	613 209	41 302	47 570	609 691
Lisäykset	28 301	51 120	174 733	83 078
Vähennykset	-9 686	-1 560	-	-84 536
Hankintameno 31.12.	631 824	90 862	222 303	608 233
Arvonkorotukset 1.1.	4 995	-	-	4 995
Arvonkorotukset 31.12.	4 995	-	-	4 995
Kertyneet suunnitelmapoistot/ arvonlennukset 1.1	153 775	-	1 558	153 775
Suunnitelmapoistot / arvonlennukset ja palautuneet arvonlennukset	28 400	-	14 750	25 500
Vähennykset	-	-	-	-17 645
Kertyneet suunnitelmapoistot/ arvonlennukset 31.12.	182 175	-	16 308	161 630
Kirjanpitoarvo suunnitelmapoistojen / arvonlennusten jälkeen 31.12.	454 644	90 862	205 995	451 597
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	-	-	-	-
Suunnitelman ylittävät/alittavat poistot	-	-	1 092	-
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	-	-	1 092	-
Rakennusten arvo kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	-	-	204 903	-

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖOSAKKEET	1997	1996	1997	1996
Jäljellä oleva hankintameno	30 213	30 213	20 336	30 213
Kirjanpitoarvo	30 213	30 213	20 336	30 213
Käypä arvo	29 329	29 563	17 355	29 563
Konserniyhteisöt				
Yhteisöjen lukumäärä	40	20		
Tilikauden voitto yhteensä	164	1 607		
Yhteisöjen oma pääoma yhteensä	620 481	75 327		

**7 SIOITUKSET KONSERNIYHTEISÖIHIN JA YHTEISÖIHIN JOISSA ON MERKITTÄVÄ
OMISTUSOSUUS, SEKÄ MUUT SIOITUKSET, OSAKKEET JA OSUudet**

Konserniyhteisöjen osakkeet ja osuudet				
Alkuperäinen hankintameno 1.1.	8 510	8 510	7 306	7 301
Lisäykset	-	-	184	5
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	8 510	8 510	7 490	7 306

Konserniyhteisöjen osakkeet ja osuudet	Kpl	Omistus- osuus %	Osuus äänistä %	Nimellis- arvo 1000 mk	Emoyhtiö		Konserni		Oma pääoma 1000 mk
					Kirjanpito- arvo 1997 1000 mk	Kirjanpito- arvo 1997 1000 mk	Tilikauden voitto/ tappio 1000 mk		
Tapiolan Arvo-osuus Oy	1000	20,00	20,00	1 000	1 000	914	122	4 571	
Vakuutusneuvonta Aura Oy	50	33,33	33,33	5	5	9	1	28	
Vakuutusneuvonta Pohja Oy	50	33,33	33,33	5	5	9	1	28	
Suomen Metsäsijoitus Oy	7500	25,00	25,00	7 500	7 500	6 557	635	26 228	
					8 510	7 490			

KESKINÄINEN ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ TAPIOLA

Muut sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka tai -maa	Kpl	Omistus- osuus	Osuus äänistä	Nimellis- arvo	Emoyhtiö Kirjanpito- arvo 1997	Konserni Kirjanpito- arvo 1997
			%	%	1000 mk	1000 mk	1000 mk
Aamulehti-yhtymä Oy		83230	0,87	1,49	832	5 794	5 794
Asko Oyj		202000	0,56	0,57	2 020	12 412	12 412
Aspoyhtymä Oy		48000	1,02	1,05	480	11 011	11 011
Atria Oyj		199334	1,24	0,08	1 993	9 625	9 625
Benefon Oy		25000	0,54	0,18	50	1 563	1 563
Ab Chips Oy Ltd		31500	0,94	0,08	315	6 001	6 001
Cultor Oyj		42200	0,18	0,26	506	6 481	6 481
Efore Oy Ab		62000	3,12	1,38	620	6 743	6 743
Elcoteq Network Oyj		91300	0,39	0,08	183	6 254	6 254
Espoon Sähkö Oyj		145200	0,92	0,92	290	8 223	8 223
Evli Nordic Smaller Com		30000			3 000	3 000	3 000
Finnair Oyj		201500	0,24	0,24	1 008	7 085	7 085
Finnlines Oy		13500	0,07	0,07	135	1 050	1 050
Finnmezzanine rahasto		11840			5 920	5 920	5 920
Fiskars Oy Ab		4600	0,06	0,09	138	1 659	1 659
Garantia PK-lainarahasto		86			2 150	2 150	2 150
Gyllenberg Small Firm		1963			982	1 020	1 020
Helsingin Yliopiston tietopalvelut		23			230	1 309	1 309
Huhtamäki Oy		124135	0,42	0,58	2 483	16 455	16 455
Ilkka Oy		31589	1,94	1,15	316	3 341	3 341
Ingman Foods Oy		4500	0,40	0,45	113	1 273	1 273
Instrumentarium Oy		188100	0,93	0,31	1 881	23 884	23 884
Jaakko Pöyry Group Oyj		90000	0,66	0,66	450	5 220	5 220
JOT yhtiöt Oy		18920	4,71	4,71	189	3 375	3 375
Kauppakaari Oy		48000	1,37	1,24	192	2 196	2 196
Kemira Oyj		300000	0,23	0,23	3 000	13 572	13 572
Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy		13900	3,34	0,30	139	1 819	1 819
Kesko Oy		136500	0,15	0,00	1 365	9 569	9 569
Kone Oy		40600	0,60	0,24	2 030	19 116	19 116
Oyj Kyro Abp		87500	0,22	0,22	88	2 363	2 363
Lassila & Tikanoja Oy		168800	1,12	1,12	1 688	9 527	9 527
Maakuntien Viestintä Oy		10000	3,49	0,80	1 000	1 000	1 000
MB Equity Fund Ky		7			4 280	3 350	3 350
Metra Oy		277600	0,51	0,50	5 552	25 210	25 210
Oy Metsä-Rauma Ab		288000	3,00	3,00	14 400	30 001	30 001
Metsä-Serla Oyj		471000	0,34	0,73	4 710	12 641	12 641
Metsä-Tissue Oyj		114000	0,38	0,38	1 140	5 985	5 985
Neste Oy		72500	0,07	0,07	725	5 517	5 517
Nokia Oyj Abp		20000	0,01	0,00	100	2 984	2 984
Nokian Renkaat Oyj		84800	0,81	0,83	848	3 065	3 065
Nordic Aluminium Oy		96700	2,09	2,09	725	4 158	4 158
Norvestia Oy		50000	0,98	0,64	1 000	3 500	3 500
Novo Group Oyj		79508	1,25	1,25	398	7 284	7 284
Olvi Oyj		22800	0,89	0,24	228	2 452	2 452

KESKINÄINEN ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ TAPIOLA

Muut sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka tai -maa	Kpl	Omistus- Osuus		Nimellis- arvo	Emoyhtiö	Konserni
			osuus	äänistä		Kirjanpito- arvo 1997	Kirjanpito- arvo 1997
			%	%	1000 mk	1000 mk	1000 mk
Orion-yhtymä Oy		267820	0,38	0,43	2 678	23 985	23 985
Outokumpu Oyj		114100	0,09	0,09	1 141	7 501	7 501
Oyj Partek Abp		98700	0,20	0,20	987	5 426	5 426
PK Cables Oy		27000	0,51	0,51	54	1 242	1 242
Raisio yhtymä Oyj		24880	0,15	0,15	249	2 292	2 292
Rautakirja Oyj		27588	0,43	0,03	552	4 957	4 957
Rautaruukki Oy		75000	0,06	0,06	750	3 150	3 150
Sanoma Oy		935	0,22	0,24	94	3 074	3 074
Oy Stockmann Ab		57000	0,39	0,06	1 140	15 975	15 975
Suomen Kantaverkko Oy		150	4,51	2,01	30 000	30 000	30 000
Tamfelt Oy Ab		111400	1,68	0,66	1 114	9 453	9 453
Thomesto Trading yhtiöt Oy		70000	0,86	0,13	700	1 307	1 307
Vaisala Oy		11600	0,27	0,06	116	2 062	2 062
Valmet Oyj		161500	0,21	0,21	1 615	12 063	12 063
Werner Söderström Oy		45500	0,38	0,09	455	2 839	2 839
Vakuutusosakeyhtiö Garantia		2960	4,93	4,93	2 960	12 178	12 178
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola		42	43,70	1,57	2 100	2 100	2 100
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Tapiola		8000	56,30	2,02	2 400	2 400	2 400
Työväen Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva		200	4,44	2,31	2 000	2 000	2 000
AGA Ab	Ruotsi	90000				6 217	6 217
Allied Domecq Plc	Englanti	40000				1 461	1 461
Baloise Holding	Sveitsi	300				2 116	2 116
Bergman & Beving Ab	Ruotsi	24000				1 716	1 716
Chr. Hansen Holding A/S	Tanska	6250				3 765	3 765
Diageo Plc	Englanti	90000				3 205	3 205
Falck A/S	Tanska	5000				1 178	1 178
Fannie Mae	USA	6000				1 499	1 499
Heineken NV	Hollanti	1500				1 331	1 331
HSBC Holdings	Englanti	10000				1 341	1 341
Johnson & Johnson	USA	10000				3 156	3 156
L.V.M.H. Moët Hennessy							
Louis Vuitton	Ranska	6000				5 333	5 333
McDonald's Corp.	USA	91000				22 929	22 929
Munters Ab	Ruotsi	121400				5 707	5 707
Nestle AG	Sveitsi	500				3 173	3 173
Netcom Systems Ab	Ruotsi	15000				1 175	1 175
Nycomed Amersham Plc	Englanti	88481				8 420	8 420
Roche Holding Bon Jouissance	Ranska	80				2 810	2 810
Sardus Ab	Ruotsi	58100				2 421	2 421
Scandinavian Mobility Int A/S	Tanska	45000				2 253	2 253
Scania Ab	Ruotsi	95000				11 429	11 429
Schibsted AS	Norja	40000				3 606	3 606
Schroder Seoul Fund		4585908				4 596	4 596
Svenska Handelsbanken	Ruotsi	10000				1 504	1 504
Tele Danmark AS	Tanska	30000				7 669	7 669

Muut sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka tai -maa	Kpl	Omistus- osuus	Osuus äänistä	Nimellis- arvo	Kirjanpito- arvo 1997	Kirjanpito- arvo 1997
			%	%	1000 mk	1000 mk	1000 mk
Telecom Italia Spa	Italia	100000				3 332	3 332
UBS-Bearer	Sveitsi	300				1 291	1 291
Zurich Versicherungs-Reg.	Sveitsi	1000				1 252	1 252
Muut		669897				16 884	
Muut		775986					62 400
						592 929	638 445

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni			
----------	----------	--	--	----------	--	--	--

8 AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET

31.12.1997	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Kalusto	Yhteensä	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Konser- niliike- arvo	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1	39 941	853	40 794	39 941	15 583	853	56 377
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-1 893	-	-1 893	-1 893	-13 916	-	-15 808
Hankinnat	4 878	279	5 157	4 878	-	279	5 156
Hankintameno 31.12.	42 926	1 132	44 058	42 926	1 667	1 132	45 725
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	10 782	710	11 492	10 782	14 112	710	25 604
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-1 893	-	-1 893	-1 893	-13 738	-	-15 630
Suunnitelmapoistot	4 628	126	4 754	4 628	247	126	5 001
Myynnit ja romutukset	-	-	-	-	178	-	178
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	13 517	836	14 354	13 517	621	836	14 975
Hankintameno suunnitelma- poistojen jälkeen 31.12.	29 409	295	29 704	29 409	1 046	295	30 750
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	29 409	295	29 704	29 409	1 046	295	30 750

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni			
8 AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET							
31.12.1996	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Kalusto	Yhteensä	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Konser- niliike- arvo	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	36 352	686	37 037	36 352	918	686	37 956
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-3 623	-	-3 623	-3 623	-	-	-3 623
Hankinnat	7 213	167	7 380	7 213	14 665	167	22 045
Hankintameno 31.12.	39 941	853	40 794	39 941	15 583	853	56 377
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	11 761	649	12 410	11 761	-	649	12 410
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-3 623	-	-3 623	-3 623	-	-	-3 623
Suunnitelmapoistot	2 645	61	2 706	2 645	14 112	61	16 818
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	10 782	710	11 492	10 782	14 112	710	25 604
Hankintameno suunnitelma- poistojen jälkeen 31.12.	29 159	143	29 302	29 159	1 471	143	30 773
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	29 159	143	29 302	29 159	1 471	143	30 773

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
9 MUUT LAINASAAMISET				
Jäljellä oleva hankintameno vakuuden mukaan				
Pankkitakaus	2 304 401	3 073 250	2 304 401	3 073 250
Muu vakuus	586 530	822 121	586 530	822 121
Jäljellä oleva hankintameno	2 890 931	3 895 371	2 890 931	3 895 371
10 ELÄKELAINASAAMISTEN YHTEISMÄÄRÄ				
Muut kiinnelainasaamiset	333 073	456 829	333 073	456 829
Muut lainasaamiset	2 573 503	3 458 965	2 573 503	3 458 965
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	2 906 576	3 915 794	2 906 576	3 915 794
11 OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET				
Sidottu				
Pohjarahasto	5 000	5 000	5 000	5 000
Takuupääoma	4 800	4 800	4 800	4 800
Arvonkorotusrahasto, lisäys	-	-	600	600
	9 800	9 800	10 400	10 400
Vapaa				
Varmuusrahasto	16 510	13 750	16 510	13 750
Edellisen tilikauden voitosta	2 940	2 760	2 940	2 760
	19 450	16 510	19 450	16 510
Käyttörahasto	274	273	274	273
Edellisen tilikauden voitosta	3	6	3	6
Käytetty yleishyödyllisiin tarkoituksiin	-	-5	-	-5
	277	274	277	274
Konsernin edellisten tilikausien tappio/voitto	-	-	1 629	-1 444
Siirretty voittovaroista	-	-	-8 564	-1 025
Kohdistettu	-	-	4 169	4 098
	-	-	-2 766	1 629
Edellisen tilikauden voitto	3 327	3 150	-5 237	2 125
Yhtiökokouksen päätöksellä siirretty:				
Takuupääoman korko	-384	-384	-384	-384
Varmuusrahastoon	-2 940	-2 760	-2 940	-2 760
Käyttörahastoon	-3	-6	-3	-6
Siirretty voittovaroihin	-	-	8 564	1 025
	0	0	0	0
Tilikauden voitto/tappio	3 532	3 327	-3 889	-5 237
	23 259	20 111	13 072	13 176
	33 059	29 911	23 472	23 576

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
ARVONKOROTUSRAHASTON ERITTELY				
Arvonkorotusrahasto 1.1.	-	-	600	-
Lisäys	-	-	-	600
Arvonkorotusrahasto 31.12.	-	-	600	600
Josta käyttöomaisuuteen liittyvää	-	-	600	600
I 2 VARAUKSET				
Poistoero				
Poistoero 1.1.	-	-	1 092	-
Lisäykset tilikaudella	-	-	4 251	709
Muu lisäys	-	-	-	383
Poistoero 31.12.	-	-	5 343	1 092
Vapaaehtoiset varaukset				
Luottotappiovaraus 1.1.	262 510	334 380	262 510	334 380
Vähennykset	-58 370	-71 870	-58 370	-71 870
Luottotappiovaraus 31.12.	204 140	262 510	204 140	262 510
Siirtymävaraus 1.1.	73 840	73 840	73 840	73 840
Vähennykset	-73 840	-	-73 840	-
Siirtymävaraus 31.12.	0	73 840	0	73 840
Asuintalovaraus 1.1.	-	-	73	-
Lisäykset	-	-	395	73
Asuintalovaraus 31.12.	-	-	468	73
Vapaaehtoiset varaukset yhteensä 31.12.	204 140	336 350	204 608	336 423
Varaukset yhteensä	204 140	336 350	209 951	337 515
Vapaaehtoisista varauksista laskettu verovelka	57 159	94 178	58 786	95 290
Verokanta	28%	28%	28%	28%

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
I3 VASTUUT				
Annetut kiinnitykset				
Omien velkojen vakuudeksi	-	-	27 955	900
Yhteistoimintayhtiöiden velkojen vakuudeksi	-	-	-	34 100
Kiinnityksiä vastaavat lainat	-	-	27 955	900
Merkintäsitoumukset	22 109	23 346	22 109	23 346
Ostositoumukset	144 900	-	144 900	-
I4 JOHDON LAINAT JA ELÄKESITOUMUKSET				
Lainat				
Yhteistyöryhmään kuuluville	2 685	-	2 685	-
Eläkesitoumukset				
Yhtiön johdolle sekä yhtiöön työsuhteessa oleville hallituksen jäsenille on eläkeiäksi sovittu 60-63 vuotta.				

VAKAVARAISUUSTUNNUSLUVUT

1 000 mk	Emoyhtiö	
	1997	1996
Toimintapääoma		
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	32 771	29 527
Vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero	204 140	336 350
Omaisuuksien käyppien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	1 007 653	920 707
Osittamaton lisävarausvastuu	822 865	169 200
Kuluksi merkitsemättömät vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet (-)	-29 409	-29 159
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	-	-23 346
	2 037 924	1 403 279
Vakuutusyhtiölain 11 luvun 17 §:n toimintapääomavaatimus	178 140	73 596
Toimintapääoman määrä % vastuuvastausta	12,0	8,6
Runasvahinkoisten vuosien varalle vakuutustekniseen vastuuvastausta sisältyvä tasoitusmäärä	648 387	464 915
Vakavaraisuusraja %	4,7	4,0
Tavoitevyöhykkeen alaraja %	9,5	8,1
Tavoitevyöhykkeen yläraja %	18,9	16,1
Toimintapääoma jaettuna vakavaraisuusrajalta	2,5	2,2

EHDOTUS VOITON KÄYTTÄMISESTÄ

Hallitus ehdottaa että tilikauden voitto
3 532 616,00 mk käytetään seuraavasti:

Takuupääomalle maksetaan korkoa 6 prosenttia	288 000,00
Varmuusrahastoon siirretään	3 236 000,00
Käyttörahastoon siirretään	8 616,00
	<u>3 532 616,00</u>

Mikäli hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään,
jakautuu yhtiön oma pääoma seuraavasti:

Sidottu oma pääoma		
Pohjarahasto	5 000 000,00	
Takuupääoma	<u>4 800 000,00</u>	9 800 000,00
Vapaa oma pääoma		
Varmuusrahasto	22 686 000,00	
Käyttörahasto	<u>285 391,10</u>	22 971 391,10
		<u>32 771 391,10</u>

Espoossa 2. päivänä huhtikuuta 1998

Asmo Kalpala	Pertti Heikkala	Esa Härmälä	Eva-Liisa Inkeroinen
Pauli Leimio	Tom Liljeström	Ismo Luimula	Maj-Len Remahl
Matti Sutinen	Aino Toikka	Pauli Torkko	Riitta Työläjarvi

TILINTARKASTUSKERTOMUS

KESKINÄISEN ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖN TAPIOLAN OSAKKAILLE

Olemme tarkastaneet Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolan kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilivuodelta 1997. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

KHT Mauno Tervo on suorittanut valvontatilintarkastuksen, josta on annettu erillinen 7. huhtikuuta 1998 päivätty kertomus.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että tilinpäätös

on olennaisilta osin oikein laadittu. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta vakuutusyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös, joka emoyhtiön osalta osoittaa voittoa 3 532 616,00 markkaa, on laadittu kirjanpitolaisten ja tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaisten tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilivuodelta.

Hallituksen esitys voiton käsittelystä on lainmukainen.

ESPOOSSA 16. PÄIVÄNÄ HUHTIKUUTA 1998

MAUNO TERVO
KHT

SVH Coopers & Lybrand Oy
KHT-yhteisö
ULLA HOLMSTRÖM
KHT

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Perehdyttyään tilinpäätökseen, konsernitilinpäätökseen ja tilintarkastuskertomukseen vuodelta 1997 hallintoneuvos-

to ehdottaa, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistetaan ja hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään.

ESPOOSSA 22. 4. 1998

ILKKA BROTHÉRUS
hallintoneuvoston
puheenjohtaja

KESKINÄINEN
HENKIVAKUUTUSYHTIÖ
TAPIOLA

VUOSIKERTOMUS 1997

HENKIVAKUUTUSKILPAILU YHÄ KOVENEMASSA

JARI SAINE
HENKI-TAPIOLAN
TOIMITUSJOHTAJA

HENKIVAKUUTUSMARKKINOIDEN ennätysmäinen kasvu tasaantui ja kokonaismaksutulo laski 4,5 prosenttia. Lasku aiheutui sijoituspainotteisten kertamaksuisten säästöhenkivakuutusten vähenemisestä. Henkivakuutusyhtiöiden yhteenlaskettu maksutulo vuonna 1997 oli 11,3 miljardia markkaa. Pankkien omistamat henkivakuutusyhtiöt kasvattivat edelleen markkinaosuuttaan, joskin edellistä vuotta vähemmän. Tapahtuneet yhtiömuotojärjestelyt, vakuutuskannan jaot, uudet yhtiöt ja lisääntynyt meklaritoiminta ennakoivat entisestään kovenevaa kilpailua henkivakuutusmarkkinoilla.

Rahastosidonnaisten henkivakuutusten osuus maksutulosta nousi 5,2 prosenttiin edellisen vuoden 1,2 prosentista. Valtaosa näiden ns. Unit Link-tuotteiden maksutulosta on mennyt pankkien omistamiin henkivakuutusyhtiöihin.

Vuoden 1998 lopulla on henkivakuutusyhtiöille tulossa uusi mekanismi vakavaraisuuden valvontaan. Vakavaraisuustarvetta arviotaessa ryhdytään kiinnittämään selvästi enemmän huomiota yhtiön sijoitustoiminnan ja vakuutuskannan rakenteisiin sekä yhtiön asiakashyötypolitiikkaan, jota suositellaan myös julkaistavaksi. Uusien vakuutus sopimusten osalta kaavillaan laskuperustekorona alentamista vastaamaan paremmin yleistä korkotasoa.

Tapiolan henkivakuutusyhtiöt kasvattivat maksutuloaan erityisesti yksilöllisessä- ja ryhmäeläkevakuutuksessa. Kertaluonteisista tulovirroista johtuen ryhmäeläkevakuutuksen kasvu oli jopa ennätysellistä. Tapiolan henkivakuutus toiminta painottuu perustehtäväänsä - tarjoamaan riskiturvaa ja erilaisia pitkäaikaisäästämiseen soveltuvia tuotteita. Pääkasvualueeksi on valittu vapaaehtoiset eläkevakuutukset. Omistaja-asiakkaiden sijoitustarpeista pidetään huolta ja kertamaksuisten sijoitusluonteisten säästöhenkivakuutusten merkinnässä noudatetaan varovaisuutta, jotta vakuutuskanta jakautuisi riittävän monen vakuutuksenottajan kesken ja vakavaraisuus ei heilahtelisi.

Tapiolan henkivakuutusmyynti kasvoi 4 prosenttia 153 miljoonaan markkaan. Yksilöllisen eläkevakuutuksen osuus myynnistä oli 93 miljoonaa markkaa ja kasvu 12 prosenttia.

Markkinaosuus kasvoi 10,3 (9,6) prosenttiin.

HENKI-TAPIOLAN HALLINTO JA TILINTARKASTAJAT

HENKI-TAPIOLAN HALLINTONEUVOSTO	HENKI-TAPIOLAN TILINTARKASTAJAT	HENKI-TAPIOLAN HALLITUS
*Toimikausi	<i>Varsinaiset tilintarkastajat</i>	ASMO KALPALA hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja
MATTI AHDE 1995-1998 puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Vantaa	MAUNO TERVO ekonomi, KHT SVH COOPERS & LYBRAND OY, KHT-yhteisö	PERTTI HEIKKALA varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja
TUULA ENTELÄ 1996-1999 varapuheenjohtaja, sijoitusjohtaja, Espoo	<i>Varatilintarkastajat</i>	JUHANI HEISKANEN varatoimitusjohtaja, myynti-, markkinointi- ja alueelliset palvelut varajäsen 31.1.1998 asti, varsinainen jäsen 1.2.1998 alkaen
RISTO IHAMUOTILA 1996-1999 kansleri, Helsinki	ULLA HOLMSTRÖM diplomiekonomi, KHT	PENTTI KOSKINEN johtaja, aktuaaripalvelut
ALPO IKONEN 1996-1999 toimitusjohtaja, Muurame	JARI MIIKKULAINEN kauppatieteiden maisteri, KHT	TOM LILJESTRÖM toimitusjohtaja
PERTTI KETTUNEN 1995-1998 professori, Jyväskylä		JARI SAINÉ toimitusjohtaja
VESA KÄMÄRI 1997-2000 kenraalimajuri, Helsinki		<i>Varajäsenet</i>
SAARA LAMPELO 1997-1998 toimitusjohtaja, Oulu		ANTTI CALONIUS johtaja, suurasiakaspalvelu, kansainvälinen ensivakuutus ja jälleenvakuutus
MERJA LEHTONEN 1996-1999 puheenjohtaja, Riihimäki		JARI EKLUND johtaja, sijoituspalvelut 1.1.1998 alkaen
SISKO MÄKELÄ 1997-2000 agronomi, Pyhäntä		MATTI LUUKKO varatoimitusjohtaja, henkivakuutus
SIMO NUUTINEN 1997-2000 maanviljelijä, Lieksa		ALPO MUSTONEN johtaja
ARJA POHJA 1997-2000 toimiston päällikkö, Turku		MARKKU PAAKKANEN johtaja, talouspalvelut 1.2.1998 alkaen
PENTTI RAHOLA 1996-1999 järjestöjohtaja, Vantaa		
Asko Sarkola 1997-2000 teatterinjohtaja, Espoo		
ARTO TUOMINEN 1997-1998 toimitusjohtaja, Espoo		
ANTTI VIIRIMÄKI 1996-1999 maanviljelysneuvos, Vantaa		

*Hallintoneuvoston jäsenten toimikausi vaihtuu yhtiökokouksessa.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 1997

HENKI-TAPIOLAN TOIMINNASSA PAINOTTUI PITKÄAIKAIS-
SÄÄSTÄMINEN, SEN SIJAAN KERTAMAKSUISTEN SIOJITUS-
VAKUUTUSTEN MARKKINOINTIIN OSALLISTUTTIIN VARSIN
RAJOITETUSTI. JAKELUVERKOSTOA KEHITETTIIN VASTAA-
MAAN LAAJENTUVIEN MARKKINOIDEN TARPEITA.

VAKUUTUSTOIMINTA

VAKUUTUSMAKSUTULO Henki-Tapiolan vakuutusmaksutulo oli 670 miljoonaa markkaa. Maksutulo laski edellisen vuoden 859 miljoonasta markasta 22 prosenttia johtuen kertamaksuisten säästöhenkivakuutusten osuuden pienenemisestä. Henkivakuutusten osuus maksutulosta oli 431 miljoonaa markkaa eli 64 %. Yksilöllisen eläkevakuutuksen osuus oli 36 % eli 239 miljoonaa markkaa, mikä merkitsee 10,5 %:n lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna.

Vakuutusmaksuvastuu kasvoi 423 miljoonalla markalla.

MAKSETUT KORVAUKSET Henki-Tapiolan maksamat korvaukset olivat 402 miljoonaa markkaa eli 14,5 % enemmän kuin vuonna 1996. Säästösummien takaisinmaksut olivat 140 miljoonaa markkaa eli 25 miljoonaa markkaa edellisvuotista enemmän. Takaisinostojen määrä oli 86 miljoonaa markkaa, mikä merkitsi 33,1 prosentin lisäystä vuodesta 1996.

SIOJITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 269 miljoonaa markkaa, lisäystä edelliseen vuoteen oli 10,6 %.

Korkotuotot kulujen jälkeen olivat 182 miljoonaa markkaa. Määrä on sama kuin edellisenä vuonna.

Kiinteistösijoitusten nettotuotot kasvoivat 61 miljoonasta markasta 79 miljoonaan markkaan.

Sijoitusten myyntivoittoja tuloutui 18 miljoonaa markkaa, edellisenä vuonna 32 miljoonaa markkaa.

Kiinteistöjen arvonalennukset olivat 17 miljoonaa markkaa. Luku sisältää arvonorotusten oikaisuja 12,4 miljoonaa markkaa. Vastaava yhteismäärä oli edellisenä vuonna 57 miljoonaa markkaa.

Arvonalennusten palautukset, jotka lisäsivät sijoitustoiminnan tuottoja, olivat yhteensä 4 miljoonaa markkaa.

Sijoitusten määrä vuoden päättyessä oli kirjanpitoarvoin laskettuna 4 694 miljoonaa markkaa. Sijoitusten käypä arvo oli 5 413 miljoonaa markkaa.

Korkosijoitukset painottuivat obligatioihin. Lainojen ja talletusten määrä pieneni selvästi edellisvuodesta.

LIIEKULUT

Liikekulut vuonna 1997 olivat 86 miljoonaa markkaa, mikä on 6,4 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Poistot sisältyvät kokonaisliikekuluihin ja toimintokohtaiset liikekulut on viety korvaus- ja sijoituskuluihin.

Palkat ja palkkiot olivat yhteensä 49 miljoonaa markkaa, mikä on 15,7 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Lisäys on seurausta voimakkaasti kasvaneesta markkinointi- ja myyntitoiminnasta.

Yhtiön tehtäviä hoitava henkilöstö toimitusjohtajaa ja varatoimitusjohtajaa lukuunottamatta oli Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan palveluksessa. Vuoden 1998 alusta alkaen henkilöstön työsuhteet järjestettiin uudelleen siten, että yhtiön henkilöstö toimitusjohtajaa ja varatoimitusjohtajaa lukuunottamatta on työsuhteessa paitsi yhtiön myös Keskinäiseen Vakuutusyhtiön Tapiolaan ja Keskinäiseen Eläkevakuutusyhtiön Tapiolaan. Yhteisin resurssein tuotetuista palveluista maksetut erät sisältyvät yhtiön liikekulujen vastaaviin eriin samalla tavoin kuin jos henkilöstö olisi ollut suoraan Henki-Tapiolan palveluksessa.

Yhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle maksetut palkat ja palkkiot oli-

vat 1 134 166,00 markkaa. Muut maksetut palkat ja palkkiot olivat yhteensä 47 522 792,57 markkaa. Maksetut palkat ja palkkiot yhteensä olivat 48 656 958,57 markkaa.

TILIKAUDEN TULOS

Yhtiön vakuutustekninen tulos 109 miljoonaa markkaa, oli hyvin tyydyttävä ja mahdollistaa kilpailukykyiset asiakashyvitykset. Vakuutustekninen tulos käsittää ns. riskiliikkeen, kustannusliikkeen ja sijoitus-toiminnan tuloksen.

Varsinaista vakuutustoimintaa kuvaavan riskiliikkeen tulos oli 46 miljoonaa markkaa voitollinen. Edellisvuonna voitollinen tulos oli 33 miljoonaa markkaa.

Kustannusliikkeen tulos oli 4 miljoonaa markkaa tappiollinen. Edellisenä vuonna kustannusliike oli 5 miljoonaa markkaa voitollinen.

Sijoitustoiminnan tulos oli 67 miljoonaa markkaa voitollinen, 66 miljoonaa markkaa vuonna 1996.

Henki-Tapiolan vakavaraisuusaste on 119,9 prosenttia ja yhtiö on varsin vakavarainen. Vakavaraisuusaste oli 120,6 % vuonna 1996

Omaisuuksien käyvät arvot on laskettu varovaisuuden periaatetta noudattaen tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tarkemmin selostetulla tavalla.

Poistot, yhteensä 10 miljoonaa markkaa, kirjattiin suunnitelman mukaisina. Elinkeinoverolain sallimat poistot on tehty täysimääräisinä.

Luottotappiovaraus on tehty täyteen määrään.

Tilinpäätöksessä varattiin vakuutuksenottajille vuoden 1998 asiakashyvityksiin 83 miljoonaa markkaa, kun vastaava luku vuotta aikaisemmin oli 63 miljoonaa markkaa. Tämän lisäksi tulevia lisäetuja varten varattiin 7 miljoonaa markkaa.

Käyttörahostosta on tilivuoden aikana lahjoitettu yleishyödyllisiin tarkoituksiin 46 000,00 markkaa.

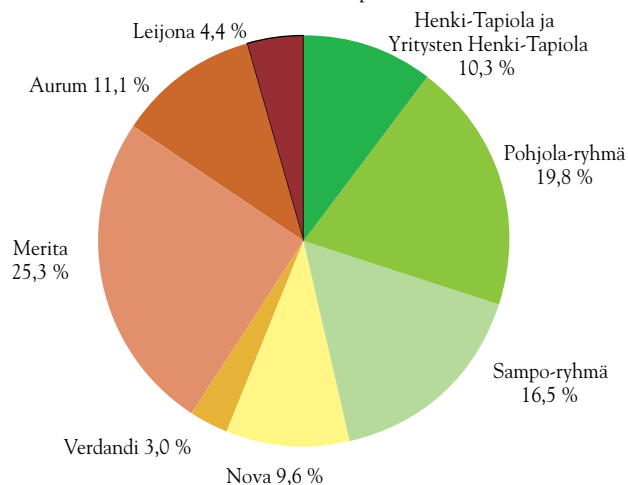
Yhtiön osuus Tapiola-yhtiöiden henkilöstörahoon h.r. siirrettävästä voittopalkkioerästä on 854 000,00 markkaa. Se on laskettu ennakkomäärän mukaisena ja sisältyy tuloslaskelman muiden kulujen erään.

Hallitus ehdottaa, että yhtiön tilivuoden ylijäämä 889 190,27 markkaa käytetään siten, että 889 190,27 markkaa siirretään varmuusrahoon.

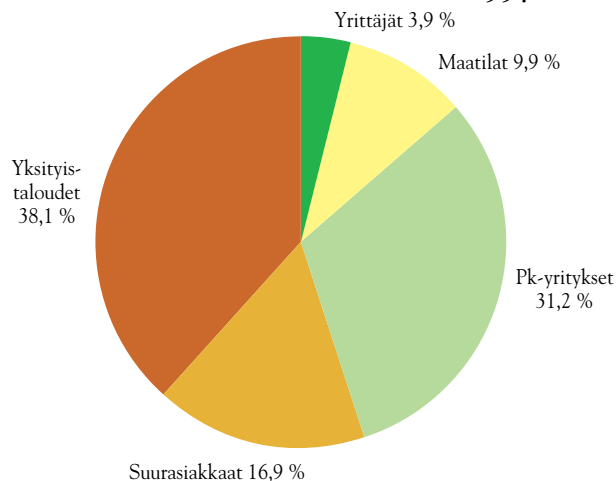
Taseen loppusumma oli 5 106 139 161,69 markkaa, edellisenä vuonna 4 687 991 490,23 markkaa.

HENKIVAKUUTUSYHTIÖIDEN MARKKINAOSUUDET 1997

Henki-, ryhmähenki- ja yksilöllinen sekä ryhmäeläkevakuutus. Yhtiöiden yhteenlasketut maksutulot 11 269 Mmk. Sisältäen eläkesäätiöiden purkamiset.

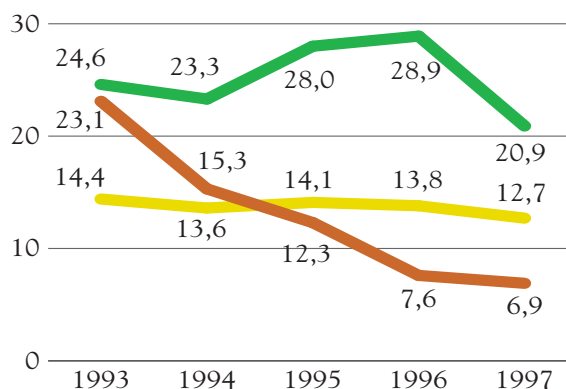

HENKI-TAPIOLAN MAKSUTULON JAKAUMA ASIAKASRYHMITTÄIN 1997

TAPIOLAN HENKIVAKUUTUSLAJIEN MARKKINAOSUUSKEHITYS

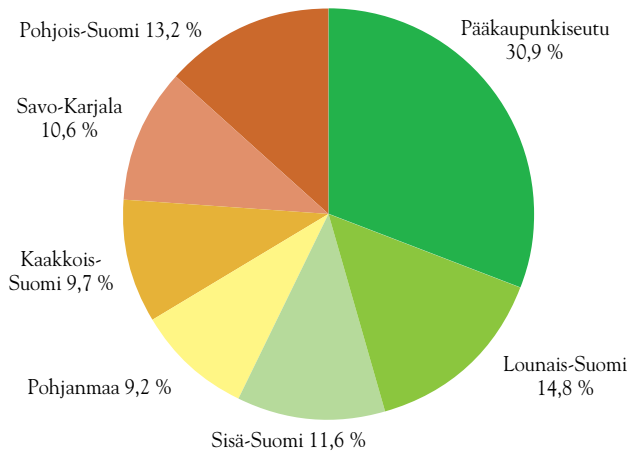
Ilman eläkesäätiöiden ja -kassojen purkua.

- Ryhmäeläkevakuutus
- Yksilöllinen eläkevakuutus
- Henkivakuutus, vapaamuotoinen ryhmähenkivakuutus ja kapitalisaatiosopimus

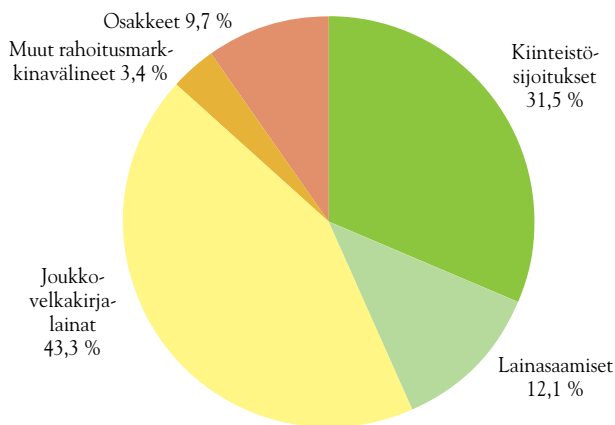
HENKI-TAPIOLAN MAKSUTULON
JAKAUMA ALUEITTAIN 1997

Asiakkaan kotikunnan mukaan sisältäen myös suurasiaakkaat

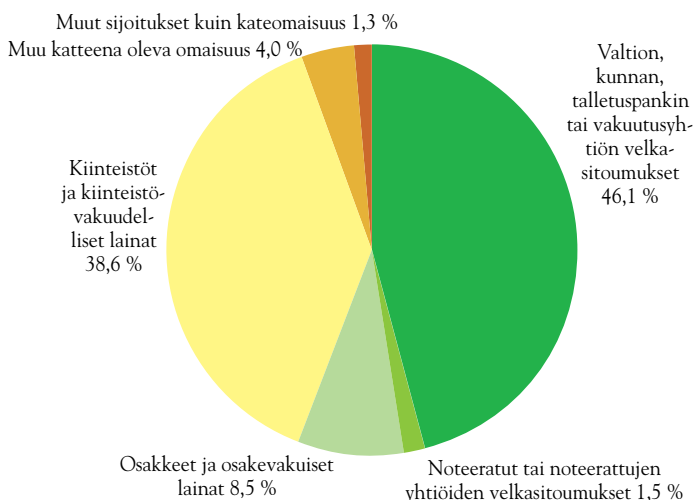
HENKI-TAPIOLAN
SIJOITUSTEN JAKAUMA

Käypä arvo 31.12.1997 Mmk 5 413

HENKI-TAPIOLAN SIJOITUSTEN
JAKAUMA SIJOITUSRISKIN MUKAAN

Käypä arvo 31.12.1997

Kuvio kertoo yhtiön sijoitusten riskiprofilin. Vastuuvelkaa kattava omaisuus ja muut sijoitukset kuin kateomaisuus on ryhmitelty tässä sijoitusriskin mukaan.

HENKI-TAPIOLAN
TULOSANALYYSI

Ei sisällä Yritysten Henki-Tapiolaa

Mmk	1997	1996	1995	1994
TULOKSEN MUODOSTUMINEN				
Riskiliike	46	33	30	40
Kustannusliike	-4	5	-9	8
Korkoliike	67	66	45	1
TULOS YHTEENSÄ	109	104	66	49
Arvonkorotukset			12	
TULOKSEN KÄYTTÖ				
Asiakashyvitykset, alennukset, lisäedut	-90	-63	-64	-80
Tasointuvastuu	-8	-11	-1	-12
Satunnaiset kulut		-11		
Poistot ym.	-9	-14	-11	47
TILIKAUDEN VOITTO	1	5	2	4

KONSERNI-
TILINPÄÄTÖS

Henki-Tapiolan konserniin sisältyivät emoyhtiön lisäksi tytäryhtiöt Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiola sekä 68 asunto- ja kiinteistöyhtiötä. Tilikauden aikana yhtiöön on tullut siten 29 tytäryhtiötä.

Osakkuusyhtiöitä ovat Tieto-Tapiola Oy, Vakuutusneuvonta Aura Oy, Vakuutusneuvonta Pohja Oy ja Tapiolan Arvo-osuus Oy.

VAKUUTUSTOIMINTA

VAKUUTUSMAKSUTULO Konsernin kokonaismaksutulo oli 1 159 miljoonaa markkaa, mikä merkitsee 2,2 prosentin kasvua edellisvuoteen.

Vakuutusmaksuvastuu kasvoi 524 miljoonaa markkaa 5 274 miljoonaan markkaan.

MAKSETUT KORVAUKSET Maksetut korvaukset olivat yhteensä 581 miljoonaa markkaa, missä on lisäystä 10,7 %.

HENKI-TAPIOLAN KONSERNIN TUNNUSLUVUT

	1997	1996	1995	1994
YLEISTÄ TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ				
KUVAAVAT TUNNUSLUVUT				
Liikevaihto, Mmk	1 756	1 734	1 226	776
Liikevoitto tai -tappio, Mmk	93	104	116	75
Liikevoitto liikevaihdosta, %	5,3	6,0	9,5	9,7
Voitto tai tappio ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja, Mmk	-42	12	23	-46
Edellinen liikevaihdosta, %	-2,4	0,7	1,9	-6,0
Voitto tai tappio ennen varauksia ja veroja, Mmk	-42	0	23	-46
Edellinen liikevaihdosta, %	-2,4	0,0	1,9	-6,0
Oman pääoman tuotto, %	4,9	43,3	17,1	-9,9
Kokonaispääoman tuotto, %	5,9	10,1	6,9	3,9
Omavaraisuusaste, %	13,0	13,4	10,1	9,2
HENKIVAKUUTUKSEN TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ KUVAAVAT TUNNUSLUVUT				
Kokonaisvakuutusmaksutulo, Mmk	1 159	1 135	729	451
Liikekustannussuhde, %	105,8	97,7	92,1	100,2
Toimintapääoma, Mmk	1 053	962	603	526
Tasoisuusmäärä, Mmk	181	171	174	172
Vakavaraisuuspääoma, Mmk	1 291	1 160	810	724
Vakavaraisuusaste, %	118,0	118,4	114,8	114,2
MUUT TUNNUSLUVUT				
Vähimmäistoimintapääoma, Mmk	324	294	273	255
Toimintapääoma-aste, %	324,8	327,4	221,3	206,7
Markkinaosuus maksutulosta, %	10,3	9,6	10,2	12,3
Markkinaosuus ilman säätiöiden purkuja, %	9,3	9,9	15,4	13,6
Markkinaosuus vakuutussäästöistä, Mmk	13,8	15,7	18,6	21,9
SIJOITUSTEN JAKAUMA				
Kiinteistösijoitukset, Mmk	2 905	2 565	2 232	
%	35,6	35,8	37,1	
Osakkeet, Mmk	636	348	193	
%	7,8	4,9	3,2	
Joukkovelkakirjalainat, Mmk	4 135	3 352	2 567	
%	50,7	46,7	42,7	
Muut rahoitusmarkkinavälineet, Mmk	306	574	212	
%	3,7	8,0	3,5	
Lainasaamiset, Mmk	177	335	806	
%	2,2	4,7	13,4	
Muut sijoitukset, Mmk	4	1	0	
%	0,1	0,0	0,0	

SIJOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 347 miljoonaa markkaa 29 miljoonan markan arvonkorotuksen oikaisut mukaan lukien.

Arvonalennuksia on kirjattu 37 miljoonaa markkaa, edellisenä vuonna 56 miljoonaa markkaa. Palautuneita arvonalennuksia aikaisemmilta vuosilta on kirjattu 22 miljoonaa markkaa.

Sijoitusten määrä vuoden päättyessä oli kirjanpitoarvoin laskettuna 7 184 miljoonaa markkaa ja vastaavasti käyvin arvoin 8 162 miljoonaa markkaa.

LIIEKULUT

Liiekekulut olivat 111 miljoonaa markkaa, missä lisäystä edellisestä vuodesta on 7,2 %.

Palkat ja palkkiot, 58 miljoonaa markkaa, kasvoivat

10,5 % ja sosiaalikulut nousivat 6,8 % edellisestä vuodesta.

TILIKAUDEN TULOS

Riski-, kustannus- ja korkoliikkeen tulos oli yhteensä 147 miljoonaa markkaa. Vuonna 1996 konsernin tulos oli vastaavasti 147 miljoonaa markkaa.

Poistot, yhteensä 74 miljoonaa markkaa, kirjattiin suunnitelman mukaisina ja ne sisältävät konsernin liikearvon poiston 2 miljoonaa markkaa. Poistoeron lisäys oli 4 miljoonaa markkaa. Varaukset olivat vuoden lopussa yhteensä 46 miljoonaa markkaa.

Konsernin tappio tilikaudelta oli 45 065 515,61 markkaa, josta vähemmistön osuus oli 203 200,97 markkaa. Taseen loppusumma oli 7 648 165 501,24 markkaa.

KIINTEISTÖKANNAN ARVOT, TUOTOT JA TYHJILLÄN OLEVAT TILAT 31.12.1997

KIINTEISTÖKANTA (1 000 mk)

Käypä arvo	2 312 447
Kirjanpitoarvo ja lainat	1 889 334
Arvostusero	423 113

Kiinteistötyyppi	Käypä arvo 1 000 mk	Käypä arvo mk/m ²	Nettotuotto 1 000 mk	Nettotuotto %	Potenti- aalinen nettotuotto % *)	Vuokrattava huoneistoala m ²	Tyhjyysaste %
Toimitilakiinteistöt							
Liike- ja toimisto- kiinteistöt							
- ulkopuolisille vuokratut	1 358 833	9 225	63 118	4,6	5,1	147 305	4,1
- omassa käytössä olevat **)	71 394	7 447	4 969	7,0	7,0	9 587	0,1
Teollisuuskiinteistöt	30 693	3 734	1 522	5,0	5,0	8 219	0,0
Hotellit	215 393	7 170	17 261	8,0	8,0	30 040	0,0
Yhteensä	1 676 313	8 590	86 870	5,2	5,5	195 151	3,1
Asuinkiinteistöt ***)	454 728	5 718	24 712	5,4	5,7	79 530	3,5
Muut kiinteistöt ja tilat							
Rakenteilla olevat	142 138						
Kesken vuotta hankitut	0						
Tontit ilman rakennuksia	28 606						
Metsät	427						
Kiinteistösijoitusyhtiöiden osakkeet	10 235						
Yhteensä	181 406					19 340	

KIINTEISTÖKANTA 2 312 447 294 021

- *) Potentiaaliseen nettotuottoon on lisätty tyhjien tilojen laskennallinen bruttovuokra, joka on keskimäärin 55 mk/m²/kk
 **) Omassa käytössä olevien tilojen laskennallinen bruttovuokra on keskimäärin 68 mk/m²/kk
 ***) Asuinkiinteistöjen nettotuottoihin on lisätty valtion maksamaa korkotukea 2 623 000 mk

Toimitilakiinteistöjä oli keskimäärin tyhjänä vuoden aikana 3,9 %

RAHOITUSLASKELMA

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
Varojen lähteet:				
Tulorahoitus				
Voitto ennen korkokuluja, satunnaiseriä, varauksia ja veroja	1 720	22 179	-41 857	11 528
Satunnaiset tuotot ja kulut	-	-11 278	-	-11 278
Oikaisuerät:				
Vastuuvelan muutokset	448 895	643 469	858 534	830 008
Sijoitusten arvonalennukset ja arvonorotukset	18 490	57 563	43 701	36 209
Poistot	9 584	7 862	74 407	63 295
	478 689	719 795	934 785	929 763
Pääomarahoitus				
Vähemmistöosuuden lisäys	-	-	31 320	-
Vapaaehtoiset varaukset	-	-	1 651	8 934
Oman pääoman lisäys	-	-	4 898	18 201
	-	-	37 869	27 134
Varojen lähteet yhteensä	478 689	719 795	972 654	956 897
Varojen käyttö:				
Voitonjako				
Verot	623	2 447	1 243	5 163
Takuupääoman korko	960	960	960	960
Muu voitonjako	46	35	46	35
	1 629	3 442	2 249	6 158
Sijoitukset				
Sijoitusten lisäys (netto)	467 970	705 883	998 943	896 812
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden lisäys (netto)	6 875	3 816	13 374	4 812
	474 845	709 699	1 012 317	901 624
Pääoman palautukset				
Pitkäaikaisen vieraan pääoman vähennys	21	21	-	-
Vähemmistöosuuden vähennys	-	-	-	6 983
	-	21	-	6 983
Varojen käyttö yhteensä	476 495	713 163	1 014 566	914 765
Liikepääoman lisäys/vähennys	2 194	6 633	-41 912	42 132
Liikepääoman muutos				
Saamisten muutos	-48 218	56 695	-89 266	61 561
Rahojen ja pankkisaamisten muutos	-5 452	-79 142	-6 284	-86 690
Siirtosaamisten muutos	25 047	15 128	55 649	22 981
Jälleenvakuutustallettevelkojen muutos	-59	-3	-26	-31
Velkojen muutos	30 719	-23 334	-5 754	7 905
Siirtovelkojen muutos	157	37 289	3 769	36 406
Liikepääoman lisäys/vähennys	2 194	6 633	-41 912	42 132

TULOSLASKELMA

1 000 mk		Emoyhtiö		Konserni	
		1997	1996	1997	1996
Vakuutustekninen laskelma:					
Vakuutusmaksutulo					
Vakuutusmaksutulo	*1	670 455	859 498	1 159 361	1 134 578
Jälleenvakuuttajien osuus		-10 809	-14 330	-18 919	-20 545
		659 646	845 167	1 140 442	1 114 033
Sijoitustoiminnan tuotot	4	403 856	414 958	586 697	596 849
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	2	-401 549	-350 628	-581 045	-524 612
Jälleenvakuuttajien osuus		10 284	10 609	14 333	14 144
		-391 265	-340 019	-566 712	-510 468
Korvausvastuun muutos		-25 922	-49 144	-336 443	-103 871
Jälleenvakuuttajien osuus		-110	-1 488	173	-1 639
		-26 032	-50 632	-336 270	-105 510
		-417 297	-390 651	-902 982	-615 978
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Vakuutusmaksuvastuun muutos		-423 257	-595 388	-523 731	-727 060
Jälleenvakuuttajien osuus		393	2 551	1 467	2 562
		-422 864	-592 837	-522 264	-724 498
Liikekulut	3	-86 335	-81 169	-110 548	-103 120
Sijoitustoiminnan kulut	4	-122 098	-131 355	-210 495	-230 791
Sijoitusten arvonorotuksen oikaisu	4	-12 400	-40 000	-28 900	-23 500
Muut vakuutustekniset kulut		-574	-958	-630	-1 051
Vakuutustekninen kate		1 934	23 155	-48 680	11 944
Muu kuin vakuutustekninen laskelma:					
Muut tuotot					
Konsernireservin vähennys		-	-	9 252	2 432
Muut tuotot		641	287	726	288
		641	287	9 978	2 720
Muut kulut					
Konserniliikearvon poisto		-	-	-1 997	-1 441
Muut kulut		-855	-1 262	-1 112	-1 625
		-855	-1 262	-3 109	-3 066
Välittömät verot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden verot		-667	-2 083	-1 286	-4 797
Aikaisempien tilikausien verot		44	-364	43	-366
		-623	-2 447	-1 243	-5 163
Osuus osakkuusyritysten tappiosta verojen jälkeen		-	-	-46	-70
Voitto/Tappio varsinaisesta toiminnasta verojen jälkeen		1 097	19 732	-43 100	6 365
Satunnaiset kulut					
Eläkevakuutusmaksut		-	-11 278	-	-11 278
Voitto/Tappio satunnaiserien jälkeen		1 097	8 454	-43 100	-4 913
Poistoeron lisäys		-656	-2 174	-3 658	-4 118
Vapaaehtoisten varausten vähennys/lisäys		448	-1 353	1 489	609
Tilikauden voitto/tappio		889	4 927	-45 269	-8 422
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta				203	-204
Konsernin tilikauden tappio				-45 066	-8 626

*Viittaus liitetiedon numeroon

TULOSLASKELMAN LIITTEET

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
I VAKUUTUSMAKSUTULO				
Ensivakuutus				
Henkivakuutus				
Yksilöllinen henkivakuutus	407 977	614 415	409 302	615 041
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	20 098	27 280	27 207	29 852
Muu ryhmähenkivakuutus	3 272	2 300	27 567	26 584
Kapitalisaatiosopimukset	-	-	89 100	36 300
	431 347	643 995	553 176	707 777
Eläkevakuutus				
Yksilöllinen eläkevakuutus	239 050	215 470	270 087	231 245
Vapaamuotoinen työeläkevakuutus	-	-	336 066	195 537
	239 050	215 470	606 153	426 782
	670 397	859 465	1 159 329	1 134 559
Jälleenvakuutus	157	174	157	174
Kokonaisvakuutusmaksutulo	670 553	859 639	1 159 486	1 134 732
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	-98	-142	-125	-154
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	670 455	859 498	1 159 361	1 134 578
<i>Vakuutusmaksutulo ennen luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta</i>				
Jatkuvat vakuutusmaksut	555 127	498 112	798 559	733 406
Kertamaksut	115 270	361 353	360 770	401 153
	670 397	859 465	1 159 329	1 134 559
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka oikeuttavat hyvitykseen	670 397	859 465	1 159 329	1 134 559

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
Henkivakuutuksen hyvitysten ja alennusten vaikutus tulokseen				
Hyvitykset				
Henkivakuutus				
Yksilöllinen henkivakuutus	54 921	37 242	54 942	37 245
Muu ryhmähenkivakuutus	9	91	1 048	889
Kapitalisaatiosopimukset	-	-	1 090	89
	54 930	37 333	57 080	38 224
Eläkevakuutus				
Yksilöllinen eläkevakuutus	30 753	23 850	31 231	23 920
Vapaamuotoinen työeläkevakuutus	-	-	31 338	28 521
	30 753	23 850	62 569	52 441
	85 683	61 184	119 649	90 665
Alennukset				
Henkivakuutus				
Yksilöllinen henkivakuutus	4 722	4 636	4 722	4 636
2 MAKSETUT KORVAUKSET ENNEN JÄLLEENVAKUUTTAJIEN OSUUTTA				
Ensivakuutus				
Henkivakuutus	277 131	256 019	295 853	272 238
Takaisinostot	84 084	63 337	84 084	63 337
	361 215	319 356	379 937	335 574
Eläkevakuutus	38 463	29 872	196 613	186 218
Takaisinostot	1 871	1 261	4 495	2 680
	40 334	31 133	201 108	188 898
	401 549	350 488	581 045	524 472
Jälleenvakuutus	-	140	-	140
Maksetut korvaukset yhteensä	401 549	350 628	581 045	524 612

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
3 KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN				
Maksetut korvaukset	14 275	12 847	16 485	14 652
Liikekulut	86 335	81 169	110 548	103 120
Sijoitustoiminnan kulut	6 744	6 652	8 227	7 778
Muut kulut	855	1 262	3 109	3 066
Yhteensä	108 209	101 930	138 369	128 616
3.1 TOIMINTOKOHTAISET POISTOT				
Maksetut korvaukset	471	27	472	29
Liikekulut	3 187	2 861	3 346	2 993
Sijoitustoiminnan kulut	1 896	2 195	1 907	2 207
Muut kulut, liikearvon poisto	-	-	1 997	1 441
Yhteensä	5 554	5 083	7 722	6 670
3.2 HENKILÖSTÖKULUT				
Palkat ja palkkiot	41 512	38 624	58 449	52 886
Luontoisetujen raha-arvo	1 173	1 064	1 761	1 650
Eläkekulut	7 248	7 335	10 187	9 775
Muut henkilösivukulut	4 084	3 783	5 653	4 995
Yhteensä	54 017	50 806	76 050	69 307
3.3 TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT				
Vakuutusten hankintamenot				
Ensivakuutuksen palkkiot	6 437	3 781	6 793	3 964
Muut vakuutusten hankintamenot	39 579	38 401	51 595	50 414
	46 016	42 182	58 388	54 378
Vakuutusten hoitokulut	20 863	19 716	26 935	25 180
Hallintokulut	19 456	19 271	25 831	24 176
Jälleenvakuuttajien palkkiot			-606	-614
Yhteensä	86 335	81 169	110 548	103 120

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
4 SIOJITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY				
Sijoitustoiminnan tuotot:	1997	1996	1997	1996
Tuotot sijoituksista konserniyrityksiin				
Korkotuotot	5 728	5 775	-	-
Tuotot kiinteistösjoiituksista konserniyrityksiin				
Korkotuotot	37 205	26 432	-	-
Muut tuotot	486	-	-	-
	37 691	26 432	-	-
Tuotot kiinteistösjoiituksista muihin yrityksiin				
Korkotuotot	-	-	118	344
Muut tuotot	142 547	137 641	218 824	204 994
	142 547	137 641	218 942	205 338
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	9 185	8 194	11 301	9 357
Korkotuotot	179 103	179 949	301 785	301 736
Muut tuotot	7 668	969	8 997	1 825
	195 956	189 112	322 083	312 917
<i>Yhteensä</i>	381 922	358 960	541 025	518 255
Palautuneet arvonalennukset	3 754	24 419	22 444	42 856
Myyntivoitot	18 180	31 579	23 228	35 738
Yhteensä	403 856	414 958	586 697	596 849
Sijoitustoiminnan kulut:				
Kulut kiinteistösjoiituksista				
Konserniyritykset	-50 422	-40 622	-	-
Muut yritykset	-51 149	-62 792	-95 971	-103 303
	-101 571	-103 414	-95 971	-103 303
Kulut muista sijoituksista	-3 709	-2 908	-4 654	-3 775
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut				
Konserniyritykset	-418	-584	-	-
Muut yritykset	-2 492	-3 677	-5 166	-9 588
	-2 910	-4 261	-5 166	-9 588
<i>Yhteensä</i>	-108 190	-110 583	-105 791	-116 667
Arvonalennukset ja poistot				
Arvonalennukset	-9 844	-17 563	-37 245	-55 565
Rakennusten suunnitelmapoistot	-4 030	-2 779	-65 857	-58 066
	-13 874	-20 342	-103 102	-113 632
Myyntitappiot	-34	-430	-1 602	-493
Yhteensä	-122 098	-131 355	-210 495	-230 791
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua	281 758	283 603	376 203	366 059
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	-12 400	-40 000	-28 900	-23 500
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	269 358	243 603	347 303	342 559
Osinkotuottoihin sisältyvä yhtiöveron hyvitys	667	2 042	1 174	2 334

TASE

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
VASTAAVAA				
Aineettomat hyödykkeet				
Konserniliikearvo	-	-	66	99
Muut pitkävaikutteiset menot	8 18 211	18 242	22 393	18 959
	18 211	18 242	22 459	19 057
Sijoitukset	5			
Kiinteistösjoitukset	6			
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	1 283 446	1 303 211	2 364 981	2 103 201
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	474 459	331 520		
	1 757 905	1 634 731	2 364 981	2 103 201
Sijoitukset konserniyhteisöihin ja yhteisöihin, joissa on merkittävä omistusosuus				
Konserniyhteisöjen osakkeet ja osuudet	7 39 372	39 372	-	-
Konserniyhteisöjen liikkeeseenlaskemat rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset konserniyhteisöiltä	35 487	35 487	-	-
Muut osakkeet ja osuudet	7 1 610	1 610	1 327	1 340
	76 469	76 469	1 327	1 340
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	7 340 190	192 928	459 830	229 045
Rahoitusmarkkinavälineet	2 298 749	1 939 966	4 058 880	3 348 003
Kiinnelainasaamiset	67 534	128 689	84 719	150 831
Muut lainasaamiset	9 78 948	164 173	92 232	183 950
Talletukset	74 027	112 009	118 741	277 009
Muut sijoitukset	591	-	3 396	1 341
	2 860 039	2 537 764	4 817 798	4 190 179
	4 694 413	4 248 964	7 184 106	6 294 720
Saamiset				
Ensivakuutustoiminnasta				
Vakuutuksenottajilta	16 690	23 638	19 731	27 496
Muut saamiset				
Saamiset yhteistoimintayhteisöiltä	-	-	141 995	223 430
Muut saamiset	223 574	264 844	7 902	7 968
	240 264	288 481	169 628	258 894
Muu omaisuus				
Aineelliset hyödykkeet	8			
Kalusto	1 427	75	1 441	95
Muut aineelliset hyödykkeet	214	214	852	776
	1 641	289	2 293	871
Rahat ja pankkisaamiset	26 723	32 175	38 113	44 396
	28 364	32 464	40 406	45 268
Siirtosaamiset				
Korot ja vuokrat	121 016	96 233	209 116	162 261
Etukäteen maksetut korvaukset	-	-	12 962	11 363
Muut siirtosaamiset	3 871	3 608	9 489	2 294
	124 887	99 840	231 567	175 918
	5 106 139	4 687 991	7 648 166	6 793 857

TASE

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
VASTATTAVAA				
Oma pääoma	10			
Sidottu				
Pohjarahasto	26 650	26 650	26 650	26 650
Takuupääoma	12 000	12 000	12 000	12 000
Arvonkorotusrahasto	10 2 100	2 100	37 078	26 413
	40 750	40 750	75 728	65 063
Vapaa				
Varmuusrahasto	23 900	20 000	23 900	20 000
Käyttörahassto	560	539	560	539
Konsernin edellisten tilikausien tappio/voitto			-4 160	15 160
Tilikauden voitto/tappio	889	4 927	-45 066	-8 626
	25 349	25 466	-24 765	27 073
	66 099	66 216	50 963	92 137
Vähemmistöosuus	-	-	57 524	26 408
Varaukset				
Kertynyt poistoero	28 960	28 304	33 906	30 248
Vapaaehtoiset varaukset	11 8 830	9 278	12 433	12 271
	37 790	37 582	46 339	42 519
Vakuutustekninen vastuuvelka				
Vakuutusmaksuvastuu	12 4 492 493	4 069 236	5 273 762	4 750 031
Jälleenvakuuttajien osuus	-20 807	-20 414	-24 121	-22 654
	4 471 686	4 048 823	5 249 641	4 727 377
Korvausvastuu	442 312	416 391	2 105 145	1 768 702
Jälleenvakuuttajien osuus	-3 250	-3 360	-4 000	-3 827
	439 062	413 030	2 101 145	1 764 875
	4 910 748	4 461 853	7 350 786	6 492 252
Jälleenvakuutustallettevelat	79	20	799	773
Velat				
Jälleenvakuutustoiminnasta	4	-	689	585
Lainat rahoituslaitoksilta	378	399	378	399
Velat yhteistoimintayhteisöille			55 700	73 487
Muut velat	57 951	88 674	41 486	18 028
	58 333	89 073	98 253	92 499
Saadut ennakot ja siirtovelat	33 090	33 247	43 502	47 270
	5 106 139	4 687 991	7 648 166	6 793 857

TASEEN LIITTEET

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
5 SJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO						
SJOITUKSET 31.12.1997						
	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo
Kiinteistösjoitukset						
Kiinteistöt	136 190	179 943	268 531	1 728 359	2 168 513	2 585 934
Konserniyhteisöosakkeet	499 896	950 347	1 162 636	-	-	-
Muut kiinteistöosakkeet	151 263	153 157	275 396	194 574	196 468	318 638
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	474 459	474 459	474 459	-	-	-
	1 261 808	1 757 906	2 181 022	1 922 933	2 364 981	2 904 572
Konserniyhteisöt						
Osakkeet ja osuudet	39 371	39 371	39 371	-	-	-
Lainasaamiset	35 487	35 487	35 487	-	-	-
	74 858	74 858	74 858	-	-	-
Yritykset joissa on merkittävä omistusosuus						
Osakkeet ja osuudet	1 610	1 610	1 610	1 327	1 327	1 327
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	340 190	340 190	482 478	459 830	459 830	635 019
Rahoitusmarkkinavälineet	2 298 749	2 298 749	2 452 041	4 058 880	4 058 880	4 322 047
Kiinnelainasaamiset	67 534	67 534	67 534	84 719	84 719	84 719
Muut lainasaamiset	78 948	78 948	78 948	92 232	92 232	92 232
Talletukset	74 027	74 027	74 027	118 741	118 741	118 741
Muut sijoitukset	591	591	591	3 396	3 396	3 396
	2 860 039	2 860 039	3 155 619	4 817 798	4 817 798	5 256 154
	4 198 315	4 694 413	5 413 110	6 742 059	7 184 106	8 162 053
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korko- tuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta (+/-)	-39 244			-76 851		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		403 683			420 179	
Muita arvonkorotuksia		92 415			25 946	
		<u>496 098</u>			<u>446 125</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>718 697</u>			<u>977 947</u>

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
5 SIIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO						
SIIJOITUKSET 31.12.1996						
	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	139 245	183 622	268 871	1 251 646	1 504 291	1 773 688
Konserniyhteisöosakkeet	267 403	526 267	660 214	-	-	-
Muut kiinteistöosakkeet	387 441	593 321	785 874	393 030	598 910	791 421
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	331 520	331 520	331 520	-	-	-
	1 125 609	1 634 731	2 046 479	1 644 676	2 103 201	2 565 109
Konserniyhteisöt						
Osakkeet ja osuudet	39 371	39 371	39 371	-	-	-
Lainasaamiset	35 487	35 487	35 487	-	-	-
	74 858	74 858	74 858	-	-	-
Yritykset joissa on merkittävä omistusosuus						
Osakkeet ja osuudet	1 610	1 610	1 610	1 340	1 340	1 340
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	192 928	192 928	278 648	229 045	229 045	346 665
Rahoitusmarkkinavälineet	1 939 966	1 939 966	2 115 722	3 348 003	3 348 003	3 649 772
Kiinnelainasaamiset	128 689	128 689	128 689	150 831	150 831	150 831
Muut lainasaamiset	164 173	164 173	164 173	183 950	183 950	183 950
Talletukset	112 009	112 009	112 009	277 009	277 009	277 009
Muut sijoitukset				1 341	1 341	1 341
	2 537 764	2 537 764	2 799 240	4 190 179	4 190 179	4 609 568
	3 739 842	4 248 964	4 922 187	5 836 195	6 294 720	7 176 018
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korko- tuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta (+/-)	<u>-18 072</u>			<u>-34 256</u>		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		416 082			432 579	
Muita arvonkorotuksia		<u>93 039</u>			<u>25 946</u>	
		<u>509 121</u>			<u>458 525</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>673 224</u>			<u>881 298</u>

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni	
6 KIINTEISTÖSIJOITUSTEN MUUTOKSET					
31.12.1997					
	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet	Lainasaamiset konserni- yhteisöiltä	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.	160 341	915 572	331 520	1 138 328	857 631
Siirrot	-	-	136 837	-	-19 654
Lisäykset	-	1 852	14 561	333 150	44 138
Vähennykset	-	-282	-8 459	-	-5 444
Hankintameno 31.12.	160 341	917 142	474 459	1 471 478	876 671
Arvonkorotukset 1.1.	34 573	476 472		242 841	215 685
Vähennykset	-	-12 400		-	-12 400
Arvonkorotukset 31.12.	34 573	464 072		242 841	203 285
Kertyneet suunnitelmapoistot/ arvonlennukset 1.1.	41 349	242 399		101 250	250 033
Suunnitelmapoistot / arvonlennukset ja palautuneet arvonlennukset	4 030	4 904		105 747	-
Vähennykset	-	-		-	-27 737
Kertyneet suunnitelmapoistot / arvonlennukset 31.12.	45 379	247 303		206 998	222 296
Kirjanpitoarvo suunnitelmapoistojen / arvonlennusten jälkeen 31.12.	149 535	1 133 911	474 459	1 507 321	857 660
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	28 304			30 248	
Suunnitelman ylittävät/alittavat poistot	656			-	
Kokonaispoistojen ja suunnitelma- poistojen kertynyt erotus 31.12.	28 960			30 248	
Rakennusten arvo kokonais- poistojen jälkeen 31.12.	120 575			1 477 073	

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni	
6 KIINTEISTÖSIJOITUSTEN MUUTOKSET					
31.12.1996	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet	Lainasaamiset konserni- yhteisöiltä	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.	159 018	945 186	252 120	667 862	978 944
Lisäykset	1 324	6 520	101 300	470 747	6
Vähennykset	-	-36 134	-21 900	-281	-121 319
Hankintameno 31.12.	160 342	915 573	331 520	1 138 328	857 631
Arvonkorotukset 1.1.	34 573	516 472		34 573	516 472
Lisäykset	-	-		208 268	-
Vähennykset	-	-40 000		-	-300 787
Arvonkorotukset 31.12.	34 573	476 472		242 841	215 685
Kertyneet suunnitelmapoistot/ arvonlennukset 1.1.	38 569	227 914		67 186	237 460
Suunnitelmapoistot / arvonlennukset ja palautuneet arvonlennukset	2 779	17 000		58 066	12 573
Vähennykset	-	-2 515		-24 002	-
Kertyneet suunnitelmapoistot / arvonlennukset 31.12.	41 349	242 399		101 250	250 033
Kirjanpitoarvo suunnitelmapoistojen / arvonlennusten jälkeen 31.12.	153 566	1 149 645	331 520	1 279 919	823 282
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	26 130			17 731	
Suunnitelman ylittävät/ alittavat poistot	2 174			12 517	
Kokonaispoistojen ja suunnitelma- poistojen kertynyt erotus 31.12.	28 304			30 248	
Rakennusten arvo kokonais- poistojen jälkeen 31.12.	125 261			1 249 671	

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖOSAKKEET				
	1997	1996	1997	1996
Jäljellä oleva hankintameno	47 363	47 608	29 851	30 677
Kirjanpitoarvo	48 387	48 631	30 338	31 164
Käypä arvo	66 007	57 680	45 001	38 048
Konserniyhteisöt				
Yhtiöiden lukumäärä	68	39		
Tilikauden tappio/voitto yhteensä	-376	2 870		
Yhtiöiden oma pääoma yhteensä	811 215	310 493		

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
7 SIIJOITUKSET KONSERNIYHTEISÖIHIN JA YHTEISÖIHIN, JOISSA ON MERKITTÄVÄ OMISTUSOSUUS SEKÄ MUUT SIIJOITUKSET, OSAKKEET JA OSUUDET				
Konserniyhteisön osakkeet ja osuudet				
Alkuperäinen hankintameno 1.1.	39 372	39 372	-	-
Lisäykset	-	-	-	-
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	39 372	39 372	-	-
Konserniyhteisöjen liikkeeseenlaskemat rahoitusmarkkina-				
välineet ja lainasaamiset konserniyhteisöiltä				
Alkuperäinen hankintameno 1.1.	35 487	35 487	-	-
Lisäykset	-	-	-	-
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	35 487	35 487	-	-
Muut osakkeet ja osuudet				
Alkuperäinen hankintameno 1.1.	1 610	1 610	1 340	1 377
Lisäykset	-	-	24	-
Vähennykset	-	-	-37	-37
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	1 610	1 610	1 327	1 340

	Kpl	Omistus- osuus %	Osuus äänistä %	Nimellis- arvo 1000 mk	Emoyhtiö	Konserni	Tilikauden voitto/ tappio 1000 mk	Oma pääoma 1000 mk
					Kirjanpito- arvo 1997 1000 mk	Kirjanpito- arvo 1997 1000 mk		
Konserniyhteisöjen osakkeet ja osuudet								
Yritysten Henkivakuutus Oy								
Tapiola	2630000	81,42	81,42	26 300	39 371	-	1 270	80 135
Muut osakkeet ja osuudet								
Tieto-Tapiola Oy	300	33,33	33,33	600	600	394	-114	1 197
Vakuutusneuvonta Aura Oy	50	33,33	33,33	5	5	9	1	28
Vakuutusneuvonta Pohja Oy	50	33,33	33,33	5	5	9	1	28
Tapiolan Arvo-osuus Oy	1000	20,00	20,00	1 000	1 000	914	122	4 571
					1 610	1 327		

Muut sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Koti- paikka tai -maa	Kpl	Omistus- osuus	Osuus- äänistä	Nimellis- arvo	Emoyhtiö	Konserni
						Kirjanpito- arvo 1997	Kirjanpito- arvo 1997
						1000 mk	1000 mk
Asko Oyj		62000	0,17	0,18	620	5 706	
Asko Oyj		93000	0,26	0,27	930		8 711
Aspoyhtymä Oy		36000	0,76	0,78	360	8 251	
Aspoyhtymä Oy		53700	1,14	1,17	537		12 308
Atria Oyj		87000	0,54	0,11	870	4 197	
Atria Oyj		167334	1,04	0,18	1 673		8 102
Oy Chips Ab		9000	0,27	0,02	90	1 603	1 603
Cultor Oyj		17000	0,07	0,11	204	2 585	2 585
Efore Oy		45920	2,31	1,02	459	5 938	
Efore Oy		66620	3,35	1,48	666		8 644
Elcoteq Network Oyj		53300	0,23	0,04	107	3 651	
Elcoteq Network Oyj		85100	0,37	0,07	171		5 829
Espoon Sähkö Oyj		85000	0,54	0,54	170	5 004	5 004
Evli Nordic Smaller Company		20000			2 000	2 000	
Evli Nordic Smaller Company		40000			4 000		4 000
Finnair Oyj		103800	0,12	0,13	519	3 738	
Finnair Oyj		183800	0,22	0,23	919		6 617
Gyllenberg Small Firm		1963			982	1 020	1 020
Huhtamäki Oyj		66300	0,22	0,21	1 326	9 083	
Huhtamäki Oyj		87600	0,29	0,23	1 752		11 662
Ilkka Oy		14148	0,87	0,13	141	1 896	
Ilkka Oy		21418	1,30	0,20	211		3 024
Instrumentarium Oyj		72140	0,36	0,14	721	10 443	
Instrumentarium Oyj		94140	0,47	0,18	941		13 903
Jaakko Pöyry Group Oyj		45000	0,33	0,33	225	2 610	
Jaakko Pöyry Group Oyj		72000	0,53	0,53	360		4 176
JOT- yhtiöt Oy		5998	1,49	1,49	60	1 494	
JOT-yhtiöt Oy		10048	2,50	2,50	101		2 502
Kauppakaari Oy		27900	0,72	0,72	112	1 258	1 258
Kemira Oyj		180000	0,14	0,14	1 800	8 287	
Kemira Oyj		250000	0,19	0,19	2 500		11 437
Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy		8000	1,92	0,17	80	1 040	
Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy		16000	3,84	0,34	160		2 080
Kesko Oy		84500	0,14	0,00	845	5 927	
Kesko Oy		133400	0,19	0,00	1 334		9 386
Kone Oy		21240	0,32	0,12	1 062	10 252	
Kone Oy		30240	0,45	0,17	2 412		14 204
Oyj Kyro Abp		52500	0,13	0,13	53	1 418	
Oyj Kyro Abp		105000	0,26	0,26	106		2 836
Lassila & Tikanoja Oy		85600	0,57	0,57	856	5 471	
Lassila & Tikanoja Oy		113600	0,76	0,76	1 136		6 699
Lännen Tehtaat Oy		204600	3,17	3,17	2 046	15 754	15 754
Metra Oy Ab		116800	0,22	0,13	2 136	11 046	
Metra Oy Ab		153800	0,29	0,18	2 876		14 546
Metsä-Serla Oyj		1090000	0,78	1,30	10 900	18 481	
Metsä-Serla Oyj		1150000	0,82	1,33	11 500		21 016
Metsä-Tissue Oyj		76500	0,26	0,26	765	4 016	
Metsä-Tissue Oyj		117500	0,40	0,40	1 175		6 169

KESKINÄINEN HENKIVAKUUTUSYHTIÖ TAPIOLA

Muut sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Koti- paikka tai -maa	Kpl	Omistus- osuus	Osuus äänistä	Nimellis- arvo	Emoyhtiö	Konserni
						Kirjanpito- arvo 1997	Kirjanpito- arvo 1997
						1000 mk	1000 mk
Neste Oy		20000	0,02	0,02	200	1 501	1 501
Nokian Renkaat Oyj		38400	0,37	0,37	384	1 384	
Nokian Renkaat Oyj		67200	0,65	0,65	672		2 422
Nordic Aluminium Oy		37500	0,81	0,81	281	1 613	
Nordic Aluminium Oy		68000	1,47	1,47	510		2 925
Norvestia Oy Ab		19000	0,37	0,24	380	1 325	
Norvestia Oy Ab		34000	0,66	0,43	680		2 373
Novo Group Oyj		35028	0,55	0,55	175	3 097	
Novo Group Oyj		49668	0,78	0,78	248		4 232
Orion-yhtymä Oy		56280	0,08	0,01	563	5 081	
Orion-yhtymä Oy		77980	0,11	0,03	780		7 559
Outokumpu Oyj		68000	0,05	0,05	680	4 486	
Outokumpu Oyj		104800	0,08	0,08	1 048		6 926
Oyj Nokia Abp		9000	0,00	0,00	45	1 634	1 634
Raisio yhtymä Oyj		18752	0,11	0,02	188	1 961	1 961
Rautakirja Oyj		8000	0,12	0,01	160	1 530	1 530
Oy Stockmann Ab		30150	0,21	0,03	603	8 524	
Oy Stockmann Ab		45550	0,32	0,05	911		12 883
Suomen Kantaverkko Oy		35	1,05	1,40	7 000	7 000	
Suomen Kantaverkko Oy		47	1,41	1,88	9 400		9 400
Tamfelt Oy Ab		56000	0,84	0,16	560	5 842	
Tamfelt Oy Ab		75200	1,13	0,25	752		8 342
UPM-Kymmene Oy		10000	0,00	0,00	100		1 002
Valmet Oyj		101800	0,13	0,13	1 018	7 626	
Valmet Oyj		148600	0,19	0,19	1 486		11 131
Werner Söderström Oy		23000	0,19	0,05	230	1 428	1 428
YIT-yhtymä Oy		1243570	4,24	4,24	12 436	48 760	48 760
Henkivakuutusosakeyhtiö Retro		13515	19,31	19,31	1 352	7 034	7 034
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola		180000	20,00	1,33	1 800	2 700	2 700
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola		168	80,00	5,33	8 400	8 400	8 400
AGA Ab	Ruotsi	50000				3 410	
AGA Ab	Ruotsi	75000					5 138
Baloise Holding	Sveitsi	200				1 472	1 472
Chr. Hansen Holding A/S	Tanska	4000				2 443	2 443
Diageo Plc	Englanti	50000				1 765	
Diageo Plc	Englanti	80000					2 810
Fannie Mae	USA	5000				1 265	
Fannie Mae	USA	9000					2 270
HSBC Holdings	Englanti	10000				1 356	1 356
Johnson & Johnson	USA	9000				2 849	
Johnson & Johnson	USA	14000					4 434
L.V.M.H. Moët Hennessy							
Louis Vuitton	Ranska	4000				3 548	
L.V.M.H. Moët Hennessy							
Louis Vuitton	Ranska	6000					5 312

Muut sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Koti- paikka tai -maa	Kpl	Omistus- osuus %	Osuus äänistä %	Nimellis- arvo 1000 mk	Emoyhtiö	Konserni
						Kirjanpito- arvo 1997 1000 mk	Kirjanpito- arvo 1997 1000 mk
McDonald's Corp.	USA	49000				12 349	
McDonald's Corp.	USA	67000					16 831
Munters Ab	Ruotsi	69600				3 272	
Munters Ab	Ruotsi	125100					5 881
Nestle AG	Sveitsi	300				1 873	
Nestle AG	Sveitsi	500					3 173
Nycomed Amersham Plc	Englanti	29277				2 852	
Nycomed Amersham Plc	Englanti	42289					4 134
Sardus Ab	Ruotsi	43000				1 793	1 793
Scandinavian Mobility Int A/S	Tanska	25000				1 252	
Scandinavian Mobility Int A/S	Tanska	45000					2 253
Scania Ab	Ruotsi	24500				2 944	
Scania Ab	Ruotsi	36500					4 386
Schibsted AS	Norja	23000				2 075	
Schibsted AS	Norja	35000					3 151
Tele Danmark AS	Tanska	13000				3 366	
Tele Danmark AS	Tanska	19000					4 908
Muut		519841				17 212	
Muut		803924					38 867
						340 190	459 830

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni			
8 AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET							
31.12.1997	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Kalusto	Yhteensä	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Konser- niliike- arvo	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1	40 594	1 196	41 789	41 703	781	1 140	43 624
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-4 180	-	-4 180	-4 436	-	-	-4 436
Hankinnat	4 912	1 964	6 876	8 542	2 793	1 964	13 298
Myynnit ja romutukset	-	-	-	-	-	-	-
Hankintameno 31.12.	41 326	3 160	44 485	45 809	3 574	3 104	52 487
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	22 352	1 121	23 472	22 745	683	1 045	24 473
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-4 180	-	-4 180	-4 436	-	-	-4 436
Suunnitelmapoistot	4 943	612	5 554	5 107	2 825	618	8 550
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	23 115	1 733	24 846	23 416	3 508	1 663	28 587
Hankintameno suunnitelma- poistojen jälkeen 31.12.	18 211	1 427	19 638	22 393	66	1 441	23 900
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	18 211	1 427	19 638	22 393	66	1 441	23 900

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni			
8 AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET							
31.12.1996	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Kalusto	Yhteensä	Aineetto- mat oikeu- det ja pitkä- vaikutteiset menot	Konser- niliike- arvo	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1	38 995	1 196	40 191	39 961	132	1 545	41 637
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-2 162	-	-2 161	-2 489	-	-405	-2 893
Hankinnat	3 760	405	4 164	4 231	781	-	5 013
Myynnit ja romutukset	-	-405	-405	-	-132	-	-132
Hankintameno 31.12.	40 594	1 196	41 789	41 703	781	1 140	43 625
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	19 463	1 088	20 551	20 045	683	1 409	22 137
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-2 162	-	-2 162	-2 489	-	-405	-2 893
Suunnitelmapoistot	5 050	33	5 083	5 188	-	41	5 229
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	22 352	1 121	23 472	22 745	683	1 045	24 473
Hankintameno suunnitelma- poistojen jälkeen 31.12.	18 242	75	18 317	18 959	99	95	19 152
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	18 242	75	18 317	18 959	99	95	19 152

	1997	1996	1997	1996
9 MUUT LAINASAAMISET				
Jäljellä oleva hankintameno vakuuden mukaan				
Pankkitakaus	3 261	5 532	14 278	22 474
Vakuutuskirja	35 707	40 319	35 707	40 319
Muu vakuus	39 980	118 322	42 247	121 157
Jäljellä oleva hankintameno	78 948	164 173	92 232	183 950

	1997	1996	1997	1996
10 OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET				
Sidottu				
Pohjarahasto	26 650	26 650	26 650	26 650
Takuupääoma	12 000	12 000	12 000	12 000
Arvonkorotusrahasto	2 100	2 100	26 413	2 100
Lisäys	-	-	10 665	24 313
	2 100	2 100	37 078	26 413
	40 750	40 750	75 728	65 063

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
Vapaa				
Varmuusrahasto	20 000	18 900	20 000	18 900
Siirretty edellisen tilikauden voitosta	3 900	1 100	3 900	1 100
	23 900	20 000	23 900	20 000
Käyttörahaso	539	527	539	527
Siirretty edellisen tilikauden voitosta	67	47	67	47
Käytetty yleishyödyllisiin tarkoituksiin	-46	-35	-46	-35
	560	539	560	539
Konsernin edellisten tilikausien voitto	-	-	15 160	1 671
Siirretty edellisen tilikauden voittovaroista	-	-	-13 552	19 601
Kohdistettu	-	-	-5 767	-6 113
	-	-	-4 160	15 160
Edellisen tilikauden voitto	4 927	2 107	-8 626	21 708
Yhtiökokouksen päätöksellä siirretty				
Takuupääoman korko	-960	-960	-960	-960
Varmuusrahastoon	-3 900	-1 100	-3 900	-1 100
Käyttörahastoon	-67	-47	-67	-47
Siirretty voittovaroihin	-	-	13 553	-19 601
	0	0	0	0
Tilikauden voitto/tappio	889	4 927	-45 066	-8 626
	25 349	25 466	-24 765	27 073
	66 099	66 216	50 963	92 137
Arvonkorotusrahaston erittely				
Arvonkorotusrahasto 1.1.	2 100	2 100	26 413	2 100
Lisäys	-	-	10 665	24 313
Arvonkorotusrahasto 31.12.	2 100	2 100	37 078	26 413
Josta käyttöomaisuuteen liittyvää	2 100	2 100	37 078	26 413
II VARAUKSET				
Poistoero				
Poistoero 1.1.	28 304	26 130	30 248	17 731
Lisäykset tilikaudella	656	2 174	5 488	4 118
Muu vähennys/lisäys	-	-	-1 830	8 399
Poistoero 31.12.	28 960	28 304	33 906	30 248
Vapaaehtoiset varaukset				
Luottotappiovaraus 1.1.	9 278	7 925	10 377	11 211
Lisäykset	-	1 353	148	-
Vähennykset	448	-	-448	-834
Luottotappiovaraus 31.12.	8 830	9 278	10 077	10 377
Siirtymävaraus 1.1.	-	-	1 134	1 134
Vähennykset	-	-	-1 134	-
Siirtymävaraus 31.12.	-	-	0	1 134
Asuintalovaraus 1.1.	-	-	760	-
Lisäykset	-	-	1 596	760
Asuintalovaraus 31.12.	-	-	2 356	760
Vapaaehtoiset varaukset yhteensä 31.12.	8 830	9 278	12 433	12 271
Varaukset yhteensä	37 790	37 582	46 339	42 519
Poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista laskettu verovelka	10 581	10 523	12 975	11 905
Verokanta	28%	28%	28%	28%

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
I2 HENKIVAKUUTUKSEN VAKUUTUSMAKSUVASTUUSTA VÄHENNETYT AKTIVOIDUT HANKINTAMENOT (NS. ZILLMEROINTI)	1997	1996	1997	1996
Henkivakuutus	7 556	10 014	7 675	10 127
Eläkevakuutus	20 781	21 132	22 706	23 487
	<u>28 337</u>	<u>31 146</u>	<u>30 381</u>	<u>33 613</u>
I3 VASTUUT				
Annetut kiinnitykset				
Muiden velkojen vakuudeksi	137	-	137	23 660
Yhteistoimintayhtiöiden velkojen vakuudeksi	-	-	-	10 044
Kiinnityksiä vastaavat lainat	-	-	924	19 819
Merkintäsitoumukset	-	1 750	-	2 650
I4 JOHDON LAINAT JA ELÄKESITOUMUKSET				
Lainat	-	-	-	-
Eläkesitoumukset				
Yhtiön johdolle sekä yhtiöön työsuhteessa oleville hallituksen jäsenille on eläkeiäksi sovittu 60 - 63 vuotta.				

VAKAVARAISUUSTUNNUSLUVUT

1 000 mk	Emoyhtiö	
Toimintapääoma	1997	1996
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	66 099	65 256
Vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero	37 790	37 582
Omaisuuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	718 697	673 224
Kuluksi merkitsemättömät vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet (-)	-18 211	-18 242
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	-137	-1 750
	<u>804 238</u>	<u>756 070</u>
Vakuutusyhtiölain 11 luvun 4 §:n toimintapääomavaatimus	222 717	212 859
Runsasvahinkoisten vuosien varalle vakuutus- tekniseen vastuuvelkaan sisältyvä tasoitusmäärä	145 336	136 874
Toimintapääoma ja tasoitusmäärä suhteessa omalla vastuulla olevaan vakuutustekniseen vastuuvelkaan vähennettynä tasoitusmäärällä ja 75 %:lla sijoitus- sidonnaisten vakuutusten vastuuvelasta (%)		
- vuodelta 1997	19,9	
- vuodelta 1996	20,6	
- vuodelta 1995	18,0	
- vuodelta 1994	18,5	
- vuodelta 1993	19,5	

EHDOTUS VOITON KÄYTTÄMISESTÄ

Hallitus ehdottaa että tilikauden voitto
889 190,27 mk käytetään seuraavasti:

Varmuusrahastoon siirretään	889 190,27
-----------------------------	------------

Mikäli hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä
hyväksytään, jakautuu yhtiön oma pääoma
seuraavasti:

Sidottu oma pääoma		
Pohjarahasto	26 650 000,00	
Takuupääoma	12 000 000,00	
Arvonkorotusrahasto	<u>2 100 000,00</u>	40 750 000,00
Vapaa oma pääoma		
Varmuusrahasto	24 789 190,27	
Käyttörahasto	<u>560 086,02</u>	25 349 276,29
		<u>66 099 276,29</u>

Espoossa 2. päivänä huhtikuuta 1998

Asmo Kalpala

Pertti Heikkala

Juhani Heiskanen

Pentti Koskinen

Tom Liljeström

Jari Saine

TILINTARKASTUSKERTOMUS

KESKINÄISEN HENKIVAKUUTUSYHTIÖN TAPIOLAN OSAKKAILLE

Olemme tarkastaneet Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilivuodelta 1997. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

KHT Mauno Tervo on suorittanut valvontatilintarkastuksen, josta on annettu erillinen 7. huhtikuuta 1998 päivätty kertomus.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että tilinpäätös

on olennaisilta osin oikein laadittu. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta vakuutusyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös, joka emoyhtiön osalta osoittaa voittoa 889 190,27 markkaa, on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitettulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamamme tilivuodelta.

Hallituksen esitys voiton käsittelystä on lainmukainen.

ESPOOSSA 16. PÄIVÄNÄ HUHTIKUUTA 1998

MAUNO TERVO
KHT

SVH COOPERS & LYBRAND OY
KHT-yhteisö
ULLA HOLMSTRÖM
KHT

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Perehdyttyään tilinpäätökseen, konsernitilinpäätökseen ja tilintarkastuskertomukseen vuodelta 1997 hallintoneuvos-

to ehdottaa, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistetaan ja hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään.

ESPOOSSA 22. 4. 1998

MATTI AHDE
hallintoneuvoston
puheenjohtaja

YRITYSTEN
HENKIVAKUUTUS OY
TAPIOLA

VUOSIKERTOMUS 1997

YRITYSTEN HENKI-TAPIOLA KASVOI

PK-yritysten neuvottelukunta edustaa maan eri osia ja eri elinkeinoja. Neuvottelukuntaan kuuluu 12 jäsentä, joista kuvassa pöydän ympärillä istumassa vasemmalta varapuheenjohtaja, asianajaja Hannu Pokela Helsingistä, puheenjohtaja, toimitusjohtaja Hannu Partala Tampereelta, toimitusjohtaja, silmälääkäri Pentti Sihvola Kuopiosta, apulaisprofessori Markku Lahdenpää Helsingistä (Hirvensalmi), toimitusjohtaja Birgitta Kuusela Rovaniemeltä, toimitusjohtaja Ari Mäkinen Tampereelta, toimitusjohtaja Ulf Björklund Kauniaisista ja toimitusjohtaja Eero Ahola Vantaalta. Pöydän päässä Tapiolan edustajat varatoimitusjohtaja Juhani Heiskanen, markkinointipäällikkö Marja-Leena Kajander, johtaja Markku Paakkanen ja johtaja Markku Kosola, joka vastaa tästä ja alueellisista sekä maa- ja metsätalouden neuvottelukunnasta Tapiolan johto-organisaatiossa.

YRITYSTEN HENKI-TAPIOLAN poikkeuksellinen kasvu johtui menestyksestä eläkesäätöiden ja eläkekassojen purkutilanteissa. Yhtiön vakuutustuotteiden kysyntä on myös kasvussa ja asiakkaiden tarpeet ryhmäläkeratkaisuissa ovat monimuotoistuneet.

Yritysten Henki-Tapiolan tulos kehittyi tavoitteiden mukaan. Yhtiön vakavaraisuusaste laski suuresta vastuuvellan kasvusta johtuen, mutta pysyi kuitenkin edelleenkin hyvällä tasolla.

Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiola on Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Tapiolan tytäryhtiö ja erikoistunut yritysasiakkaiden vakuutusratkaisuihin.

YRITYSTEN HENKI-TAPIOLAN HALLINTO JA TILINTARKASTAJAT

YRITYSTEN HENKI-TAPIOLAN HALLINTONEUVOSTO		PEKKA SUNINEN laamanni, Lappeenranta	1996-1999	YRITYSTEN HENKI-TAPIOLAN HALLITUS
	<i>*Toimikausi</i>	ANTERO TAANILA	1995-1998	
KARI NEILIMO	1997-2000	hallintojohtaja, Kokkola		ASMO KALPALA
puheenjohtaja, professori, Kangasala		JOUKO VIRRANNIEMI	1997-2000	hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja
PEKKA RÄIHÄ	1997-2000	toimitusjohtaja, Kuusamo		PERTTI HEIKKALA
varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Kajaani				varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja
JARI BACHMANN	1996-1999			JUHANI HEISKANEN
toimitusjohtaja, Helsinki				varatoimitusjohtaja, myynti-, markkinointi- ja alueelliset palvelut, varajäsen 31.1.1998 asti, varsinainen jäsen 1.2.1998 alkaen
MAGNUS HÄSTÖ	1995-1998			PENTTI KOSKINEN
toimitusjohtaja, Helsinki				johtaja, aktuaaripalvelut
KALEVI LIUKKONEN	1995-1998			TOM LILJESTRÖM
kauppaneuvos, Jyväskylä				toimitusjohtaja
JOEL NEMES	1996-1999			JARI SAINÉ
toimitusjohtaja, Espoo				toimitusjohtaja
JORMA NIINIAHO	1995-1998			
toimitusjohtaja, Hamina				
MARJUT NORDSTRÖM	1997-2000			
toimitusjohtaja, Asikkala				
JUSSI PAJUNEN	1996-1999			
hallituksen puheenjohtaja, Helsinki				
SIMO PALOKANGAS	1997-2000			
toimitusjohtaja, Turku				
MATTI RISTIKANGAS	1995-1998			
toimitusjohtaja, Iisalmi				
JUKKA SALMINEN	1996-1999			
johtaja, Helsinki				

YRITYSTEN HENKI-TAPIOLAN TILINTARKASTAJAT

Varsinaiset tilintarkastajat

MAUNO TERVO
ekonomi, KHT
SVH COOPERS & LYBRAND OY,
KHT-yhteisö

Varatilintarkastajat

ULLA HOLMSTRÖM
diplomiekonomi, KHT
JARI MIIKKULAINEN
kauppatieteiden maisteri, KHT

Varajäsenet

ANTTI CALONIUS
johtaja, suurasiakaspalvelu,
kansainvälinen ensivakuutus ja
jälleenvakuutus
JARI EKLUND
johtaja, sijoituspalvelut
1.1.1998 alkaen
MATTI LUUKKO
varatoimitusjohtaja, henkivakuutus
ALPO MUSTONEN
johtaja
MARKKU PAAKKANEN
johtaja, talouspalvelut
1.2.1998 alkaen

YRITYSTEN
HENKI-TAPIOLAN
TOIMITUSJOHTAJA
JARI SAINÉ

*Hallintoneuvoston jäsenten toimikausi vaihtuu yhtiökokouksessa.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

VUODELTA 1997

YHTIÖ ON KESKINÄISEN HENKIVAKUUTUSYHTIÖN TAPIOLAN TYTÄRYHTIÖ. YHTIÖN MAKSUTULO KASVOI VOIMAKKAASTI. TOIMINNAN PAINOPISTE OLI JAKELUTEIDEN JA ERITYISESTI LISÄELÄKEVAKUUTUSTOIMINNAN KEHITTÄMISESSÄ.

VAKUUTUSTOIMINTA

VAKUUTUSMAKSUTULO Yhtiön vakuutusmaksutulo oli 489 miljoonaa markkaa, josta vapaamuotoisen työeläkevakuutuksen osuus oli 336 miljoonaa markkaa ja kapitalisaatiosopimusten osuus 89 miljoonaa markkaa.

Vapaamuotoisen työeläkevakuutuksen maksutuloon sisältyi kertamaksuja vastuunsiirroista yhteensä 156 miljoonaa markkaa, joista merkittävimmät olivat Eläkekassa Maasta (30.9.) 101 miljoonaa markkaa, Lännen Toimihenkilöiden Eläkesäätiö s.r:ltä (31.12.) 20 miljoonaa markkaa, Oy Huber Ab:n Eläkesäätiö s.r:ltä (30.9.) 17 miljoonaa markkaa ja osittainen vastuunsiirto Nesteen Eläkesäätiöltä (31.10.) 12 miljoonaa markkaa. Yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo miltei kaksinkertaistui edellisen vuoden 16 miljoonasta markasta 31 miljoonaan markkaan. Maksutulo kasvoi 77,7 %. Vakuutusmaksuvastuu kasvoi 100 miljoonaa markkaa 781 miljoonaan markkaan.

MAKSETUT KORVAUKSET Maksetut korvaukset olivat 179 miljoonaa markkaa. Vapaamuotoisen työeläkevakuutuksen korvaukset kasvoivat 1,9 prosenttia 161 miljoonaan markkaan. Henkivakuutusten korvaukset olivat 19 miljoonaa markkaa, missä on kasvua 15,4 prosenttia.

SIJOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 131 miljoonaa markkaa, mikä sisältää nettomyyntivoittoja 3 miljoonaa markkaa, arvonalennuksia kiinteistöistä 6 miljoonaa markkaa ja osakkeista 3 miljoonaa markkaa. Arvonalennukset kiinteistöistä ja osakkeista olivat edellisenä vuonna yhteensä 17 miljoonaa markkaa. Aikaisempien vuosien tapaan kiinteistöjen arvojen kriittistä tarkastelua jatketaan myös kuluvana vuonna.

Korkotuotot muista kuin kiinteistöistä olivat kulujen vähentämisen jälkeen 119 miljoonaa markkaa ja tuotot kiinteistösijoituksista vastaavasti 17 miljoonaa markkaa.

Sijoitusten määrä vuoden päättyessä oli kirjanpitoarvoin laskettuna 2 450 miljoonaa markkaa, josta rahoitusmarkkinavälineiden osuus oli 1 760 miljoonaa markkaa ja kiinteistösijoitusten osuus 499 miljoonaa markkaa. Sijoitusten käypä arvo oli 2 597 miljoonaa markkaa.

LIIEKULUT

Yhtiön liikekulut olivat 24 miljoonaa markkaa oltuaan vuotta aiemmin 22 miljoonaa markkaa. Syynä kulujen kasvuun on toiminnan laajentuminen.

Palkat ja palkkiot olivat 15 miljoonaa markkaa, missä kasvua noin 2 miljoonaa markkaa. Henkilösivukulut olivat yhteensä 4 miljoonaa markkaa, missä kasvua edellisestä vuodesta 22,1 %.

Yhtiön tehtäviä hoitava henkilöstö toimitusjohtajaa ja varatoimitusjohtajaa lukuunottamatta oli Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan palveluksessa. Vuoden 1998 alusta alkaen henkilöstön työsuhteet järjestettiin uudelleen siten, että yhtiön henkilöstö toimitusjohtajaa ja varatoimitusjohtajaa lukuunottamatta on työsuhteessa paitsi yhtiön emoyhtiöön Keskinäiseen Henkivakuutusyhtiöön Tapiolaan myös Keskinäiseen Vakuutusyhtiöön Tapiolaan ja Keskinäiseen Eläkevakuutusyhtiöön Tapiolaan. Yhteisin resurssein tuotetuista palveluksista maksetut erät sisältyvät yhtiön liikekulujen vastaaviin eriin samoin kuin jos henkilöstö olisi ollut suoraan yhtiön palveluksessa.

Yhtiön hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle maksetut palkat ja palkkiot olivat 232 314,00 markkaa. Muut maksetut palkat ja palkkiot olivat 14 282 455,41 markkaa. Maksetut palkat ja palkkiot yhteensä olivat 14 514 769,41 markkaa.

TILIKAUDEN TULOS

Yhtiön tulos ei yltänyt edellisen vuoden tasolle, mutta oli edelleen varsin tyydyttävä. Tulos muodostuu riskiliikkeen, kustannusliikkeen ja sijoitustoiminnan tuloksesta.

Riskiliikkeen tulos on voitollinen 6 miljoonaa markkaa, edellisvuonna voitollinen 7 miljoonaa markkaa; kustannusliikkeen tulos oli negatiivinen 4 miljoonaa markkaa, edellisvuonna voitollinen 2 miljoonaa markkaa ja sijoitustoiminnan tulos voitollinen 37 miljoonaa markkaa, edellisvuonna 49 miljoonaa markkaa. Koko vakuutustekninen tulos on 39 miljoonaa markkaa voitollinen, edellisvuonna 57 miljoonaa markkaa.

Tilinpäätöksessä varattiin vakuutuksenottajille vuoden 1998 asiakashyvityksiin 34 miljoonaa markkaa, kun vastaava luku vuotta aikaisemmin oli 30 miljoonaa markkaa. Tämän lisäksi tulevia lisäetuja varten varattiin noin miljoona markkaa.

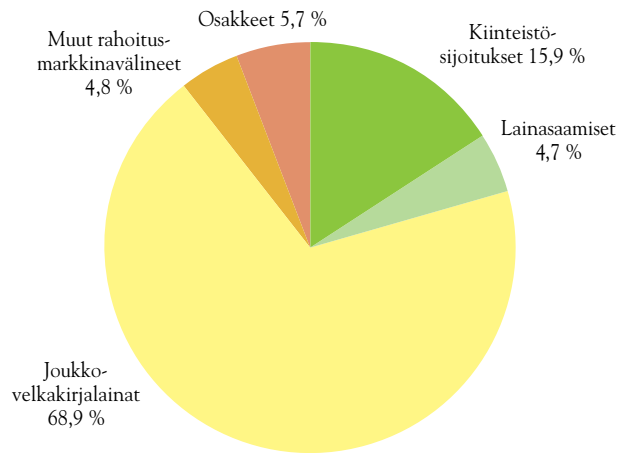
Poistot yhteensä 1,5 miljoonaa markkaa kirjattiin suunnitelman mukaisina. Elinkeinoverolain sallimat enimmäispoistot on tehty täysimääräisinä. Luottotappiovaraus tehtiin enimmäismäärän suuruisena. Siirtymävaraus 1 miljoonaa markkaa purettiin ko. varausta koskevan siirtymäajan umpeuduttua 31.12.1997.

YRITYSTEN
HENKI-TAPIOLAN
TULOSANALYYSI

TULOKSEN	1997	1996	1995	1994
MUODOSTUMINEN				
Riskiliike	6	5	5	7
Kustannusliike	-4	-1	3	2
Korkoliike	37	39	48	3
TULOS				
YHTEENSÄ	39	43	56	12
Arvonkorotukset	-	-	-	-
TULOKSEN KÄYTTÖ				
Asiakashyvitykset alenn. ja lisäedut	-34	-30	-27	-1
Tasovastuu	-1	-2	+1	-2
Poistot ym.	-3	-3	-10	-7
TILIKAUDEN VOITTO				
	1	8	19	2

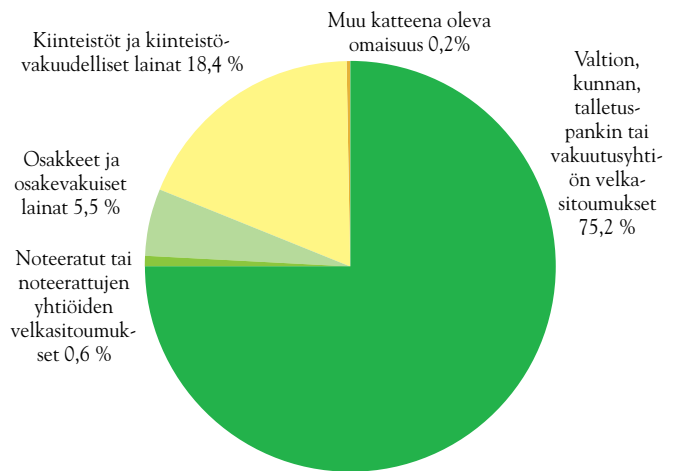
YRITYSTEN HENKI-TAPIOLAN
SIOITUSTEN JAKAUMA

Käypä arvo 31.12.1997 Mmk 2 597

YRITYSTEN HENKI-TAPIOLAN
SIOITUSTEN JAKAUMA
SIOITUSRISKIEN MUKAAN

Käypä arvo 31.12.1997

Kuvio kertoo yhtiön sijoitusten riskiprofiilin. Vastuuvelkaa kattava omaisuus ja muut sijoitukset kuin kateomaisuus on ryhmitelty tässä sijoitusriskin mukaan.

Yhtiön osuus Tapiola-yhtiöiden henkilöstörahastoon h.r. siirrettävästä voittopalkkioerästä on 255 000,00 markkaa. Se on laskettu ennakkomäärän suuruisena ja sisältyy tuloslaskelmassa muihin kuluihin.

Vakavaraisuusaste laski 114,5 %:sta 111,9 %:iin joutuksen lähinnä vakuutusmaksuvastuun voimakkaasta kas-

vusta. Vakavaraisuus säilyi kuitenkin edelleen tyydyttävällä tasolla.

Hallitus ehdottaa, että yhtiön tilivuoden ylijäämä 1 269 586,99 markkaa siirretään voittovaroihin.

Taseen loppusumma oli 2 581 184 415,18 markkaa, edellisenä vuonna 2 163 072 688,20 markkaa.

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Yritysten Henki-Tapiolan konserniin sisältyi emoyhtiön lisäksi kaksikymmentä asunto- ja kiinteistöyhtiötä. Tilikauden aikana yhtiöön on tullut siten kaksitoista tytäryhtiötä.

VAKUUTUSTOIMINTA

VAKUUTUSMAKSUTULO Konsernin kokonaismaksutulo oli 489 miljoonaa markkaa, jonka kasvu oli 77,7 prosenttia. Vakuutusmaksuvastuu vuoden lopussa oli 781 miljoonaa markkaa.

MAKSETUT KORVAUKSET Maksetut korvaukset olivat 179 miljoonaa markkaa ja korvausvastuu vuoden lopussa 1 663 miljoonaa markkaa.

SIOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat konsernissa 122 miljoonaa markkaa, mikä pitää sisällään 12 miljoonan markan suunnitelmajoistot rakennuksista. Arvonalen-

nuksia kirjattiin 19 miljoonaa markkaa. Arvonalennuksen palautuksia kirjattiin 11 miljoonaa markkaa. Myyntivoittoja kertyi 5 miljoonaa markkaa. Sijoitusten kirjanpitoarvo oli 2 461 miljoonaa markkaa ja käypä arvo 2 628 miljoonaa markkaa.

LIIEKULUT

Liikekulut olivat 24 miljoonaa markkaa, missä lisäystä edellisvuodesta on 10,9 %.

TILIKAUDEN TULOS

Vakuutustekninen tulos 30 miljoonaa markkaa oli varsin tyydyttävä.

Poistot yhteensä 15 miljoonaa markkaa kirjattiin suunnitelman mukaisina ja ne sisältävät konsernin liikearvon poiston 3 miljoonaa markkaa. Poistoeron lisäys oli 3 miljoonaa markkaa. Luottotappiovaraus muista saamisista tehtiin enimmäismäärän suuruisena.

Konsernin tappio tilikaudelta oli 1 025 434,96 markkaa ja taseen loppusumma 2 594 508 599,43 markkaa.

KIINTEISTÖKANNAN ARVOT, TUOTOT JA TYHJILLÄÄN OLEVAT TILAT 31.12.1997

KIINTEISTÖKANTA (1 000 mk)

Käypä arvo	521 218
Kirjanpitoarvo ja lainat	516 760
Arvostusero	4 458

Kiinteistötyyppi	Käypä arvo 1 000 mk	Käypä arvo mk/m ²	Nettotuotto 1 000 mk	Nettotuotto %	Potenti- aalinen nettotuotto % *)	Vuokrattava huoneistoala m ²	Tyhjyysaste %
Toimitilakiinteistöt							
Liike- ja toimisto- kiinteistöt							
- ulkopuolisille vuokratut	224 107	7 986	8 561	3,8	4,0	28 064	2,6
- omassa käytössä olevat **)	2 027	10 557	141	7,0	7,0	192	0,0
Hotellit	90 016	8 635	6 766	7,5	7,5	10 424	0,0
Yhteensä	316 150	8 173	15 468	4,9	5,0	38 680	1,9
Asuinkiinteistöt ***)	75 228	8 143	4 282	5,7	5,9	9 238	3,0
Muut kiinteistöt ja tilat							
Rakenteilla olevat	20 614						
Kesken vuotta hankitut	109 226						
Yhteensä	129 840					30 388	
KIINTEISTÖKANTA	521 218					78 306	

*) Potentiaaliseen nettotuottoon on lisätty tyhjiä tilojen laskennallinen bruttovuokra, joka on keskimäärin

50 mk/m²/kk

***) Omassa käytössä olevien tilojen laskennallinen bruttovuokra on keskimäärin

78 mk/m²/kk

****) Asuinkiinteistöjen nettotuottoihin on lisätty valtion maksamaa korkotukea

859 000 mk

Tämän lisäksi rakenteilla olevat kohteet ovat saaneet korkotukea

337 000 mk

Toimitilakiinteistöjä oli keskimäärin tyhjänä vuoden aikana

2,1 %

RAHOITUSLASKELMA

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
Varojen lähteet:				
Tulorahoitus				
Voitto ennen korkokuluja, satunnaiseriä, varauksia ja veroja	4 927	9 225	3 864	943
Oikaisuerät:				
Vastuuvelan muutokset	409 639	186 539	409 639	186 539
Sijoitusten arvonalennukset ja arvonorotukset	9 691	14 288	7 650	12 184
Poistot	1 498	1 423	14 645	11 965
	425 755	211 474	435 798	211 631
Pääomarahoituis				
Vähemmistöosuuden lisäys	-	-	5 551	-
Vapaaehtoiset varaukset	-	-	-246	-
Oman pääoman lisäys	-	-	-4 779	988
	-	-	526	988
Varojen lähteet yhteensä	425 755	211 474	436 324	212 619
Varojen käyttö:				
Voitonjako				
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot	3 060	-	3 060	-
Verot	516	2 963	516	2 976
	3 576	2 963	3 576	2 976
Sijoitukset				
Sijoitusten lisäys (netto)	430 080	162 933	417 720	193 178
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden lisäys (netto)	3 629	471	5 626	471
	433 709	163 405	423 346	193 650
Varojen käyttö yhteensä	437 285	166 368	426 922	196 626
Liikepääoman vähennys/lisäys	-11 530	45 107	9 402	15 993
Liikepääoman muutos				
Saamisten muutos	-33 322	39 792	-32 761	40 188
Rahojen ja pankkisaamisten muutos	-1 698	-7 548	-1 401	-7 548
Siirtosaamisten muutos	30 611	8 264	30 611	8 264
Jälleenvakuutuslallettevelkojen muutos	33	-28	33	-28
Velkojen muutos	-10 953	4 556	9 132	-24 780
Siirtovelkojen muutos	3 799	71	3 788	-103
Liikepääoman vähennys/lisäys	-11 530	45 107	9 402	15 993

TULOSLASKELMA

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
Vakuutustekninen laskelma:				
Vakuutusmaksutulo				
Vakuutusmaksutulo	*1	488 906	275 081	488 906
Jälleenvakuuttajien osuus		-8 110	-6 215	-8 110
		480 796	268 865	480 796
Sijoitustoiminnan tuotot	4	166 848	160 637	182 755
Korvauskulut				
Maksetut korvaukset	2	-179 496	-173 984	-179 496
Jälleenvakuuttajien osuus		4 049	3 535	4 049
		-175 447	-170 449	-175 447
Korvausvastuun muutos		-310 522	-54 728	-310 522
Jälleenvakuuttajien osuus		283	-151	283
		-310 239	-54 879	-310 239
		-485 686	-225 327	-485 686
Vakuutusmaksuvastuun muutos				
Vakuutusmaksuvastuun muutos		-100 474	-131 672	-100 474
Jälleenvakuuttajien osuus		1 074	11	1 074
		-99 400	-131 661	-99 400
Liikekulut	3	-24 395	-21 951	-24 395
Sijoitustoiminnan kulut	4	-36 068	-40 884	-60 293
Muut vakuutustekniset kulut		-56	-93	-56
Vakuutustekninen kate		2 039	9 587	-6 279
Muu kuin vakuutustekninen laskelma:				
Muut tuotot				
Konsernireservin vähennys		-	-	9 251
Muut tuotot		85	-	85
		85	-	9 336
Muut kulut				
Konserniliikearvon poisto		-	-	-1 998
Muut kulut		-256	-362	-256
		-256	-362	-2 254
Välittömät verot varsinaisesta toiminnasta				
Tilikauden verot		-515	-2 961	-515
Aikaisempien tilikausien verot		-1	-2	-1
		-516	-2 963	-516
Voitto/Tappio varsinaisesta toiminnasta verojen jälkeen		1 352	6 262	287
Voitto/Tappio satunnaiserien jälkeen		1 352	6 262	287
Poistoeron lisäys		-1 068	-881	-2 766
Vapaaehtoisten varausten vähennys		986	2 187	1 457
		-82	1 306	-1 308
Tilikauden voitto/tappio ennen vähemmistöosuutta		1 270	7 569	-1 021
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta				-4
Tilikauden voitto/Konsernin tilikauden tappio		1 270	7 569	-1 025

*Viittaus liitetiedon numeroon

Tuloslaskelman liitteet

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
I VAKUUTUSMAKSUTULO				
Ensivakuutus				
Henkivakuutus				
Yksilöllinen henkivakuutus	1 326	625	1 326	625
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	7 109	2 572	7 109	2 572
Muu ryhmähenkivakuutus	24 295	24 284	24 295	24 284
Kapitalisaatiosopimukset	89 100	36 300	89 100	36 300
	121 830	63 782	121 830	63 782
Eläkevakuutus				
Yksilöllinen eläkevakuutus	31 036	15 775	31 036	15 775
Vapaamuotoinen työeläkevakuutus	336 066	195 537	336 066	195 537
	367 102	211 312	367 102	211 312
Kokonaisvakuutusmaksutulo	488 932	275 093	488 932	275 093
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	-26	-13	-26	-13
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	488 906	275 081	488 906	275 081
<i>Vakuutusmaksutulo ennen luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta</i>				
Jatkuvat vakuutusmaksut	243 432	235 293	243 432	235 293
Kertamaksut	245 500	39 800	245 500	39 800
	488 932	275 093	488 932	275 093
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka oikeuttavat hyvitykseen	488 932	275 093	488 932	275 093

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
Henkivakuutuksen hyvitysten ja alennusten vaikutus tulokseen				
Hyvitykset				
Henkivakuutus				
Yksilöllinen henkivakuutus	21	3	21	3
Ryhmähenkivakuutus	1 038	798	1 038	798
Kapitalisaatiosopimukset	1 090	89	1 090	89
	2 149	890	2 149	890
Eläkevakuutus				
Yksilöllinen eläkevakuutus	479	70	479	70
Vapaamuotoinen työeläkevakuutus	31 338	28 521	31 338	28 521
	31 817	28 591	31 817	28 591
	33 966	29 481	33 966	29 481

2 MAKSETUT KORVAUKSET ENNEN JÄLLEENVAKUUTTAJIEN OSUUTTA

Ensivakuutus				
Henkivakuutus	18 722	16 219	18 722	16 219
Eläkevakuutus	158 150	156 346	158 150	156 346
Takaisinostot	2 624	1 419	2 624	1 419
	160 774	157 765	160 774	157 765
Maksetut korvaukset yhteensä	179 496	173 984	179 496	173 984

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
3 KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN				
Maksetut korvaukset	2 210	1 805	2 210	1 805
Liikekulut	24 395	21 951	24 395	21 951
Sijoitustoiminnan kulut	1 483	1 126	1 483	1 126
Muut kulut	256	363	2 253	363
Yhteensä	28 344	25 245	30 341	25 245
3.1 TOIMINTOKOHTAISET POISTOT				
Maksetut korvaukset	1	2	1	2
Liikekulut	158	132	158	132
Sijoitustoiminnan kulut	11	12	11	12
Muut kulut, liikearvon poisto	-	-	1 997	-
Yhteensä	170	146	2 167	146
3.2 HENKILÖSTÖKULUT				
Palkat ja palkkiot	14 597	12 461	14 806	12 529
Luontoisetujen raha-arvo	588	568	588	568
Eläkekulut	2 647	2 169	2 674	2 181
Muut henkilösivukulut	1 414	1 132	1 429	1 138
Yhteensä	19 426	16 331	19 497	16 417
3.3 TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT				
Vakuutusten hankintamenot				
Ensivakuutuksen palkkiot	355	183	355	183
Muut vakuutusten hankintamenot	12 016	12 013	12 016	12 013
	12 371	12 196	12 371	12 196
Vakuutusten hoitokulut	6 072	5 464	6 072	5 464
Hallintokulut	6 558	4 905	6 558	4 905
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot	-606	-614	-606	-614
Yhteensä	24 395	21 951	24 395	21 951

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
4 SIOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY				
	1997	1996	1997	1996
Sijoitustoiminnan tuotot:				
Tuotot sijoituksista konserniyrityksiin				
Korkotuotot	50	-	50	-
Tuotot kiinteistösjoiituksista konserniyrityksiin				
Korkotuotot	6 245	5 019	3 018	2 432
Muut tuotot	30	-	235	-
	6 275	5 019	3 253	2 432
Tuotot kiinteistösjoiituksista muihin yrityksiin				
Korkotuotot	-	-	3	2
Muut tuotot	29 301	24 559	37 187	28 999
	29 301	24 559	37 190	29 001
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	2 116	1 163	2 116	1 163
Korkotuotot	122 682	122 073	122 682	122 073
Muut tuotot	1 329	469	1 329	469
	126 127	123 705	126 127	123 705
Yhteensä	161 753	153 283	166 620	155 139
Palautuneet arvonalennukset	47	3 019	11 087	20 219
Myyntivoivot	5 048	4 335	5 048	4 335
Yhteensä	166 848	160 637	182 755	179 693
Sijoitustoiminnan kulut:				
Kulut kiinteistösjoiituksista				
Konserniyritykset	-10 236	-11 608	-7 114	-8 090
Muut yritykset	-8 750	-5 849	-15 026	-9 838
	-18 986	-17 457	-22 140	-17 929
Kulut muista sijoituksista	-945	-867	-944	-867
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut				
Konserniyritykset	-3 203	-3 630	-4 231	-4 846
Muut yritykset	-301	-286	-194	-298
	-3 504	-3 915	-4 425	-5 143
Yhteensä	-23 435	-22 239	-27 509	-23 938
Arvonalennukset ja poistot				
Arvonalennukset	-9 737	-17 307	-18 737	-32 403
Rakennusten suunnitelmapoistot	-1 327	-1 276	-12 478	-11 818
	-11 064	-18 583	-31 215	-44 221
Myyntitappiot	-1 569	-62	-1 569	-62
Yhteensä	-36 068	-40 884	-60 293	-68 222
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisuja	130 780	119 753	122 462	111 471
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	130 780	119 753	122 462	111 471
Osinkotuottoihin sisältyvä yhtiöveron hyvitys	507	291	507	291

TASE

1 000 mk		Emoyhtiö		Konserni	
		1997	1996	1997	1996
VASTAAVAA					
<i>Aineettomat hyödykkeet</i>					
Muut pitkävaikutteiset menot	8	4 181	716	4 181	716
<i>Sijoitukset</i>	5				
Kiinteistösijoitukset					
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	6	406 823	314 348	471 753	372 766
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä		92 619	67 331	38 400	41 346
		499 442	381 679	510 153	414 112
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	7	114 360	34 534	114 456	34 534
Rahoitusmarkkinavälineet		1 760 132	1 408 038	1 760 132	1 408 038
Kiinnelainasaamiset		17 185	22 142	17 185	22 142
Muut lainasaamiset	9	13 283	19 778	13 283	19 778
Talletukset		44 714	165 000	44 714	165 000
Muut sijoitukset		1 116	-	1 273	-
		1 950 790	1 649 492	1 951 043	1 649 492
		2 450 232	2 031 171	2 461 196	2 063 604
<i>Saamiset</i>					
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutuksenottajilta		3 041	3 858	3 041	3 858
Muut saamiset		6 504	39 009	8 569	40 511
		9 545	42 867	11 610	44 370
<i>Muu omaisuus</i>					
Aineelliset hyödykkeet					
Kalusto	8	14	20	14	20
Rahat ja pankkisaamiset		10 524	12 221	10 820	12 221
		10 538	12 241	10 834	12 241
<i>Siirtosaamiset</i>					
Korot ja vuokrat		88 108	66 028	88 108	66 028
Muut siirtosaamiset		18 580	10 049	18 580	10 049
		106 688	76 077	106 688	76 077
		2 581 184	2 163 073	2 594 509	2 197 009

TASE

1 000 mk		Emoyhtiö		Konserni	
		1997	1996	1997	1996
VASTATTAVAA					
Oma pääoma	10				
Sidottu					
Osakepääoma		32 300	32 300	32 300	32 300
Vararahasto		16 180	16 180	16 180	16 180
Arvonkorotusrahasto		-	-	1 478	1 000
		48 480	48 480	49 958	49 480
Vapaa					
Edellisten tilikausien voitto		30 385	22 817	14 150	21 083
Tilikauden voitto/tappio		1 270	7 569	-1 025	-1 676
		31 655	30 386	13 125	19 407
		80 135	78 866	63 083	68 887
Varaukset	11				
Kertynyt poistoero		2 898	1 830	2 984	1 830
Vapaaehtoiset varaukset		1 247	2 233	2 141	2 233
		4 145	4 063	5 125	4 063
Vähemmistöosuus		-	-	5 555	-
Pääomalainat		30 000	30 000	30 000	30 000
Vakuutustekninen vastuuvelka					
Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu		781 269	680 795	781 269	680 795
Jälleenvakuuttajien osuus		-3 315	-2 240	-3 315	-2 240
		777 954	678 554	777 954	678 554
Henkivakuutuksen korvausvastuu		1 662 833	1 352 312	1 662 833	1 352 312
Jälleenvakuuttajien osuus		-750	-467	-750	-467
		1 662 083	1 351 844	1 662 083	1 351 844
		2 440 037	2 030 399	2 440 037	2 030 399
Jälleenvakuutustallettevelat		720	753	720	753
Velat					
Jälleenvakuutustoiminnasta		685	585	685	585
Muut velat		16 457	5 604	39 924	49 156
		17 142	6 188	40 609	49 741
Saadut ennakot ja siirtovelat		9 005	12 805	9 380	13 167
		2 581 184	2 163 073	2 594 509	2 197 009

TASEEN LIITTEET

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
5 SIIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO						
SIIJOITUKSET 31.12.1997						
	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	55 351	55 351	57 611	312 270	312 270	336 493
Konserniyhteisöosakkeet	308 160	308 160	310 425	116 171	116 171	116 171
Muut kiinteistöosakkeet	43 312	43 312	43 242	43 312	43 312	43 242
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	92 620	92 620	92 620	38 400	38 400	38 400
	499 443	499 443	503 898	510 153	510 153	534 306
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	114 359	114 359	147 261	114 456	114 456	147 357
Rahoitusmarkkinavälineet	1 760 132	1 760 132	1 870 005	1 760 132	1 760 132	1 870 005
Kiinnelainasaamiset	17 185	17 185	17 185	17 185	17 185	17 185
Muut lainasaamiset	13 283	13 283	13 283	13 283	13 283	13 284
Talletukset	44 714	44 714	44 714	44 714	44 714	44 714
Muut sijoitukset	1 116	1 116	1 116	1 273	1 273	1 273
	1 950 789	1 950 789	2 093 564	1 951 043	1 951 043	2 093 818
	2 450 232	2 450 232	2 597 462	2 461 196	2 461 196	2 628 124
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta (+/-)						
				-37 607		-37 607
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		-			-	
Muita arvonkorotuksia		-			1 500	
		-			1 500	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			147 230			166 928

TASEEN LIITTEET

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
5 Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero						
Sijoitukset 31.12.1996						
	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankinta- meno	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	55 853	55 853	57 611	227 835	227 835	240 075
Konserniyhteisöosakkeet	252 905	252 905	252 935	139 342	139 342	138 688
Muut kiinteistöosakkeet	5 589	5 589	5 547	5 589	5 589	5 547
Lainasaamiset konserniyhteisöiltä	67 331	67 331	67 331	41 346	41 346	41 346
	<u>381 679</u>	<u>381 679</u>	<u>383 424</u>	<u>414 113</u>	<u>414 113</u>	<u>425 657</u>
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	34 534	34 534	50 517	34 534	34 534	50 517
Rahoitusmarkkinavälineet	1 408 038	1 408 038	1 534 050	1 408 038	1 408 038	1 534 050
Kiinnelainasaamiset	22 142	22 142	22 142	22 142	22 142	22 142
Muut lainasaamiset	19 778	19 778	19 778	19 778	19 778	19 778
Talletukset	165 000	165 000	165 000	165 000	165 000	165 000
	<u>1 649 492</u>	<u>1 649 492</u>	<u>1 791 487</u>	<u>1 649 492</u>	<u>1 649 492</u>	<u>1 791 487</u>
	<u>2 031 171</u>	<u>2 031 171</u>	<u>2 174 911</u>	<u>2 063 604</u>	<u>2 063 604</u>	<u>2 217 143</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta (+/-)	<u>-16 184</u>			<u>-16 184</u>		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		-			-	
Muita arvonkorotuksia		<u>-</u>			<u>-</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>143 741</u>			<u>153 539</u>

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
6 KIINTEISTÖSIJOITUSTEN MUUTOKSET						
31.12.1997						
	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet	Lainasaa- miset konserni- yhteisöiltä	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet	Lainasaa- miset konserni- yhteisöiltä
Hankintameno 1.1.	58 555	283 458	67 331	226 110	172 482	41 346
Siirto	-	-	-	17 798	-27 484	-2 946
Lisäykset	825	104 389	25 681	87 219	64 159	-
Vähennykset	-	-5 161	-393	-	-5 161	-
Hankintameno 31.12.	59 380	382 686	92 619	331 127	203 996	38 400
Kertyneet suunnitelmapoistot/ arvonlennukset 1.1.	2 702	24 964		13 749	12 077	
Siirto	-	-		-505	-4 313	
Suunnitelmapoistot/ arvonlennukset ja palautuneet arvonlennukset	1 327	6 250		41 017	1 345	
Kertyneet suunnitelmapoistot/ arvonlennukset 31.12.	4 029	31 214		54 261	9 109	
Kirjanpitoarvo suunnitelmapoistojen/ arvonlennusten jälkeen 31.12.	55 351	351 472	92 619	276 866	194 887	38 400
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	1 830			1 830		
Suunnitelman ylittävät/alittavat poistot	1 068			1 154		
Kokonaispoistojen ja suunnitelma- poistojen kertynyt erotus 31.12.	2 898			2 984		
Rakennusten arvo kokonais- poistojen jälkeen 31.12.	52 454			273 882		

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
6 KIINTEISTÖSIJOITUSTEN MUUTOKSET						
31.12.1996						
	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet	Lainasaa- miset konserni- yhteisöiltä	Rakennukset	Maa- ja vesi- alueet sekä kiinteistö- osakkeet	Lainasaa- miset konserni- yhteisöiltä
Hankintameno 1.1.	49 435	278 754	48 324	151 396	216 084	3 339
Lisäykset	9 120	4 704	19 400	74 714	-	38 400
Vähennykset	-	-	-393	-	-43 601	-393
Hankintameno 31.12.	58 555	283 458	67 331	226 110	172 483	41 346
Kertyneet suunnitelmapoistot/ arvonlennukset 1.1.	1 426	9 546		4 103	9 546	
Suunnitelmapoistot/ arvonlennukset ja palautuneet arvonlennukset	1 276	17 200		11 818	4 313	
Vähennykset	-	-1 782		-2 173	-1 782	
Kertyneet suunnitelmapoistot/ arvonlennukset 31.12.	2 702	24 964		13 749	12 077	
Kirjanpitoarvo suunnitelmapoistojen/ arvonlennusten jälkeen 31.12.	55 853	258 494	67 331	212 361	160 405	41 346
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	949			-		
Suunnitelman ylittävät/alittavat poistot	881			1 830		
Kokonaispoistojen ja suunnitelma- poistojen kertynyt erotus 31.12.	1 830			1 830		
Rakennusten arvo kokonais- poistojen jälkeen 31.12.	<u>54 024</u>			<u>210 531</u>		

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖOSAKKEET				
	1997	1996	1997	1996
Jäljellä oleva hankintameno	1 636	1 636	1 636	1 636
Kirjanpitoarvo	1 636	1 636	1 636	1 636
Käypä arvo	1 653	1 642	1 636	1 636
Konserniyhteisöt				
Yhteisöjen lukumäärä	20	8		
Tilikauden tappio/voitto yhteensä	-144	-708		
Yhteisöjen oma pääoma yhteensä	123 120	74 808		

7 MUUT SIOITUKSET, OSAKKEET JA OSUUDET

Muut sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka tai -maa	Kpl	Omistus-	Osuus	Nimellis- arvo	Emoyhtiö	Konserni
			osuus	äänistä		Kirjanpito- arvo	Kirjanpito- arvo
			%	%	1000 mk	1997 1000 mk	1997 1000 mk
Asko Oyj		31000	0,09	0,09	310	3 005	3 005
Aspoyhtymä Oy		17700	0,38	0,39	177	4 057	4 057
Atria Oyj		80334	0,50	0,07	803	3 905	3 905
Efore Oy		20700	1,04	0,46	207	2 706	2 706
Elcoteq Network Oyj		31800	0,14	0,03	64	2 178	2 178
Evli Nordic Smaller Co		20000			2 000	2 000	2 000
Finnair Oyj		80000	0,10	0,10	400	2 879	2 879
Huhtamäki Oy		21300	0,07	0,02	426	2 579	2 579
Ilkka Oy		7000	0,43	0,07	70	1 128	1 128
Instrumentarium Oy		22000	0,11	0,04	220	3 460	3 460
Jaakko Pöyry Group Oyj		27000	0,20	0,20	135	1 566	1 566
JOT-yhtiöt Oy		4050	1,01	1,01	41	1 008	1 008
Kemira Oy		70000	0,05	0,05	700	3 150	3 150
Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy		8000	1,92	0,17	80	1 040	1 040
Kesko Oy		48900	0,05	0,00	489	3 459	3 459
Kone Oy		9000	0,13	0,05	450	3 952	3 952
Oyj Kyro Abp		52500	0,13	0,13	53	1 418	1 418
Lassila & Tikanoja Oy		28000	0,19	0,19	280	1 228	1 228
Metra Oy		37000	0,07	0,05	740	3 500	3 500
Metsä-Serla Oyj		60000	0,04	0,03	600	2 535	2 535
Metsä-Tissue Oyj		41000	0,14	0,14	410	2 153	2 153
Nokian Renkaat Oyj		28800	0,28	0,28	288	1 038	1 038
Nordic Aluminium Oy		30500	0,66	0,66	229	1 312	1 312
Norvestia Oy Ab		15000	0,29	0,19	300	1 048	1 048
Novo Group Oyj		14640	0,23	0,23	73	1 135	1 135
Orion-yhtymä Oy		21700	0,03	0,02	217	2 478	2 478
Outokumpu Oyj		36800	0,03	0,03	368	2 440	2 440
Oy Stockmann Ab		15400	0,11	0,02	308	4 359	4 359
Suomen Kantaverkko Oy		12	0,36	0,48	2 400	2 400	2 400
Tamfelt Oy Ab		19200	0,29	0,09	192	2 500	2 500
UPM-Kymmene Oyj		10000	0,00	0,00	100	1 002	1 002
Valmet Oyj		46800	0,06	0,06	468	3 505	3 505
AGA Ab	Ruotsi	25000				1 728	1 728
Diageo Plc	Englanti	30000				1 045	1 045
Fannie Mae	USA	4000				1 005	1 005
Johnson & Johnson	USA	5000				1 585	1 585
L.V.M.H.Moet-Hennessy							
Louis Vuitton	Ranska	2000				1 764	1 764
McDonald's Corp	USA	18000				4 482	4 482
Munters Ab	Ruotsi	55500				2 609	2 609
Nestle Registered	Sveitsi	200				1 300	1 300
Nycomed Amersham Plc	Englanti	13012				1 282	1 282
Scandinavian Mobility Int A/S	Tanska	20000				1 001	1 001
Scania Ab	Ruotsi	12000				1 442	1 442
Schibsted AS	Norja	12000				1 076	1 076
Tele Danmark AS	Tanska	6000				1 542	1 542
Muut		284083				16 374	16 472
						114 360	114 456

1 000 mk	Emoyhtiö			Konserni		
8 AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET						
31.12.1997	Aineettomat oikeudet ja pitkävaikutteiset menot	Kalusto	Yhteensä	Aineettomat oikeudet ja pitkävaikutteiset menot	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	1 109	349	1 458	1 109	349	1 458
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-256	-	-256	-256	-	-256
Hankinnat	3 630	-	3 630	3 630	-	3 630
Hankintameno 31.12.	4 483	349	4 832	4 483	349	4 832
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	393	329	722	393	329	722
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-256	-	-256	-256	-	-256
Suunnitelmapoistot	165	6	171	165	6	170
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	302	335	637	302	335	637
Hankintameno suunnitelmapoistojen jälkeen 31.12.	4 181	14	4 195	4 181	14	4 195
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	4 181	14	4 195	4 181	14	4 195
31.12.1996						
Hankintameno 1.1.	965	349	1 315	965	349	1 315
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-327	-	-327	-327	-	-327
Hankinnat	471	-	471	471	-	471
Hankintameno 31.12.	1 109	349	1 459	1 109	349	1 459
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	583	321	903	583	321	903
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-327	-	-327	-327	-	-327
Suunnitelmapoistot	138	9	146	138	9	146
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	393	329	722	393	329	722
Hankintameno suunnitelmapoistojen jälkeen 31.12.	716	20	736	716	20	736
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	716	20	736	716	20	736

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
9 MUUT LAINASAAMISET				
Jäljellä oleva hankintameno vakuuden mukaan				
Pankkitakaus	11 016	16 942	11 016	16 942
Muu vakuus	2 267	2 836	2 267	2 836
Jäljellä oleva hankintameno	13 283	19 778	13 283	19 778
10 OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET				
Sidottu				
Osakepääoma	32 300	32 300	32 300	32 300
Vararahasto	16 180	16 180	16 180	16 180
Arvonkorotusrahasto 1.1.	-	-	1 000	-
Lisäykset	-	-	478	1 000
Arvonkorotusrahasto 31.12.	-	-	1 478	1 000
	48 480	48 480	49 958	49 480
Vapaa				
Edellisten tilikausien voitto	22 817	4 016	21 083	4 016
Siirretty edellisen tilikauden voitosta	7 568	18 801	-1 676	17 079
Kohdistettu	-	-	-5 256	-12
	30 385	22 817	14 151	21 083
Edellisen tilikauden voitto	7 568	18 801	-	-
Siirretty voittovaroihin	-7 568	-18 801	-	-
	0	0	-	-
Tilikauden voitto/tappio	1 270	7 569	-1 025	-1 676
	31 655	30 386	13 125	19 407
	80 135	78 866	63 083	68 887
ARVONKOROTUSRAHASTON ERITTELY				
Arvonkorotusrahasto 1.1.	-	-	1 000	-
Lisäys	-	-	478	1 000
Arvonkorotusrahasto 31.12.	-	-	1 478	1 000
Josta käyttöomaisuuteen liittyvää	-	-	1 478	1 000

1 000 mk	Emoyhtiö		Konserni	
	1997	1996	1997	1996
II VARAUKSET				
Poistoero				
Poistoero 1.1.	1 830	949	1 830	0
Lisäykset tilikaudella	1 068	881	1 154	1 830
Poistoero 31.12.	2 898	1 830	2 984	1 830
Vapaaehtoiset varaukset				
Luottotappiovaraus 1.1.	1 099	3 286	1 099	3 286
Lisäykset	148	-	148	-
Vähennykset	-	-2 187	-	-2 187
Luottotappiovaraus 31.12.	1 247	1 099	1 247	1 099
Siirtymävaraus 1.1.	1 134	1 134	1 134	1 134
Vähennykset	-1 134	-	-1 134	-
Siirtymävaraus 31.12.	0	1 134	0	1 134
Asuintalovaraus 1.1.	-	-	-	-
Lisäykset tilikaudella	-	-	894	-
Asuintalovaraus 31.12.	-	-	894	-
Vapaaehtoiset varaukset yhteensä 31.12.	1 247	2 233	1 247	2 233
Varaukset yhteensä	4 145	4 063	5 125	4 063
Poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista laskettu verovelka	1 161	1 138	1 161	1 138
Verokanta	28%	28%	28%	28%
12 HENKIVAKUUTUKSEN VAKUUTUSMAKSUVASTUUSTA VÄHENNETYT AKTIVOIDUT HANKINTAMENOT (NS. ZILLMEROINTI)				
Yksilöllinen henkivakuutus	119	113	119	113
Yksilöllinen eläkevakuutus	1 925	2 354	1 925	2 354
	2 044	2 467	2 044	2 467
13 VASTUUT				
Merkintäsitoumukset	-	900	-	900
14 JOHDON LAINAT JA ELÄKESITOUMUKSET				
Lainat	-	-	-	-
Eläkesitoumukset				
Yhtiön johdolle sekä yhtiöön työsuhteessa oleville hallituksen jäsenille on eläkeiäksi sovittu 60 - 63 vuotta.				

VAKAVARAISUUSTUNNUSLUVUT

1 000 mk	Emoyhtiö	
	1997	1996
<i>Toimintapääoma</i>		
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	80 135	78 866
Vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero	4 145	4 063
Omaisuuksien käyppien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	147 229	143 741
Pääomalainat	24 000	30 000
Kuluksi merkitsemättömät vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet (-)	-4 181	-716
Taseen ulkopuoliset erot	-	-900
	251 328	255 053
Vakuutusyhtiölain 11 luvun 4 §:n toimintapääomavaatimus	101 409	81 009
Runsasvahinkoisten vuosien varalle vakuutustekniseen vastuovelkaan sisältyvä tasoitusmäärä	35 708	34 371
Toimintapääoma ja tasoitusmäärä suhteessa omalla vastuulla olevaan vakuutustekniseen vastuovelkaan vähennettynä tasoitusmäärällä ja 75 %:lla sijoitusidonnaisten vakuutusten vastuvelasta (%)		
- vuodelta 1997	11,9	
- vuodelta 1996	14,5	
- vuodelta 1995	12,7	
- vuodelta 1994	9,5	

EHDOTUS VOITON KÄYTTÄMISESTÄ

Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto
1 269 586,99 mk siirretään voittovaroihin.

Mikäli hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään,
jakautuu yhtiön oma pääoma seuraavasti:

Sidottu oma pääoma		
Osakepääoma	32 300 000,00	
Vararahasto	<u>16 180 000,00</u>	48 480 000,00
Vapaa oma pääoma		
Edellisten tilikausien voitto		<u>31 655 347,70</u>
		<u>80 135 347,70</u>

Espoo 2. päivänä huhtikuuta 1998

Asmo Kalpala

Pertti Heikkala

Juhani Heiskanen

Pentti Koskinen

Tom Liljeström

Jari Saine

TILINTARKASTUSKERTOMUS

YRITYSTEN HENKIVAKUUTUS OY:N TAPIOLAN OSAKKEENOMISTAJILLE

Olemme tarkastaneet Yritysten Henkivakuutus Oy:n Tapiolan kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilivuodelta 1997. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

KHT Mauno Tervo on suorittanut valvontatilintarkastuksen, josta on annettu erillinen 7. huhtikuuta 1998 päivätty kertomus.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että tilinpäätös on

olennaisilta osin oikein laadittu. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta vakuutusyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös, joka emoyhtiön osalta osoittaa voittoa 1 269 586,99 markkaa, on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitettulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilivuodelta.

Hallituksen esitys voiton käsittelystä on lainmukainen.

ESPOOSSA 16. PÄIVÄNÄ HUHTIKUUTA 1998

MAUNO TERVO
KHT

SVH Coopers & Lybrand Oy
KHT-yhteisö
ULLA HOLMSTRÖM
KHT

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Perehdyttyään tilinpäätökseen, konsernitilinpäätökseen ja tilintarkastuskertomukseen vuodelta 1997 hallintoneuvos-

to ehdottaa, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistetaan ja hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään.

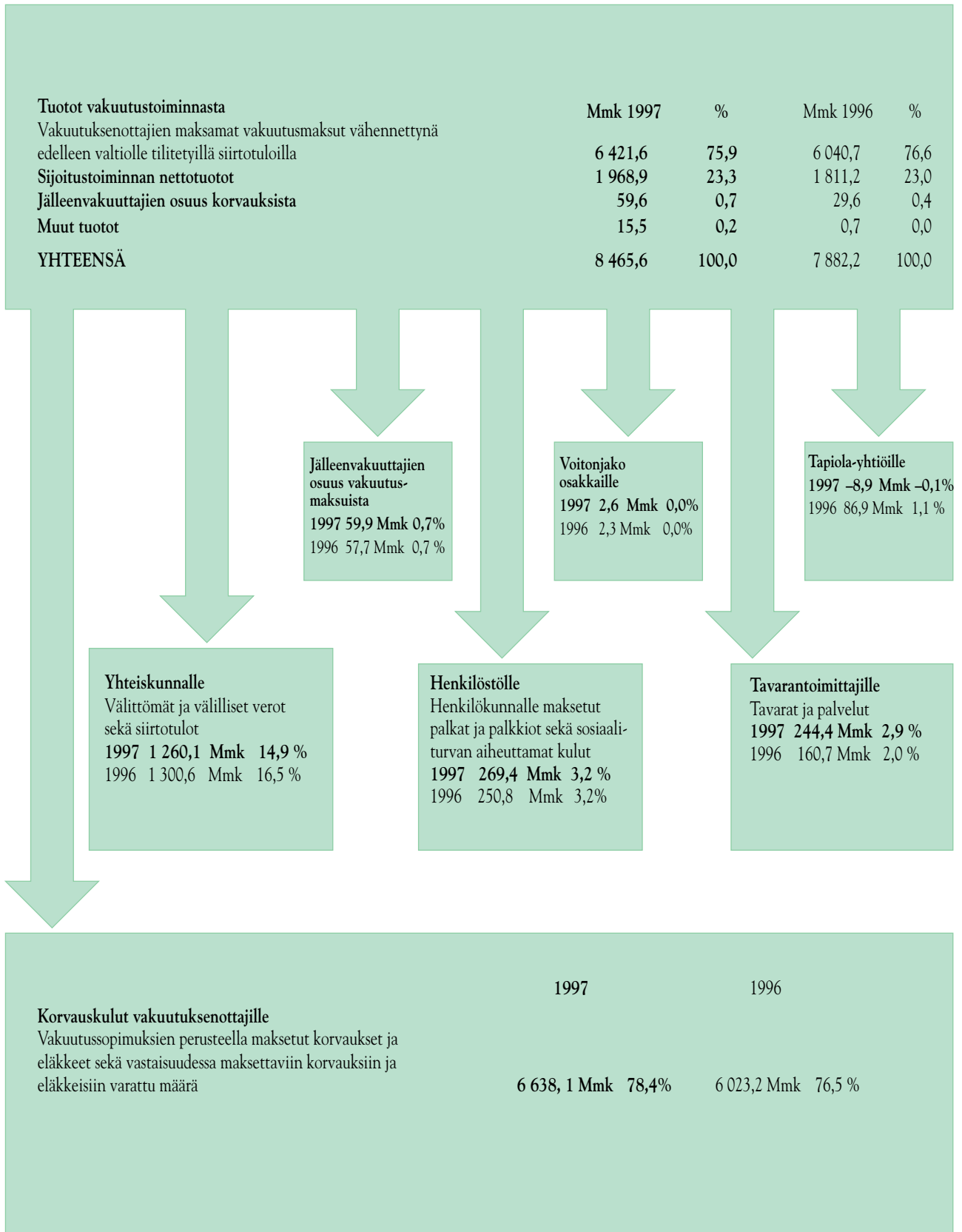
ESPOOSSA 22. 4. 1998

KARI NEILIMO
hallintoneuvoston
puheenjohtaja

TAPIOLA-YHTIÖT

YHTEISKUNNALLINEN TULONJAKO

Vakuutusyhtiön toiminnan vaikutuksia yhteiskunnan kannalta voidaan kuvata yhteiskunnallisen tulonjaon avulla. Laskelma kertoo mistä eristä vakuutusyhtiöiden kokonaistuotot ovat muodostuneet ja miten ne ovat jakautuneet eri sidosryhmien kesken.

TAVOITTEENA LAATU, TUOTTAVUUS, AMMATTITAITO JA TYÖTYTYVÄISYYS

KANNATTAVA KASVU JA ASIAKSLÄHTÖINEN PALVELUJEN KEHITTÄMINEN OVAT TAVOITTEITA, JOIDEN SAAVUTTAMISEEN KOKO TAPIOLA-YHTIÖIDEN HENKILÖSTÖ ON AKTIIVISESTI OSALLISTUNUT. TOIMINNAN KEHITTÄMISEN MALLINA ON OLLUT ERITYINEN LAATU- JA TUOTTAVUUSOHJELMA, NS. LATU-PROSESSI, JONKA AVULLA PALVELUKETJUJA ON SYSTEMAATTISESTI PARANNETTU.

OSAPROSESSIEN KEHITTÄMINEN ON TAPAHTUNUT TIIMEISSÄ, jolloin koko henkilöstö on päässyt osallistumaan aktiivisesti kehitystyöhön ja samalla itse oppimaan. LaTu-ohjelman rinnalla on kulkenut ns. Sula-prosessi, jossa toimintoja on arvioitu ja jatkuvasti parannettu hyödyntämällä Suomen laatupalkinnon arviointiperusteita.

TAPIOLA 2001 MONIOSAAJA

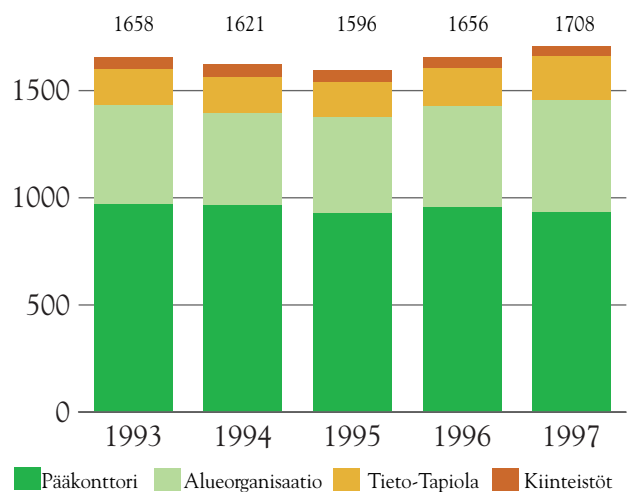
Yhtiön sisäisten toimintatapojen ja ympäristön jatkuva muutos vaativat joustavaa ja osaavaa henkilöstöä. Henkilökunnan valmiuksien parantamiseksi Tapiola-yhtiöissä on lähdetty luomaan kokonaan uutta asiakaslähtöistä ja arvo- sekä strategiapohjaista osaamisen kokonaiskehittämismallia. Tapiola 2001 Moniosaja -ohjelman tavoitteena on

- määritellä yhtiöryhmätason osaamis- ja kehittämishankkeet Tapiolan arvojen ja strategian pohjalta
- linjata toimintokohtainen osaaminen vastaamaan yhtiöryhmätason osaamis- ja kehittämisalueita
- eritellä konkreettisesti ne tiedot, taidot, kyvyt ja asenteet, joista haluttu osaaminen rakentuu
- arvioida kehityskeskusteluissa tapiolalaisten osaamisprofiilia ja henkilökohtaisia kehityssuunnitelmia
- koota tieto yhtenäiseen osaamisrekisteriin ja muodostaa tästä jatkuva osaamisen kehittämisen toimintatapa.

Kokonaisvaltaisen Tapiola 2001 Moniosaja -hankkeen rinnalla on huolehdittu myös tietotekniikkavalmiuksien parantamisesta, tuote-, palvelu- ja myyntiosaamisesta sekä tiimiytymisprosessien tukemisesta.

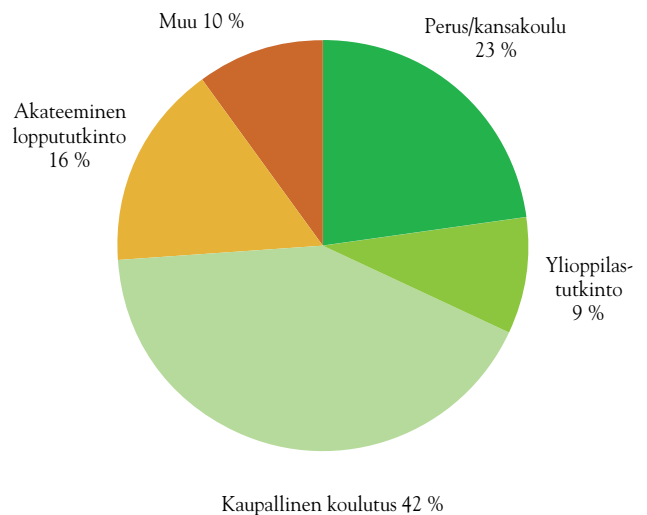
Tapiolalaisia on kannustettu ja tuettu myös omaehtoiseen opiskeluun. Peruskoulutustason nostamiseksi ja ammattitaidon parantamiseksi on yhdessä Markkinointi-instituutin kanssa rakennettu tutkintomalli, jonka tuloksena on tähän mennessä valmistunut 80 kauppateknikkoa. Alan yleisen perustutkinnon, ns. VTS-tutkinnon suoritti viime vuonna 26 tapiolalaista.

TAPIOLA-YHTIÖIDEN HENKILÖSTMÄÄRÄ

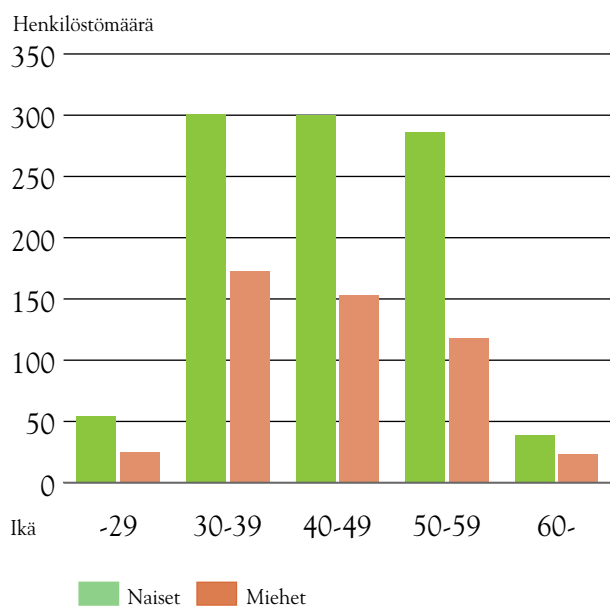

Kuvan henkilöstömäärät on laskettu vähentämällä vuoden lopun vakinaisten ja määräaikaisten yhteenlasketusta määrästä pitkäaikaisella lomalla olevat. Koko Tapiolan henkilöstön keskilukumäärä 1997 oli 1 682.

KOULUTUSJAKAUMA

TAPIOLA-YHTIÖIDEN HENKILÖSTÖN IKÄJAKAUMA

TYÖKYKYÄ YLLÄPITÄVÄ TOIMINTA

Työkykyä ylläpitävän toiminnan tavoitteena on ollut henkilöstön ja työyhteisön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parantaminen ja ammattitaidon kehittäminen. Työkyvyn edistämiseksi ja ylläpitämiseksi Tapiola-yhtiöissä laadittiin vastuualuekohtaiset TYKY-suunnitelmat. Tavoitteena on saada henkilöstön työkyvyn pitkän tähtäimen ylläpito pysyväksi osaksi Tapiola-yhtiöiden johtamisjärjestelmiä.

TYÖTYTYTYVÄISYYDEN PARANTAMINEN

Kuluneen toimintavuoden aikana panostettiin myös ammattitaitoisen ja osaavan henkilöstön työtyytyväisyyden parantamiseen. Monipuolista harrastustoimintaa ja itsensä kehittämistä tuettiin, minkä lisäksi tulospalkkausjärjestelmää kehitettiin vastaamaan paremmin työtuloksen ja kannusteen välistä yhteyttä. Tapiolan henkilöstörahaston ohella tulospalkkausjärjestelmä ulotetaan koskemaan koko henkilöstöä. Joustavampien yksilö- ja työryhmäkohtaisten työaikojen edistämiseksi myös pääkonttori siirtyi joustoja paremmin mahdollistavan työajanseurantajärjestelmän piiriin.

Henkilöstön määrä Tapiola-yhtiöiden palveluksessa oli kertomusvuoden aikana keskimäärin 1441 henkilöä, mikä on 40 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna.

Tieto-Tapiola Oy:n ja kiinteistöyhtiöiden palveluksessa olevat mukaan lukien henkilöstön määrä oli keskimäärin 1682, mikä on 50 henkilöä enemmän kuin vuonna 1996.

Henkilöstön bruttovaihtuvuus vuonna 1997 oli 4,3 % ja sisäinen liikkuvuus 6,9 %.

YMPÄRISTÖASIOIDEN HALLINTA TAPIOLASSA

YMPÄRISTÖASIOISTA RAPORTOIDAAN VUODEN 1997 VUOSIKERTOMUKSESSA ENSIMMÄISTÄ KERTAA. VUODEN AIKANA TAPIOLA-YHTIÖISSÄ SELVITETTIIN YMPÄRISTÖASIOIDEN HALLINNAN TARVETTA JA MAHDOLLISUUKSIA. SELVITYSTEN PERUSTEELLA VUODEN 1997 LOPULLA HYVÄKSYTTIIN TAPIOLA-YHTIÖIDEN YMPÄRISTÖPOLITIikka JA LÄHDETTIIN RAKENTAMAAN YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄÄ

TAPIOLAN TOIMINTAAN JA PALVELUIHIN LIITTYVIÄ YMPÄRISTÖNÄKÖKOHTIA ja -vaikutuksia on alettu selvittää vuonna 1997 ja selvitystyö jatkuu vuonna 1998. Ympäristöasioiden kartoittamisen perusteella laaditaan kehittämissuunnitelma lähivuosille, tunnistetaan ympäristötoiminnan parantamiskohteet ja luodaan pohjaa toiminnan jatkuvalla kehittämiselle.

Loppusyksystä 1997 Tapiola-yhtiöiden johtoryhmät hyväksyivät Tapiolan ympäristöpolitiikan ja suunnitelman ympäristöasioiden hallinnan kehittämisestä. Ympäristöpolitiikassa Tapiolan ylin johto ja sitä kautta Tapiola-yhtiöt on sitoutunut ottamaan huomioon ympäristöasiat kaikessa toiminnassa.

Tapiolassa toimii tällä hetkellä kaksi työryhmää ympäristöasioiden kehittämisessä: energiaryhmä ja jätetyöryhmä. Muita ympäristöohjelman painopistealueita ovat muun muassa Tapiolan kiinteistökannan öljysäiliöriskit ja sisäinen kouluttaminen ja tiedottaminen. Ympäristöasioiden hallinta kuuluu Tapiolassa Turvallisuustoimikunnan alaisuuteen.

Pääkonttorin jätehuollossa Tapiola on jo aikaisemminkin toiminut varsin hyvällä tasolla. Esimerkiksi biojätteitä, paperia ja ongelmajätteitä on lajiteltu ja kerätty. Jätehuollon osalta ollaan siirtymässä vuoden 1998 aikana uuteen järjestelmään, joka mahdollistaa entistä tehokkaamman jätteiden hyötykäytön sekä määrän ja laadun seuraimisen ja mittaamisen. Ympäristöasioissa tehdään tiivistä yhteistyötä sekä puhtaanapidosta vastaavan yrityksen että jätehuoltoyrityksen kanssa.

Energiankulutukseen on jo kiinnitetty huomiota niin pääkonttorilla kuin monissa omistuskäinteistöissäänkin ja energiansäästöissä on saavutettu hyviä tuloksia. Ympäristöasioiden alkukartoituksen osana selvitetään energiansäästömahdollisuuksia Tapiola-yhtiöiden kiinteistökannassa.

Tapiola-yhtiöiden ympäristötoimintaan kuuluu myös ympäristöturvallisuustyö asiakkaille ja muille sidosryhmil-

le. Riskienhallintapalvelut -osasto opastaa ja kouluttaa sekä Tapiolan omaa henkilökuntaa että asiakkaita ympäristökysymyksissä. Samoin tarjotaan vakuutusturvaa ympäristöriskien varalta. Ympäristöriskiosaamista on leviitetty sitä tarvitseville tahoille pääkonttorin henkilökunnassa ja kentän asiakasvastaavuuksille, kuten alueinsinööreille, vahinkotarkastajille ja yhteyspäälliköille. Koulutus jatkuu edelleen. Myös muiden sidosryhmien tilaisuuksissa, kuten oppilaitoksissa, ympäristöalan messuilla ja erilaisissa seminaareissa, on käyty kouluttamassa.

TAPIOLA-YHTIÖIDEN YMPÄRISTÖTAVOITTEET JA - TULOKSET VUONNA 1997

Vuoden 1997 aikana ympäristötoiminnan tavoitteina olivat ympäristöpolitiikan ja Tapiolan ympäristöasioiden hallintasuunnitelman luominen ja hyväksyminen, vuoden 1998 ympäristöohjelman kokoaminen, pääkonttorin ympäristövahinkoriskien kartoittaminen sekä energihuollon ja jätehuollon osalta järjestelmällisen ympäristötoiminnan käynnistäminen. Nämä tavoitteet on saavutettu.

Tapiolassa ympäristövaikutuksien seuranta kehitetään ympäristöjärjestelmän rakentamisen yhteydessä. Samalla kehitetään ympäristötoiminnan mittareita ja tunnuslukuja. Tällä hetkellä tunnuslukuja löytyy pääkonttorin sähkön- ja lämmönkulutuksesta sekä vedenkulutuksesta. Näiden tunnuslukujen mukaan viimeisen viiden vuoden aikana pääkonttorin sähkönkulutus on pienentynyt 34 %, lämmön kulutus 25 % ja raakaveden kulutus 23 %.

NEUVOTTELUKUNNAT

ASIAKASKUNNAN EDUSTAJISTA VALITUILLA NEUVOTTELUKUNNILLA ON TÄRKEÄ SIJA HALLINNON ULKOPUOLISENA VAIKUTUSKANAVANA. NÄIDEN ELINTEN TARKOITUKSENA ON TOIMIA VUOROVAIKUTUKSESSA TOISAALTA ASIAKKAIDEN JA TOISAALTA YHTIÖRYHMÄN VÄLILLÄ. ALUEELLISIA NEUVOTTELUKUNTIA ON 19. NIISSÄ JOKAISESSA ON 12 - 15 JÄSENTÄ.

Pk-yritysten neuvottelukunnassa on 12 jäsentä, joista useat toimivat myös alueellisessa neuvottelukunnassa siten, että neuvottelukunnassa on jäseniä eri puolilta Suomea.

Maa- ja metsätalouden neuvottelukunta on samoin 12-jäseninen. Sen jäsenet ovat myös eri puolilta Suomea ja useat alueellisten neuvottelukuntien jäseniä.

Toimikausi kussakin neuvottelukunnassa on kolmevuotinen. Jäsenkunta on pyrittävä saamaan mahdollisimman hyvin vastaamaan asiakaskuntaa. Neuvottelukunnat nimitetään vuosittain yhtiöryhmän hallituksen yhteinen kokous.

Lisäksi Tapiolassa toimivat Asiamiestoiminnan neuvottelukunta ja Eläkeasiain neuvottelukunta.

Seuraavassa neuvottelukunnat 1.1.1998 alkaen. Jäsenen kohdalla oleva vuosiluku tarkoittaa toimikauden päättymisvuotta.

Lyhenteet:

nk. = neuvottelukunta

ank. = alueellinen neuvottelukunta

ESPOON ALUEELLINEN NEUVOTTELUKUNTA

Timo Haapaniemi, puheenjohtaja, yrittäjä/toimittaja, Kirkkonummi, 2000

Tina Schrey, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Espoo, 1999

Juha Eiro, toimitusjohtaja, Espoo, 2000

Ilmari Halinen, toimitusjohtaja, Espoo, 1998

Timo Honka, talousjohtaja, Espoo, 1998

Arvo Korte, taluspäällikkö, Espoo, 2000

Susanna Rahkonen, varatuomari, ylitarkastaja, Espoo, 1999

Ritva Rastimo, toimitusjohtaja, Espoo, 1999

Pekka Tanninen, toimitusjohtaja, Espoo, 1998

Timo Tiihonen, toimitusjohtaja, Espoo, 2000

Timo Veijola, rehtori, Espoo, 1999

Klas Winell, ylilääkäri, Kirkkonummi, 1998

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Heikki Puhakainen, yhteysjohtaja, neuvottelukunnan sihteeri, Espoo, puh. (09) 4531

Petri Routa, aluejohtaja, Helsinki, puh. (09) 4531

HELSINGIN ALUEELLINEN NEUVOTTELUKUNTA

Risto Salonen, puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Helsinki, 2000

Kirsti Vaalikivi, varapuheenjohtaja, toiminnanjohtaja, Helsinki, 1998

Bo Andersson, hallituksen puheenjohtaja, Helsinki, 1999

Ilkka Holopainen, hallintojohtaja, Helsinki, 1999

Kari Huttunen, toimitusjohtaja, Helsinki, 2000

Marita Kaasalainen, toimitusjohtaja, Helsinki, 1998

Pirkko Lahti, toiminnanjohtaja, Helsinki, 2000

Jorma Lehmuskallio, toimitusjohtaja, Helsinki, 1998

Aira Merjovirta, talousjohtaja, Helsinki, 2000

Mikko Parjanne, toimitusjohtaja, Helsinki, 1998

Lars Rask, materiaalihoitaja, Helsinki, 1998

Kerttu Selin, fil.kand., Helsinki, 1999

Ilkka Sipilä, talousjohtaja, Helsinki, 2000

Matti Taanila, rehtori, Helsinki, 1999

Johan Åkerman, toimitusjohtaja, Helsinki, 1999

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Timo Niemi, piirihoitaja, neuvottelukunnan sihteeri, Helsinki, puh. (09) 4531

Petri Routa, aluejohtaja, Helsinki, puh. (09) 4531

VANTAAN ALUEELLINEN NEUVOTTELUKUNTA

Jorma Kaartama, puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Nurmijärvi, 1999

Jouni Kuusisto, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Vantaa, 1999

Eero Ahola, toimitusjohtaja, Vantaa, 2000 (Pk-yritysten nk.)

Sari Ek, henkilöstöpäällikkö, Vantaa, 1999

Inger Eriksson-Blom, toimitusjohtaja, Vantaa, 1998

Raimo Järvinen, työnjohtaja, Vantaa, 2000

Veikko Kantero, toimitusjohtaja, Vantaa, 2000

Risto Palin, asianajaja, Hyvinkää, 1998

Eeva Parkkivaara-Anttinen, hallituksen puheenjohtaja, Helsinki, 1999

Hannu Sahanen, toimitusjohtaja, Tuusula, 1998

Reino Sandström, toimitusjohtaja, Vantaa, 1998

Karl-Henrik Sohkanen, palomestari, Vantaa, 2000

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Liisa Ojala, yhteyspäällikkö, neuvottelukunnan sihteeri, Vantaa, puh. (09) 4531

Petri Routa, aluejohtaja, Helsinki, puh. (09) 4531

SALON-LOHJAN ALUEELLINEN NEUVOTTELUKUNTA

Martti Palojärvi, puheenjohtaja, maanviljelijä, Vihti, 1999

(Maa- ja metsätalouden nk.)

Olli Lehti, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Perniö, 1998

(Pk-yritysten nk.)

Kaija Aho, toimitusjohtaja,
Lohja, 1999
Björn Ekberg, toimitusjohtaja,
Turku, 2000
Tapio Halme, toimitusjohtaja,
Karjaa, 1999
Lauri Hänninen, toimitusjohtaja,
Halikko, 1998
Irma Lehtonen, toimistosihtööri,
Pertteli, 2000
Max van der Pals, maanviljelijä,
Lohjan mlk., 1998
Mauri Salo, toimitusjohtaja,
Somero, 2000
Pentti Sevón, toimitusjohtaja,
Lohja, 1999
Keijo Väisänen, automyyjä,
Lohja, 2000
Matti Välimäki, toimitusjohtaja,
Lohja, 1998
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Hannu Määttänen,
ma-myyntipäällikkö,
neuvottelukunnan sihteeri, Salo,
puh. (02) 7333 313
Hans Strandberg, aluejohtaja, Turku,
puh. (02) 270 200

SATAKUNNAN ALUEELLINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Matti Ojanperä, puheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Pori, 2000
Anni Jantunen, varapuheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Pori, 1998
Timo Junnila, johtaja, Pori, 1999
Reijo Järvi, pääluottamusmies,
Huittinen, 1998
Esko Laukkanen, johtaja,
Rauma, 1999
Eero Laurila, asianajaja, Pori, 1999
Riitta- Liisa Olkkonen, rehtori,
Kankaanpää, 1999
Timo Rapila, toimitusjohtaja,
Honkajoki, 2000
Sakari Ryyppö, toimitusjohtaja,
Kokemäki, 2000
Arto Suni, koulunjohtaja, Pori, 1998
Veli-Matti Syrilä, maanviljelijä
Köyliö, 1998
(Maa- ja metsätalouden nk.)
Markku Tuominen, toimitusjohtaja,
Eurajoki, 2000
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Risto Liljeroos, piirijohtaja,
neuvottelukunnan sihteeri, Pori,
puh. (02) 641 6100
Hans Strandberg, aluejohtaja, Turku,
puh. (02) 270 200

VARSINAIS-SUOMEN
ALUEELLINEN

NEUVOTTELUKUNTA
Esko Eela, puheenjohtaja,
teollisuusneuvos, Turku, 1998
Vesa Mattila, varapuheenjohtaja,
asianajaja, Turku, 1998
Risto Ahonen, aluetoimitsija,
Uusikaupunki, 2000
Alf Donner, toimitusjohtaja,
Parainen, 2000
Jukka Hellström, työnjohtaja,
Turku, 1999
Mikko Lindberg, toiminnanjohtaja,
Turku, 1998
Per-Erik Lindström, toimitusjohtaja,
Turku, 1998
Timo Marttila, apulaisjohtaja,
Kaarina, 1999
Jarmo Mäntyharju, maanviljelijä,
agrologi, Oripää, 2000
Juho Paloheimo, kassanjohtaja,
Loimaa, 1999
Juhani Ropponen, toimitusjohtaja,
Turku, 1999
Samuli Ryökäs, toimitusjohtaja,
Pöytyä, 1998
Hannu Rämö, kunnanjohtaja,
Nousiainen, 2000
Stefan Schleutker, toimitusjohtaja,
Turku, 2000
Merja Siltanen, kehittämisspäällikkö,
Turku, 1999
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Timo Jussila, piirijohtaja,
neuvottelukunnan sihteeri, Turku,
puh. (02) 270 200
Hans Strandberg, aluejohtaja, Turku,
puh. (02) 270 200

KANTA-HÄMEEN ALUEELLINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Kyösti Lassila, puheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Hämeenlinna, 1999
Maarit Kuusela, varapuheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Hämeenlinna, 1998
Matti Haarajoki, toimitusjohtaja,
Hämeenlinna, 1998
Ossi Halonen, toimitusjohtaja,
Hämeenlinna, 1998
Jorma Hassinen, pääluottamusmies,
Hämeenlinna, 1999
Kai Häppölä, toimitusjohtaja,
Urjala, 2000
Rauno Iivonen, toimitusjohtaja,
Hämeenlinna, 1998
Ilkka Joenpalo, puheenjohtaja,
Forssa, 2000

Jukka Jokinen, talousjohtaja,
Hämeenlinna, 2000
Jari Koskinen, kansanedustaja,
maanviljelijä, Hauho, 1999
Ilkka Metsäterä, toimitusjohtaja,
Riihimäki, 1999
Pekka Pastila, toiminnanjohtaja,
Hämeenlinna, 1999
Seppo Salonen, toimitusjohtaja,
Hämeenlinna, 2000
Jari Stenberg, toimitusjohtaja,
Jokioinen, 2000
Juhani Törmä, talousjohtaja,
Janakkala, 1998
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Heikki Lindroth, piirijohtaja,
neuvottelukunnan sihteeri, Hämeenlinna,
puh. (03) 612 7311
Martti Silvennoinen, aluejohtaja,
Tampere, puh. (03) 382 5200

KESKI-SUOMEN ALUEELLINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Rauno Meriö, puheenjohtaja,
kenr.ltn.evp., Jyväskylä, 2000
Aino Sallinen, varapuheenjohtaja,
rehtori, Jyväskylä, 1998
Tapio Halonen, toimitusjohtaja,
Saarijärvi, 1998
Erkki Järvelä, maakuntajohtaja,
Laukaa, 1998
Marja Kallio, agronomi, Laukaa, 1999
Pentti Kokkinen, aluejohtaja,
Jyväskylä, 2000
Paavo Komi, professori, Jyväskylä, 1999
Arja Koriseva, taiteilija,
Toivakka, 1998
Asko Liimatainen, kaupunginjohtaja,
Viitasaari, 1999
Raija Miettinen, koulusihteeri,
pääluottamusmies, Jyväskylä, 1998
Erkki Paananen, hallituksen
puheenjohtaja, Viitasaari, 2000
Risto Palokangas,
ympäristökeskuksen johtaja,
Jyväskylä, 1999
Esa Salokorpi, toimitusjohtaja,
Jyväskylä, 2000
Juhani Tähvonen, toimitusjohtaja,
Jyväskylä, 1999
Esko Taivalsaari, yrittäjä,
Jyväskylä, 2000
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Seppo J.Ojala, piirijohtaja,
neuvottelukunnan sihteeri,
Jyväskylä, puh. (014) 617 121
Martti Silvennoinen, aluejohtaja,
Tampere, puh. (03) 382 5200

PIRKANMAAN ALUEELLINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Eila Rönni, puheenjohtaja, agronomi, emäntä, Pälkäne, 2000

Jussi Niemi, varapuheenjohtaja, maakuntajohtaja, Tampere, 1999

Matti Hokkanen, maakuntaneuvos, Tampere, 2000

Riitta Kivitila, toimitusjohtaja, Tampere, 1998

Esko Kuusela, toimitusjohtaja, Tampere, 2000

Jorma Lehtonen, levyseppä-hitsaaja, Tampere, 1999

Pertti Leppänen, toimitusjohtaja, Ikaalinen, 2000

Pentti Molander, toimitusjohtaja, Tampere, 1998

Pekka Molin, toimitusjohtaja, Tampere, 1999

Reijo Mäkinen, toimitusjohtaja, Tampere, 1999

Heikki A. Ollila, maanviljelijä, yht.kand., Kangasala, 1998 (Maa- ja metsätalouden nk.)

Hannu Partala, toimitusjohtaja, Tampere, 2000 (Pk- yritysten nk.)

Antti Pohjanheimo, toimitusjohtaja, Tampere, 1998

Aila Tamminen, rehtori, Tampere, 1999

Pertti Timonen, rehtori, dosentti, Tampere, 1998

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Jorma Eerilä, piirijohtaja, neuvottelukunnan sihteeri, Tampere, puh. (03) 382 5200

Martti Silvennoinen, aluejohtaja, Tampere, puh. (03) 382 5200

ETELÄ- POHJANMAAN ALUEEL-
LINEN NEUVOTTELUKUNTA

Yrjö Välimäki, puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Alavus, 1998 (Pk-yritysten nk.)

Heikki Saari, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Ylistaro, 1999

Antti Ala-Talkkari, toimitusjohtaja, Lapua, 1999

Aaro Koljonen, agronomi, maanviljelijä, Teuva, 1998

Marja A. Lehtimaa, toimitusjohtaja, Nurmo, 1998

Kalle Lähdesmäki, toimitusjohtaja, Seinäjoki, 1998

Esko Mäkelä, toimitusjohtaja, Alajärvi, 2000

Juhani Palomäki, perushoitaja, Seinäjoki, 2000

Asko Peltola, maanviljelijä, agronomi, Lapua, 2000

Riitta Ronkainen, apteekkari, Jalasjärvi, 1999

Kaija Uola, toiminnanjohtaja, Seinäjoki, 2000

Kari Valkosalo, toimitusjohtaja, Korttesjärvi, 1999

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Tapio Siira, piirijohtaja, neuvottelukunnan sihteeri, Seinäjoki, puh. (06) 414 4533

Matti Korkiatupa, aluejohtaja, Seinäjoki, puh. (06) 414 4533

VAASAN-KOKKOLAN

ALUEELLINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Jouko Havunen, puheenjohtaja, kauppat.lis., Vaasa, 1998

Jouni Jyrinki, varapuheenjohtaja, toiminnanjohtaja, Kokkola, 1999 (Maa- ja metsätalouden nk.)

Marjatta Elomaa, maanviljelijä, Laihia, 2000

Martti Eurola, toimitusjohtaja, Kokkola, 1998

Juhani Filppula, kunnanjohtaja, Veteli, 1999

Matti Inkinen, toimitusjohtaja, Vaasa, 1998

Matti Jaakkola, asianajaja, Vaasa, 1999

Maija- Liisa Ketonen, johtaja, Kristiinankaupunki, 2000

Per- Håkan Näsman, talousjohtaja, Vaasa, 1999

Raimo Rauhala, kunnallisneuvos, Vaasa, 2000

Helga Sarviranta-Vuotila, talousjohtaja, Kokkola, 1998

Altti Seikkula, maakuntajohtaja, Kokkola, 2000

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Jukka Marttila, piirijohtaja, neuvottelukunnan sihteeri, Vaasa, puh. (06) 317 5338

Matti Korkiatupa, aluejohtaja, Seinäjoki, puh. (06) 414 4533

KYMEN ALUEELLINEN

NEUVOTTELUKUNTA

Tuomo Hintsanen, puheenjohtaja, toiminnanjohtaja, Lappeenranta, 1998

Tapio Hämäläinen, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Kotka, 2000

Maili Hanski, toiminnanjohtaja, Imatra, 2000

Timo Hanntu, toimitusjohtaja, Lappeenranta, 1999

Esa Hasu, talousjohtaja, Elimäki, 2000

Risto Heikkilä, toimitusjohtaja, Anjalankoski, 1998

Reino Huotilainen, agrologi, maanviljelijä, Parikkala, 1999

Lasse Koskelainen, apulaisprofessori, Lappeenranta, 1999

Esa Lavander, myyntijohtaja, Lappeenranta, 1998

Jatta Moilanen, toimitsija, Kotka, 1998

Pekka Multanen, toimitusjohtaja, Lappeenranta, 2000

Aulis Ripatti, toimitusjohtaja, Lappeenranta, 1999

Olli Sinisalo, agronomi, maanviljelijä, Pyhtää, 2000

Pentti Toivanen, kunnanjohtaja, Iitti, 1999

Eeva Vauhkonen, toimistosihtööri, Kouvola, 1998

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Martti Mäkelä, yhteysjohtaja, neuvottelukunnan sihteeri, Lappeenranta, puh. (05) 451 5687

Miika Minkkinen, aluejohtaja, Lahti, puh. (03) 752 4860

LAHDEN-PORVOON ALUEELLI-
NEN NEUVOTTELUKUNTA

Kimmo Kajaste, puheenjohtaja, yhteiskuntasuhdepäällikkö, Porvoo, 1999

Seppo Jokipelto, varapuheenjohtaja, kunnanjohtaja, Hollola, 2000

Reijo Alanko, toimitusjohtaja, Mäntsälä, 2000

Aila Blomster, Heinola, 1998

Kari Hyytiä, pääluottamusmies, Lahti, 1999

Reivo Järvenpää, toiminnanjohtaja, Hollola, 1999

Pekka Kangasmäki, toimitusjohtaja, Porvoo, 1999

Riitta Karppinen, toimitusjohtaja, Heinola, 2000 (Pk- yritysten nk.)

Matti Kataja, asianajaja, Lahti, 2000

Mikko Kommeri, toimitusjohtaja, Hollola, 1998

Pirkko Korpinen, asuntoasiainpäällikkö, Lahti, 1998

Markku Mäkeläinen, toimitusjohtaja, Lahti, 1998

Sirkku Paljakka, toimitusjohtaja, Lahti, 1999

Antero Siikaniemi, maanviljelijä, Hollola, 1998

Risto Tuomala, toimitusjohtaja,
Porvoo, 2000

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Teemu Toivanen, piirijohtaja,
neuvottelukunnan sihteeri, Lahti,
puh. (03) 752 2577

Miika Minkkinen, aluejohtaja, Lahti,
puh. (03) 752 4860

POHJOIS-KARJALAN ALUEELLINEN NEUVOTTELUKUNTA

Eino Tenhunen, puheenjohtaja, kaup-
paneuvos, toim.johtaja, Joensuu, 2000

Anja Nuutinen, varapuheenjohtaja,
emäntä, Lieksa, 2000

Mauri Haapalainen, toimitusjohtaja,
Joensuu, 1998

Pentti Holopainen, toimitusjohtaja,
Kitee, 1998

Timo Kettunen, toimitusjohtaja,
Ilomantsi, 2000

Pirkko Kylänpää, kehittämisjohtaja,
Joensuu, 1998

Jorma K. Lehtonen, varatuomari,
Joensuu, 1999

Erkki Miettinen, toimitusjohtaja,
Juuka, 1999

Otto Mikkonen, toimitusjohtaja,
Joensuu, 1999

Pekka Nevalainen, toimitusjohtaja,
Outokumpu, 1998

Vilho Pasanen, toiminnanjohtaja,
Joensuu, 1999

Seppo Piirainen, toimitusjohtaja,
Joensuu, 1999

Kirsti Reijonen, henkilöstöasiain-
hoitaja, Joensuu, 2000

Jorma Turunen, kunnanjohtaja,
Kesälahti, 1998

Martti Turunen, toimitusjohtaja,
Nurmes, 2000

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Petri Pakarinen, piiripäällikkö,
neuvottelukunnan sihteeri, Joensuu,
puh. (013) 120 800

Päivi Ruokolainen, aluejohtaja,
Kuopio, puh. (017) 261 5212

POHJOIS-SAVON ALUEELLINEN NEUVOTTELUKUNTA

Matti Niiranen, puheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Kuopio, 1998

Jussi Huttunen, varapuheenjohtaja,
kunnanjohtaja, Leppävirta, 1998

Paula Harjanne, toimitusjohtaja,
Varkaus, 1998

Keijo Karlsson, toimitusjohtaja,
Varkaus, 1998

Lauri Laitinen, maanviljelijä,
Siilinjärvi, 1999

Asko Lappalainen, toimitusjohtaja,
Kuopio, 2000

Ossi V. Lindqvist, rehtori, Kuopio, 1998

Aulis Miskala, toimitusjohtaja,
Kuopio, 1999

Timo Männikkö, toimitusjohtaja,
Varkaus, 2000

Viljo Pakarinen, toiminnanjohtaja,
Kuopio, 2000

Elina Pallonen, aluejohtaja,
Iisalmi, 1999

Matti Pulkkinen, laboratoriopäällikkö,
Kuopio, 2000

Kosti Repo, toimitusjohtaja,
Iisalmi, 1999

Anna- Riitta Rissanen, toiminnan-
johtaja, Kuopio, 1999

Pentti Sihvola, silmälääkäri,
toimitusjohtaja
Kuopio, 2000 (Pk-yritysten nk.)

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Esa Seppälä, piirijohtaja,
neuvottelukunnan sihteeri, Kuopio,
puh. (017) 261 5212

Päivi Ruokolainen, aluejohtaja,
Kuopio, puh. (017) 261 5212

SUUR-SAVON ALUEELLINEN NEUVOTTELUKUNTA

Juhani Alanen, puheenjohtaja,
kunnanjohtaja, Mikkelin mlk., 1999

Tuula Jäppinen, varapuheenjohtaja,
kuluttajaneuvoja, Savonlinna, 1998

Marcus von Bonsdorff, toimitusjohtaja,
Pieksämäki, 1998

Markku Jalonen, toimitusjohtaja,
Juva, 1998

Jukka Jokela, toimitusjohtaja,
Savonlinna, 2000

Markku Kakriainen, toimitusjohtaja,
Mikkeli, 1999

Pekka Kovanen, toimitusjohtaja,
Pieksämäki, 2000

Erkki Luukkonen, maanviljelijä,
Puumala, 1999
(Maa- ja metsätalouden nk.)

Kalle Nieminen, terveystarkastaja,
Mikkeli, 1999

Tauno Rehn, talousneuvos,
Mikkeli, 1998

Raimo Rekikoski, toimitusjohtaja,
Mikkeli, 2000

Hannu Ronkainen, toimitusjohtaja,
Savonlinna, 1999

Jorma Tapanainen, toimitusjohtaja,
Mikkeli, 1998

Kari Tillanen, toiminnanjohtaja,
Mikkeli, 2000

Timo Tuominen, aluejohtaja,
Mikkeli, 2000

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Juha Liukkonen, aluepäällikkö,
neuvottelukunnan sihteeri, Mikkeli,
puh. (015) 361 575

Päivi Ruokolainen, aluejohtaja,
Kuopio, puh. (017) 261 5212

KAINUUN ALUEELLINEN NEUVOTTELUKUNTA

Timo Leppänen, puheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Kajaani, 1999

Matti Autio, varapuheenjohtaja,
toimitusjohtaja, Kajaani, 1998

Tauno Hälinen, toimitusjohtaja,
Kajaani, 2000

Tor Jungman, toimitusjohtaja,
Sotkamo, 1998

Markku Korhonen, toimitusjohtaja,
Kajaani, 2000

Timo Korhonen, toiminnanjohtaja,
Kajaani, 1999

(maa- ja metsätalouden nk.)

Maija-Liisa Laitinen, koulutusjohtaja,
Kajaani, 1999

Jouko Manninen, toimitusjohtaja,
Kajaani, 1999

Mikko Pirnes, toimitusjohtaja,
Kajaani, 1998

Olli Pyykkönen, paikallisjohtaja,
Suomussalmi, 2000

Hilkka Tähtinen, laborantti,
Kajaani, 1998

Erkki Vähämaa, kunnanjohtaja,
Sotkamo, 2000

Yhteyshenkilöt Tapiolassa:

Eerik Mäkäräinen, aluepäällikkö,
neuvottelukunnan sihteeri, Kajaani,
puh. (08) 612 0930

Antti Iinatti, aluejohtaja, Oulu,
puh. (08) 886 5554

OULUN ALUEELLINEN NEUVOTTELUKUNTA

Pertti Sankilampi, puheenjohtaja,
toiminnanjohtaja, Kempele, 1999

Anja Miilukangas, varapuheenjohtaja,
konttoripäällikkö, Raahe, 1999

Reijo Flink, toiminnanjohtaja, Oulu, 2000

Kyllikki Hekkala, erikoissairaanhoidtaja,
Oulu, 2000

Torsti Kalliokoski, kunnanjohtaja,
Kalajoki, 1999

Raimo Kuismin, hallituksen
puheenjohtaja, Oulu, 1998

Juha Laikari, toimitusjohtaja, Oulainen, 1999
Suvi Lindén, atk-ohjelmoija, kansanedustaja, Oulu, 1998
Esko Luoma, toimitusjohtaja, dosentti, Oulu, 2000
Tor-Erik Melin, varatoimitusjohtaja, Oulu, 2000
Matti Myllylä, toimitusjohtaja, HTM, Haukipudas, 1998
Paavo Nikula, toimitusjohtaja, Kalajoki, 2000
Tauno Riekkö, toimitusjohtaja, Kuusamo, 1999
Matias Timlin, maanviljelijä, Ylivieska, 1998
Mauri Visuri, toimitusjohtaja, Oulu, 1998
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Harri Kynnös, piirijohtaja, neuvottelukunnan sihteeri, Oulu, puh. (08) 886 5554
Antti Iinatti, aluejohtaja, Oulu, puh. (08) 886 5554

LAPIN ALUEELLINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Unto Salmela, puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Tornio, 1999
Jarmo Pietilä, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja, Rovaniemi, 1999
Arto Appelgren, toimitusjohtaja, Inari, 1998
Jouni Ekonoja, toiminnanjohtaja, Rovaniemi mlk., 2000
Anneli Erholz, toimitusjohtaja, Tornio, 1998
Mauri Gardin, kunnanjohtaja, Rovaniemi mlk., 2000
Mauri Haataja, toimitusjohtaja, Rovaniemi, 1999
Riitta Jokelainen, tilastohaastattelija, Rovaniemi mlk., 1998
Matti Kettunen, pääluottamusmies, Kemi, 2000
Birgitta Kuusela, toimitusjohtaja, Rovaniemi, 2000
 (Pk-yritysten nk.)
Juha Mustonen, toimitusjohtaja, Rovaniemi mlk., 1999
Juhani Mölläri, toiminnanjohtaja, Rovaniemi, 1998
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Kari Salmela, aluepäällikkö, neuvottelukunnan sihteeri, Rovaniemi, puh. (016) 346 911
Antti Iinatti, aluejohtaja, Oulu, puh. (08) 886 5554

MAA- JA METSÄTALOUDEN
NEUVOTTELUKUNTA

Pekka Rinne, puheenjohtaja, agronomi, maanviljelysneuvos, Halikko, 1998
Terttu Mielikäinen, varapuheenjohtaja, emäntä, Suomusjärvi, 1999
Jouni Jyrinki, toiminnanjohtaja, Kokkola, 2000 (Vaasan-Kokkolan ank.)
Timo Korhonen, toiminnanjohtaja, Kajaani, 1999 (Kajaanin ank.)
Pirjo Korttesniemi, eläinlääkäri, Seinäjoki, 2000
Erkki Luukkonen, maanviljelijä, Puumala, 1998 (Suur-Savon ank.)
Heikki A. Ollila, maanviljelijä, Kangasala, 1998 (Pirkanmaan ank.)
Martti Palojärvi, maanviljelijä, Vihti, 1998 (Salon-Lohjan ank.)
Reino Parkko, maanviljelijä, Elimäki, 2000
Pentti Rahola, järjestöjohtaja, Vantaa, 2000
Hannu Saloniemi, professori, Helsinki, 1999
Veli-Matti Syrilä, maanviljelijä, Köyliö, 1999 (Satakunnan ank.)
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Risto Tammissalo, riskipäällikkö, neuvottelukunnan sihteeri, Espoo, puh. (09) 4531
Markku Kosola, johtaja, Espoo, puh. (09) 4531

PK-YRITYSTEN
NEUVOTTELUKUNTA

Hannu Partala, puheenjohtaja, toimitusjohtaja, Tampere, 1999 (Pirkanmaan ank.)
Hannu Pokela, varapuheenjohtaja, asianajaja, hallituksen pj., Helsinki, 2000
Eero Ahola, toimitusjohtaja, Vantaa, 1998 (Vantaan ank.)
Sakari Alhopuro, toimitusjohtaja, Turku, 1999
Ulf Björklund, toimitusjohtaja, Kauniainen, 2000
Riitta Karppinen, toimitusjohtaja, Heinola, 2000 (Lahden- Porvoon ank.)
Birgitta Kuusela, toimitusjohtaja, Rovaniemi, 1998 (Rovaniemen ank.)
Markku Lahdenpää, apulaisprofessori, Helsinki, 1998
Olli Lehti, toimitusjohtaja, Perniö, 2000 (Salo-Lohjan ank.)

Ari Mäkinen, toimitusjohtaja, Tampere, 1999
Pentti Sihvola, silmälääkäri, toimitusjohtaja, Kuopio, 1999 (Pohjois-Savon ank.)
Yrjö Välimäki, toimitusjohtaja, Alavus, 1998 (Etelä-Pohjanmaan ank.)
Yhteyshenkilöt Tapiolassa:
Marja-Leena Kajander, markkinointipäällikkö, neuvottelukunnan sihteeri, Espoo, puh. (09) 4531
Markku Kosola, johtaja, Espoo, puh. (09) 4531

ELÄKEASIAIN
NEUVOTTELUKUNTA

I. I. 1998

Alpo Mustonen, puheenjohtaja, johtaja, Eläke-Tapiola
Veli-Pekka Anttila, sosiaalisuhteeri, Suomen Elintarviketurvakeskuksen Liitto ry.
Pirkko Heikura, työsuojelusuhteeri, Puu- ja Erityisalojen Liitto ry.
Kari Kaukinen, asiantuntijalääkäri, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
Markku Kojo, lakimies, Akava ry.
Kauko Rautiainen, varatuomari, Palvelutyöntantajat ry.
Riitta Työläjä, asiamies, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.
Kurt Lagerbohm, yksikönjohtaja, Eläke-Tapiola
Pertti Tukia, osastopäällikkö, Eläke-Tapiola

ASIAMIESTOIMINAN
NEUVOTTELUKUNTA

I. 5. 1998

Varsinaiset jäsenet

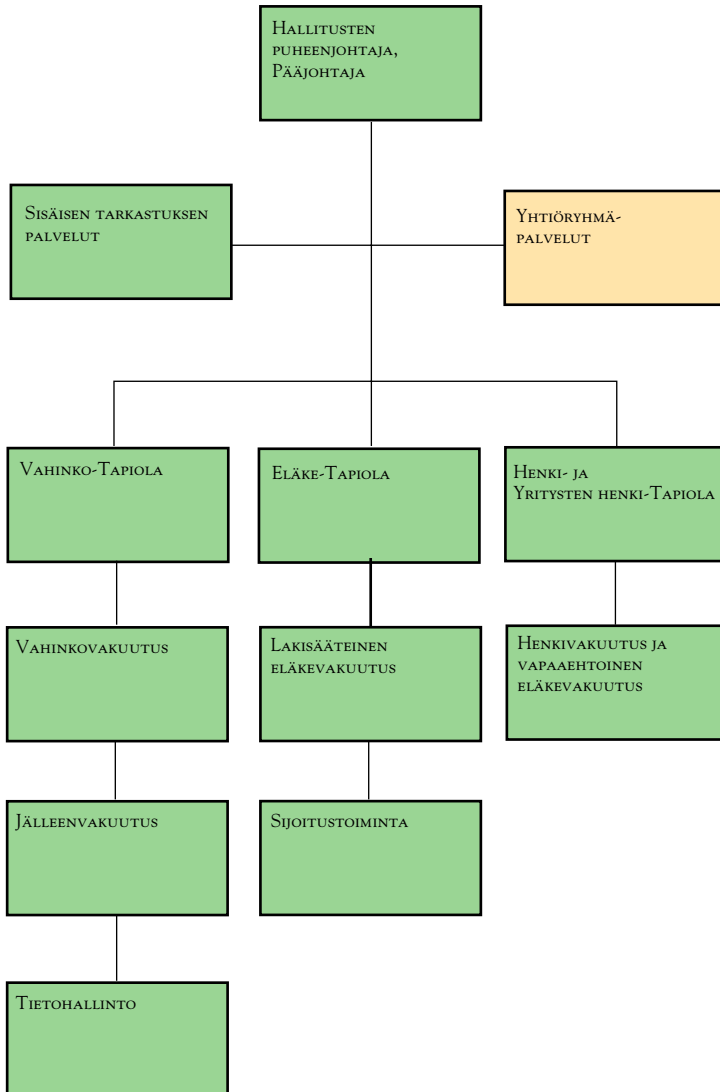
Juhani Ahokas, Vaasa, 2000
Leena Hermansson, Helsinki, 1999
Mika Korkatti, Oulainen, 2000
Timo Lindsberg, Rautalamppi, 2000
Jarmo Lohi, Ranua, 2000
Harri Nieminen, Ylöjärvi, 1999
Jarmo Palojärvi, Ylikiiminki, 1999
Teuvo Partanen, Sonkajärvi, 1999
Kalle Poikonen, Lappeenranta, 1999
Jaakko Turunen, Turku, 2000

Varajäsenet

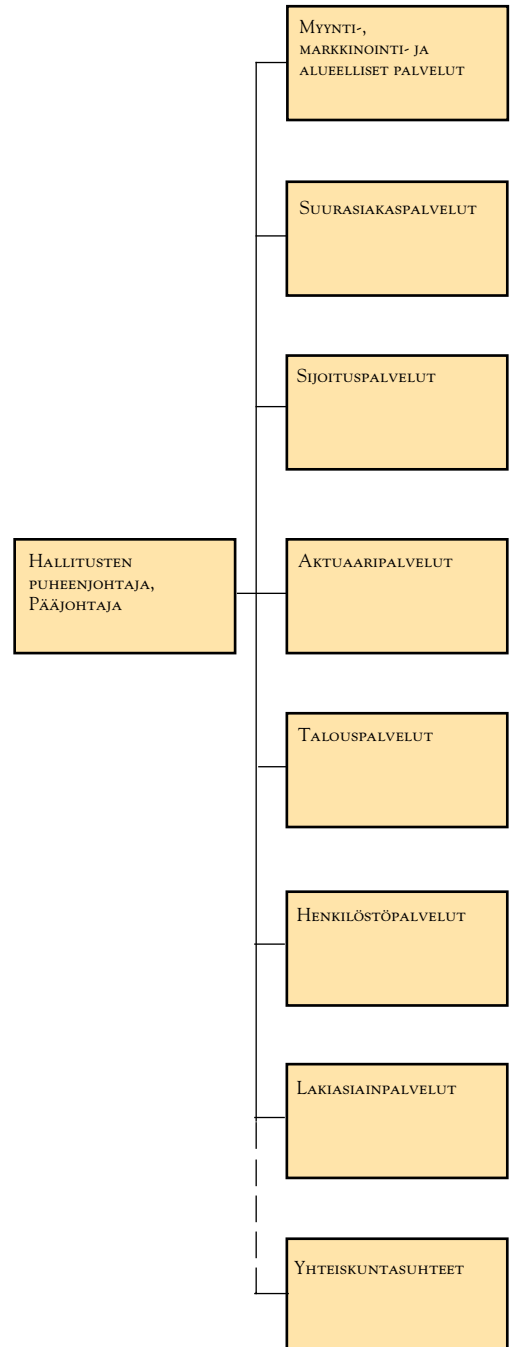
Reijo Haapala, Nivala, 1999
Mikko Leinonen, Kajaani, 2000
Jouni Leppälä, Kokkola, 2000
Pia Löfqvist, Vantaa, 1999
Jari Mäensivu, Jyväskylä, 1999
Esko Mänty, Muurla, 2000
Mika Salminen, Kotka, 1999
Kaisu Turunen, Joensuu, 2000

TAPIOLA-YHTIÖIDEN ORGANISAATIO 1.2.1998

PÄÄORGANISAATIO

YHTIÖRYHMÄPALVELUT

Koko yhtiöryhmän tarvitsemat palvelut hoidetaan pääjohtajan alaisuudessa toimivissa palveluyksiköissä.

HALLINTONEUVOSTOJEN YHTEISTYÖVALIOKUNTA

VAHINKO-TAPIOLA

puheenjohtaja
Jarno Mäki
filosofian kandidaatti,
maanviljelijä

varapuheenjohtaja,
Pekka Weckman
teollisuusneuvos,
Weckman Steel Oy

ELÄKE-TAPIOLA

puheenjohtaja
Ilkka Brotherus
toimitusjohtaja,
Sinituote Oy

varapuheenjohtaja
Antti Oksanen
pääjohtaja,
Metsäliitto

HENKI-TAPIOLA

puheenjohtaja
Matti Ahde
toimitusjohtaja,
Veikkaus Oy

varapuheenjohtaja
Tuula Entelä
sijoitusjohtaja,
Sato-yhtiöt

YRITYSTEN HENKI-TAPIOLA

puheenjohtaja
Kari Neilimo, professori,
Lappeenrannan teknillinen
korkeakoulu

varapuheenjohtaja
Pekka Räihä, toimitusjohtaja,
Kainuun Sanomien
Kirjapaino Oy

Hallintoneuvostojen puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat muodostavat koko Tapiolan toimintaa valvovan yhtiöjärjestysten mukaisen yhteistyövaliokunnan.

HALLITUSTEN
PUHEENJOHTAJA, PÄÄJOHTAJA
Asmo Kalpala

VAHINKO-TAPIOLA
Pertti Heikkala, toimitusjohtaja
Per-Olof Bergström, varatoimitusjohtaja
Heikki Taipalvesi, yksikönjohtaja,
yritykset ja maatilat
Heikki Huttunen, yksikönjohtaja,
moottoriajoneuvovakuutukset
Linda Unhola, yksikönjohtaja,
yksityistalouksien asiakaspalvelu
Antti Calonius, johtaja,
jälleenvakuutus, oto
Pentti Ketonen, ylilääkäri
Olli-Pekka Laine, johtaja,
tietohallinto
Kalervo Rinne, apulaisjohtaja,
järjestelmien kehittäminen

ELÄKE-TAPIOLA
Tom Liljeström, toimitusjohtaja
Alpo Mustonen, johtaja,
esikuntatehtävät (osa-aikaeläkkeellä)
Kurt Lagerbohm, yksikönjohtaja,
lakisääteinen eläkevakuutus

Asko Sasi, yksikönjohtaja, rahoitus
Hannu Parviainen, vastuullinen mate-
maatikko, apulaisjohtaja
Timo Helske, ylilääkäri

HENKI-TAPIOLA JA
YRITYSTEN HENKI-TAPIOLA
Jari Saine, toimitusjohtaja
Matti Luukko, varatoimitusjohtaja
Juha-Pekka Halmeenmäki,
vastuullinen matemaatikko,
apulaisjohtaja, Henki-Tapiola
Erkki Kautto, vastuullinen
matemaatikko, Yritysten
Henki-Tapiola
Pekka Leinonen, ylilääkäri

YHTIÖRYHMÄPALVELUT
Juhani Heiskanen,
varatoimitusjohtaja
(Vahinko-Tapiola, Henki-Tapiola,
Yritysten Henki-Tapiola),
myynti-, markkinointi- ja
alueelliset palvelut
Markku Haapalainen, johtaja,
aluehallinto

Markku Kosola, johtaja,
tiedotuspalvelut ja yhteiskuntasuhteet
Kaisu Holopainen, markkinointijohtaja
Tapani Lehmussaari, apulaisjohtaja,
myyntipalvelut
Antti Calonius, johtaja,
suurasiakaspalvelut
Hannu Vilppo, apulaisjohtaja,
suurasiakasyksikkö
Jari Eklund, johtaja,
sijoituspalvelut (Henki-Tapiola,
Yritysten Henki-Tapiola,
Vahinko-Tapiola)
Asko Salminen, yksikönjohtaja,
kiinteistöt (Henki-Tapiola,
Yritysten Henki-Tapiola,
Vahinko-Tapiola)
Guy Rosqvist, apulaisjohtaja,
kiinteistölakiasiat
Pentti Koskinen, johtaja
aktuaaripalvelut
Markku Paakkanen, johtaja,
talouspalvelut
Sirpa Pönkkä, apulaisjohtaja,
kirjanpito
Pekka Pessa, johtaja,
henkilöstöpalvelut
Matti Kaasalainen, apulaisjohtaja,
henkilöstön kehittäminen
Jaakko Gummerus, lakiasiaintohtaja

TIETO-TAPIOLA

Juha Seppänen, toimitusjohtaja
Pekka Riikonen, laatujohtaja
Juha Suutala, tuotantojohtaja

PÄÄLUOTTAMUSMIEHET

Anne Jurmu, toimihenkilöt
Antti Valkonen, myyntimiehet
Eero Harju, Tieto-Tapiola

ALUEIDEN JOHTO

PÄÄKAUPUNKISEUTU

Petri Routa, aluejohtaja
Timo Niemi, piirihohtaja,
yksityistaloudet, yrityspalveluryhmä
Heikki Puhakainen, yhteysjohtaja

Pääkaupunkiseudun toimistot

Linda Unhola, yksikönjohtaja,
yksityistalouksien asiakaspalvelu
Anneli Sarvamaa, piirihohtaja
toimistot

LOUNAIS-SUOMI

Hans Strandberg, aluejohtaja
Risto Liljeroos, piirihohtaja,
yritykset
Timo Jussila, piirihohtaja,
yksityistaloudet
Juha Anttila,
piirihohtaja, toimistot

SISÄ-SUOMI

Martti Silvennoinen, aluejohtaja
Jorma Eerilä, piirihohtaja, yritykset
Heikki Lindroth, piirihohtaja,
yksityistaloudet
Seppo J. Ojala, yleispiirihohtaja
Leena Kuutti-Alanko, piirihohtaja,
toimistot

POHJANMAA

Matti Korkiatupa, aluejohtaja
Tapio Siira, piirihohtaja,
yksityistaloudet
Jukka Marttila, piirihohtaja,
yritykset

KAAKKOIS-SUOMI

Miika Minkkinen, aluejohtaja
Martti Mäkelä, piirihohtaja, yritykset

Teemu Toivanen, piirihohtaja,
yksityistaloudet
Leila Vilko, piirihohtaja, toimistot

SAVO-KARJALA

Päivi Ruokolainen, aluejohtaja
Esa Seppälä, piirihohtaja, yritykset
Jari Vilmi, piirihohtaja, yksityistaloudet
Mirja Kukkonen, piirihohtaja, toimistot

POHJOIS-SUOMI

Antti Inatti, aluejohtaja
Harri Kynnös, piirihohtaja, yritykset
Leevi Ainasoja, piirihohtaja,
yksityistaloudet
Martti Lintunen, piirihohtaja,
toimistot
Olavi Sakko, maatilatalousmyynti-
päällikkö, yleispiirihohtaja oto.

ALUEJOHTAJAT

Petri Routa
Pääkaupunkiseutu

Hans Strandberg
Lounais-Suomi

Martti Silvennoinen
Sisä-Suomi

Matti Korkiatupa
Pohjanmaa

Miika Minkkinen
Kaakkois-Suomi

Päivi Ruokolainen
Savo-Karjala

Antti Inatti, Pohjois-Suomi

TOIMISTOT JA PALVELUPISTEET

TOIMISTOT

1.5. 1998

ALAVUS, Kuulantie 5,
63300 ALAVUS, (06) 511 3240
ESPOO pääkonttori, Revontulentie 7,
02010 TAPIOLA, (09) 453 2912
ESPOO, Leppävaara, Lökkisepänkuja 2,
02600 ESPOO, (09) 453 4140
FORSSA, Turuntie 2, 30100 FORSSA,
(03) 422 2243
HAMINA, Puistokatu 4,
49400 HAMINA, (05) 344 5475
HEINOLA, Savontie 9,
18100 HEINOLA, (03) 715 4064
HELSINKI City, Kaisaniemenkatu 1,
00100 HELSINKI, (09) 453 4110
HELSINKI Itäkeskus, Turunlinnantie 8,
00930 HELSINKI, (09) 453 4170
HELSINKI Kamppi, Runeberginkatu 5,
00100 HELSINKI, (09) 453 4100
HELSINKI Töölö, Tukholmankatu 2,
00250 HELSINKI, (09) 453 4120
HELSINKI Vallila, Mäkelänkatu 58-60,
00510 HELSINKI, (09) 453 4130
HYVINKÄÄ, Hämeenkatu 19,
05800 HYVINKÄÄ, (019) 453 770
HÄMEENLINNA, Palokunnankatu 16,
13100 HÄMEENLINNA, (03) 612 7311
IISALMI, Savonkatu 22,
74100 IISALMI, (017) 812 433
IMATRA, Lappeentie 16,
55100 IMATRA, (05) 436 4944
JOENSUU, Rantakatu 23,
80100 JOENSUU, (013) 120 800
JYVÄSKYLÄ, Vapaudenkatu 40,
40100 JYVÄSKYLÄ, (014) 617 121
JÄMSÄ, Talvialantie 4,
42100 JÄMSÄ, (014) 714 941
JÄRVENPÄÄ, Järnefeltinkatu 2,
04400 JÄRVENPÄÄ, (09) 291 0233
KAJAANI, Kauppakatu 26,
87100 KAJAANI, (08) 612 0930
KANKAANPÄÄ, Torikatu 7,
38700 KANKAANPÄÄ, (02) 572 3385
KAUHAJOKI, Topeeka 38,
61800 KAUHAJOKI, (06) 231 3133
KEMI, Valtakatu 19,
94100 KEMI, (016) 221 536
KIRKKONUMMI, Toritie 3,
02400 KIRKKONUMMI, (09) 296 1377
KITEE, Kiteentie 4,
82500 KITEE, (013) 411 051
KOKKOLA, Isokatu 10,
67100 KOKKOLA, (06) 831 3522
KOTKA, Ruotsinsalmenkatu 12,
48100 KOTKA, (05) 218 1900
KOUVOLA, Kauppalankatu 14,
45100 KOUVOLA, (05) 371 1201
KUHMO, Kainuuntie 88,
88900 KUHMO, (08) 652 1910
KUOPIO, Suokatu 23,
70100 KUOPIO, (017) 569 5600
KUUSAMO, Kitkantie 32,
93600 KUUSAMO, (08) 852 2511
LAHTI Aleksanterinkatu 27,
15140 LAHTI, (03) 752 2577
LAPPEENRANTA, Valtakatu 48,
53100 LAPPEENRANTA,
(05) 411 8400
LAPUA, Asemakatu 14,
62100 LAPUA, (06) 433 5900
LIEKSA, Moisioinkatu 1,
81700 LIEKSA, (013) 521 866
LOHJA, Kauppakatu 8,
08100 LOHJA, (019) 322 388
LOIMAA, Turuntie 22,
32200 LOIMAA, (02) 763 2722
MIKKELI, Maaherrankatu 12,
50100 MIKKELI, (015) 361 575
OULU, Kirkkokatu 9,
90100 OULU, (08) 886 5511
PIEKSÄMÄKI, Keskuskatu 6-10,
76100 PIEKSÄMÄKI, (015) 487 722
PORI, Gallen-Kallelankatu 8,
28100 PORI, (02) 528 6000
PORVOO, Lundinkatu 9,
06100 PORVOO, (019) 524 3666
PUDASJÄRVI, Toritie 1,
93100 PUDASJÄRVI, (08) 822 175
RAAHE, Sovionkatu 10,
92100 RAAHE, (08) 221 710
RAUMA, Eteläkatu 1,
26100 RAUMA, (02) 822 2144
RIIHIMÄKI, Hämeenkatu 25-27,
11100 RIIHIMÄKI, (019) 751 156
ROVANIEMI, Rovakatu 27,
96200 ROVANIEMI, (016) 346 911
SALO, Turuntie 22,
24240 SALO, (02) 733 3313
SAVONLINNA, Olavinkatu 37,
57130 SAVONLINNA, (015) 273 677
SEINÄJOKI, Keskuskatu 13,
60100 SEINÄJOKI, (06) 414 4533
SUOMUSSALMI, Kiannonkatu 3,
89600 ÄMMÄNSAARI, (08) 711 830
TAMPERE, Rautatienkatu 10,
33100 TAMPERE, (03) 382 5200
TORNIO, Hallituskatu 2,
95400 TORNIO, (016) 481 051

TURKU, Eerikinkatu 6 b,
20100 TURKU, (02) 416 1200
UUSIKAUPUNKI, Rantakatu 15,
23500 UUSIKAUPUNKI, (02) 461 1400
VAASA, Kauppapuistikko 19-21,
65100 VAASA, (06) 317 5338
VAMMALA, Puistokatu 3-5,
38200 VAMMALA, (03) 514 1044
VANTAA Myyrmäki,
Liesikuja 7, 01600 VANTAA,
(09) 453 4190
VANTAA Tikkurila, Kielotie 7,
01300 VANTAA, (09) 453 4220
VARKAUS, Kauppakatu 18,
78200 VARKAUS, (017) 552 3301
YLIVIESKA, Torikatu 3,
84100 YLIVIESKA, (08) 423 911
ÄÄNEKOSKI, Torikatu 5,
44100 ÄÄNEKOSKI, (014) 523 121

PALVELUPISTEET

1.5. 1998

ALAJÄRVI, Alajärven Kirjanpito-
palvelu, Järvikatu 3, 62900 ALAJÄRVI,
(06) 557 3636
ANJALANKOSKI, Anjalankosken
Laskentapalvelu Ky, Päätie 19,
46900 ANJALANKOSKI,
(05) 367 3233
EURA, Yrityspalvelu Wiik Ky,
Eurantie 18, 27510 EURA,
(02) 865 5120
HAAPAVESI, Haapaveden
Toimisto-palvelu Oy, Vanhatie 59 A,
86600 HAAPAVESI, (08) 450 839
HARJAVALTA,
Kiinteistökeskus Sydän-Satakunta Oy,
Harjavallankatu 13,
29200 HARJAVALTA,
(02) 742 280
HARTOLA, Päijätmaan Tili- ja
Kiinteistö Ky, Kirkkotie 7,
19600 HARTOLA, (03) 716 1222
KYRÖSKOSKI, Koski-Foto Ky,
Valtakatu 57, 39200 KYRÖSKOSKI,
(03) 371 5865
II, Vakuutus- ja Metsäpalvelu Salmela,
Laurintie 2, 91100 II, (08) 817 9464
IKAALINEN, Studio Ikafoto I &
K Kulmala, Vanha Tampereent. 15-17,
39500 IKAALINEN, (03) 458 7680
JALASJÄRVI, Arto Varjonen Ky,
Keskustie 21, 61600 JALASJÄRVI,
(06) 456 1254

- JOUTSA**, Joutsan Tili- ja yrityspalvelu Oy, Rantatie 19, 19650 JOUTSA, (014) 882 933
- JOUTSENO**, Karjalan Tilitiimi Ky, Saimaantie 11, 54100 JOUTSENO, (05) 413 3004
- JUVA**, Tili- ja isännöintitoimisto Paula Vuorinen Ky, Piikkiläntie 5-7, 51900 JUVA, (015) 452 670
- KALAJOKI**, Tili- ja Toimistopalvelu Marja Hakola, Kalajoentie 34, 85100 KALAJOKI, (08) 463 840, 0500-589 203
- KANGASALA**, Kangasalan Autokoulu Oy, Linja-autoasema, 36200 KANGASALA, (03) 377 0230
- KANNUS**, Tilitoimisto LKT Oy, Valtakatu 1, 69100 KANNUS, (06) 873 460
- KARSTULA**, Tähtitulos Oy, Keskustie, 43500 KARSTULA, (014) 461 555
- KARVIA**, Tili-Karvia Esko Luomanen, 39930 KARVIA, (02) 41 615
- KARHULA**, Karhulan Veikot, Karhulantie 36, 48600 KARHULA, (05)263100
- KAUHAVA**, Kauhavan Tili- ja Isännöintitoimisto Ky, Einarintie 2, 62200 KAUHAVA, (06) 434 2200
- KERAVA**, Tili-Isäntä Oy, Kivenhakkaajantie 3 B 2, 04200 KERAVA, (09) 294 1191
- KEURUU**, Talopiste ja Notariaattipalvelu Ky, Keuruuntie 19, 42700 KEURUU, (014) 722 350
- KITTILÄ**, Kittilän Tilipalvelu Ky, Valtatie 41 A 10, 99100 KITTILÄ, (016) 642 753
- KIURUVESI**, ATK-Tilipalvelu Jari Peltola Ky, Asematie 9, 74700 KIURUVESI, (017) 54 434
- KOKEMÄKI**, Tili- ja Yrityspalvelu Vettenranta, Tulkkilantie 31, 32800 KOKEMÄKI, (02) 5464162
- KUHMOINEN**, Kuhmoisten Sanomat Oy, PL 8, 17801 KUHMOINEN, (03) 555 1437
- KURIKKA**, Pohjanmaan Kiinteistöporssi Oy, Laulajantie 10, 61300 KURIKKA, (06) 450 2930
- LAITILA**, LKV Tili-Koskinen Ky, Katajamäentie 14, 23800 LAITILA, (02) 56 960
- LAMMI**, Kiinteistötoimisto Eino Hakala Ky, Hämeentie 20, 16900 LAMMI, (03) 633 2500
- LEPPÄVIRTA**, Autotarvike S. Suomalainen Ky, Petäiköntie 23, 79100 LEPPÄVIRTA, (017) 5541473
- LOVIISA**, Ky Tilitupa Henry Friman Kb, Brandensteininkatu 11, 07900 LOVIISA, (019) 53 2003
- TAAVETTI**, Isännöitsijätoimisto Timo Hämäläinen, Metsätalo, 54500 TAAVETTI, (05) 457 2333
- MÄNTSÄLÄ**, Mäntsälän Notariaatti Oy, Keskustie 4 A, 04600 MÄNTSÄLÄ, (019) 688 1333
- MÄNTYHARJU**, Tmi Henkari, Liiketie 2, 52700 MÄNTYHARJU, (015) 683 125
- NASTOLA**, Nastolan Kiinteistö-notariaatti Oy LKV, Laturintie 1, 15550 NASTOLA, (03) 762 4111
- NILSIÄ**, Nilsiäen Laskenta Oy, Nilsiäntie 71 A 4, 73300 NILSIÄ, (017) 481 430
- NIVALA**, Merjan Vakuutus- ja Toimistopalvelu, Kalliontie 18, 85500 NIVALA, (08) 440361
- NOKIA**, Kiinteistö ja Rakennus Mäkelä Oy, Välikatu 19, 37100 NOKIA, (03) 342 2077
- NURMES**, Tmi Olavi Svala, Porokylänkatu 10, 75530 NURMES, (013) 482 410
- OULAINEN**, Tmi Edustusliike Korkatti, Asemakatu 19, 86300 OULAINEN, (08) 472 983, 0400-926 236
- ORIMATTILA** Kiinteistövälitys- ja Notariaattitoimisto Hannu Toivonen LKV, Erkontie 20, 16300 ORIMATTILA, (03) 777 2902
- ORIVESI**, Oriveden Yritek Oy, Keskustie 40, 35300 ORIVESI, (03)334 0700
- OUTOKUMPU**, Tiliapu Kettunen, Kummunkatu 6 II krs. 83500 OUTOKUMPU, (013) 561 795
- PADASJOKI**, Keinuhonka Oy, Keskustie 21, 17500 PADASJOKI, (03) 556 5039
- PARIKKALA**, Parikkalan Tili ja Isännöinti Oy, Sahakuja 2 E 4, 59100 PARIKKALA, (05) 470 551
- PARKANO**, Tili- ja Kiinteistömarkkinointi Ky Pitsinki & Mäkiviinikka LKV, Keskuskatu 2, 39700 PARKANO, (03) 448 3590
- PELLO**, Pellon Huonekaluliike Ky Kenttätie 1, 95700, PELLO, (016) 512 003
- PIELAVESI**, Pielaveden Tilipalvelu Oy, Puistotie 26, 72400 PIELAVESI, (017) 861 292, (017) 861 922
- POLVIJÄRVI**, Lakiasiaintoimisto Aki Pietarinen Ky, Polvijärventie 14, 83700 POLVIJÄRVI, (013) 632 632, (013) 631 610
- POSIO**, Posion Tilitoimisto B Aapaoja Ky, Riihipolku 1, 97900 POSIO, (016) 372 1436
- PYHÄSALMI**, Tilitoimisto Raija Leppäharju, Ollintie 15, 86800 PYHÄSALMI, (08) 782 050, (08) 782 051
- RANUA**, Liiketoimintapalvelu Huhtamäki Ky, Kiertotie 4, 97700 RANUA, (016) 355 1778
- RUUKKI**, Tmi Kalervo Koukkula, Siikasavontie 10, 92400 RUUKKI, (08) 271 500, 0400-383 034
- SALLA**, Urheilu Salla Ky, Kuusamontie 12, 98900 SALLA, (016) 831 004
- SOMERO**, Tilikeskus Seija Ylitalo Ky, Joensuuntie 15, 31400 SOMERO, (02) 748 8125
- SONKAJÄRVI**, Sonkajärven Rakennus- ja Maaseutusunnittelu Oy, Rutakontie 44, 74300 SONKAJÄRVI, (017) 711 011
- SOTKAMO**, Kuhmon Op-Kiinteistökeskus Oy, Kainuuntie 22, 88600 SOTKAMO, (08) 61 852
- SUONENJOKI**, Sisä-Savon Sähkö Oy, Herralantie 5 A, 77600 SUONENJOKI, (017) 513 013
- SYSMÄ**, Sysmän Op-Kiinteistökeskus Oy, Sysmäntie 36, 19700 SYSMÄ, (03) 717 1447
- TEUVA**, Oy Gun Exin Finland LTD Oy, Jahtikaverit, Porvarintie 21, 64700 TEUVA, (06) 267 2481
- TOHOLAMPI**, Toholammin Tilitoimisto Osuuspankkitalo, 69300 TOHOLAMPI, (06)885 140
- UTSJOKI**, Utsjoen ATK-tilitoimisto Ky Mäkelä, 99980 UTSJOKI, (016) 677 354
- VALKEAKOSKI**, Tilitoimisto Koskitilit, Valtakatu 9-11, 37600 VALKEAKOSKI, (03) 584 7900
- VILPPULA**, KVM-Kotivinkki, Suokatu 4, 35700 VILPPULA, (03) 471 4800,
- VÄÄKSY**, Asikkalan Op-Kiinteistökeskus Oy, Rusthollintie 1, 17200 VÄÄKSY, (03) 883 7951
- YLITORNIO**, Ylitornion Metsänhoito-yhdistys, Alkkulanraitti, 95600 YLITORNIO, (016) 571 131
- ÄHTÄRI**, R Mäkelä Ky RM Matkat, Otsolantie 4, 63700 ÄHTÄRI, (06) 533 737721

TILINPÄÄTÖKSEN 1997 LAATIMISPERIAATTEET

TAPIOLA-YHTIÖIDEN TILINPÄÄTÖKSET ON LAADITTU KIRJANPITO-, OSAKEYHTIÖ- JA VAKUUTUSYHTIÖLAKIEN MUKAISESTI SEKÄ VAKUUTUSYHTIÖITÄ VALVOVAN VIRANOMAISEN, SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN, MÄÄRÄYKSIÄ JA OHJEITA NOUDATTAEN.

AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN ARVOSTUS JA JAKSOTUS

MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusparannusmenot sekä atk-järjestelmien suunnittelumenot. Ne esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä.

SIOJITUSTEN ARVOSTUS JA JAKSOTUS

KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖOSAKKEET SEKÄ OSAKKEET JA OSUUEDET Kiinteistöt esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöosakkeet sekä osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoihin on voitu tehdä arvonkorotus, mikäli niiden arvo on tilikauden päättyessä ollut pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Sijoitusomaisuudeksi katsottavan kiinteistön tai kiinteistöosakkeen arvonkorotuksen vastaerä on tuloutettu tuloslaskelmassa vuodesta 1978 lähtien, ja sitä aikaisemmin tehdyt arvonkorotukset on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonkorotusrahastoon. Käyttöomaisuudeksi katsottavan sijoituksen vastaerä on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonkorotusrahastoon.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa (tulovaikutteisesti) enintään alkuperäiseen hankintamenoon saakka.

OSAKKEET JA OSUUEDET Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan todennäköiseen luovutusarvoon. Osakkeiden ja osuuksien myynnit sekä arvonalennukset on laskettu fifo-periaatteen mukaan.

RAHOITUSMARKKINAVÄLINEET Rahoitusmarkkinavälineitä ovat joukkovelkakirjalainat ja muut rahamarkkinainstrumentit. Rahoitusmarkkinavälineet esitetään

taseessa hankintamenon määräisinä. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaan jaksotettu korkotuotoiksi tai niiden vähennyksiksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä on kirjattu rahoitusmarkkinavälineen hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta tai muista syistä aiheutuneet arvonalennukset on kirjattu. Samoin on kirjattu arvonalennuksen palautukset, mikäli rahoitusmarkkinavälineen käypä arvo on myöhemmin noussut yli alennetun hankintamenon enintään alkuperäiseen hankintamenoon saakka.

Hankintameno lasketaan fifo-periaatteen mukaan.

LAINASAAMISET, TALLETUKSET JA JÄLLEENVAKUUTUSTALLETESAAMISET Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

SAAMISTEN ARVOSTUS

VAKUUTUSMAKSUSAAMISET Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä. Vahinko- ja henkivakuutusyhtiöissä vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty todennäköiset luottotappiot. Eläkevakuutusyhtiössä luottotappioksi on kirjattu lopullisiksi todetut luottotappiot.

ULKOMAAN- RAHAMÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaanrahan määräisten sijoitusten hankintameno on muutettu Suomen rahaksi saamisten ja velkojen osalta Suomen Pankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin. Muiden sijoitusten osalta on käytetty hankinta-ajankohdan kurssia.

Valuuttakurssierot on kohdistettu kyseisten tulojen ja menojen oikaisueriksi. Rahojen ja pankkisaamisten sekä talletusten valuuttakurssierot samoin kuin erät, joita ei ole voitu kohdistaa suoraan tulon tai menon oikaisuksi, on kirjattu sijoitustoiminnan valuuttakursivoitoksi tai -tappioksi.

JOHDANNAISSOPIMUKSET

Osakejohdannaisia on käytetty pääasiassa sijoitussalkkujen suojaukseen sekä vähäisessä määrin virhehinnoittelutilanteiden hyödyntämiseen, riskiarbitragetoimintaan ja arvopaperikauppojen markkinavaikutusten eliminointiin.

Suojaustarkoituksessa tehtyjen johdannaisopimusten arvonmuutokset otetaan huomioon siten, että suojattavan erän arvonmuutoksen tulosvaikutus neutraloituu.

POISTOT

Rakennusten ja niiden ainesosien, kaluston, aineettomien oikeuksien ja pitkävaikutteisten menojen hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Arvioidut poistoajat ovat hyödykeryhmäkohtaisesti keskimäärin seuraavat:

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Huoneistojen peruskorjaukset 10 vuotta

Atk-järjestelmien suunnittelukustannukset 5 vuotta

KIINTEISTÖT

Asuin-, toimisto- ja hotellirakennukset 40-50 vuotta

Tavaratalo-, myymälärakennukset 30-40 vuotta

Teollisuus-, varasto ym. rakennukset 20-30 vuotta

Rakennusten ainesosat 30%:n menojäännöspoisto

KALUSTO

Konttorikoneet, -kalusto ym. 30%:n menojäännöspoisto

Rakennusten olennaisten perusparannusten vaikutus pitoaikaan arvioidaan erikseen.

Tuloutettujen arvonorotusten osalta on tehty poistot kyseisen erän pitoajan mukaan.

Kirjanpidossa tehtyjen kokonaispoistojen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus merkitään taseen vastattaviin erään "Varaukset, kertynyt poistoero" ja tilikauden aikainen poistoeron lisäys tai vähennys esitetään tuloslaskelmassa erikseen.

VARAUKSET

KERTYNYT POISTOERO Ks. kohta "Poistot"

VAPAAEHTOISET VARAUKSET Kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella on tehty tulosvaikutteisia varauksia.

LUOTTOTAPPIOVARAUS Vahinko- ja henkivakuutusyhtiöissä luottotappiovaraus ei saa ylittää 1 prosenttia vakuutusyhtiön muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten määrästä.

Eläkevakuutusyhtiössä luottotappiovaraus voidaan tehdä vakuutusmaksusaamisten osalta enintään 2 prosentin suuruisena ja muiden kuin vakuutusmaksusaamisten osalta tilikauden aikana saa vähentää tuloksesta enintään 0,6 prosenttia muiden saamisten määrästä kuitenkin siten, että ennen tilikautta ja tilikauden aikana tehtyjen luottotappiovarauksen yhteismäärä ei saa ylittää 5 prosenttia saamisten yhteismäärästä.

SIIRTYMÄVARAUS Siirtymävaraus muodostettiin vuonna 1993 elinkeinotuloverolain uudistuksen yhteydessä poistetun ennakkokulukirjauksen ja luottotappiovarauksen pienentymisen johdosta. Siirtymävaraukset on purettu vuoden 1997 tilinpäätöksessä.

VÄLITTÖMÄT VEROT

Tuloslaskelmassa välittömät verot on esitetty suoriteperusteisesti. Vapaaehtoisten varausten ja poistoeron osalta laskettu verovelka esitetään taseen liitetiedoissa.

SIJOITUSTEN KÄYPIEN

ARVOJEN MÄÄRITTÄMINEN

KIINTEISTÖSIJOITUKSET Yhtiön omat asiantuntijat määrittävät vuosittain kullekin kiinteistölle ja kiinteistöosakkeelle käyvän arvon sosiaali- ja terveystieteiden edellyttämällä tavalla ottaen huomioon kiinteistöstä saadut tuotot ja muut käypään arvoon vaikuttavat tekijät.

OSAKESIJOTUKSET JA RAHOITUSMARKKINAVÄLI-NEET Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona on käytetty vuoden viimeisintä kaupantekokurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Muiden sijoitusten osalta on käypänä arvona käytetty todennäköistä luovutushintaa, kirjanpitoarvoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. **LAINASAAMISET, TALLETUKSET JA JÄLLEEN- VAKUUTUSTALLETESAAMISET** Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustalletesaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa ottaen huomioon mahdollinen luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon.

HENKILÖKUNNAN

ELÄKETURVA JA ELÄKEMENOJEN JAKSOTTAMINEN

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TEL-perusvakuutuksella Keskinäisessä Eläkevakuutusyhtiössä Tapiolassa ja lisäeläketurva Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiolassa ja Keskinäisessä Eläkevakuutusyhtiössä Tapiolassa.

Eläkevakuutusmaksut on kirjattu kuluksi suoriteperusteisesti.

KESKINÄINEN HENKIVAKUUTUSYHTIÖ TAPIOLA

ZILLMEROINTIPERUSTEET

YKSILÖLLINEN HENKIVAKUUTUS Kiinteämaksuisissa yksilöllisissä henkivakuutuksissa vakuutusmaksuvastuusta vähennetään aktivoituja hankintamenoja kymmenen ensimmäisen vakuutusvuoden aikana. Ensimmäisenä vakuutusvuonna vähennys on liikevakuutuksissa 25 % vakuutusten bruttovuosmaksujen summasta ja muissa vakuutuksissa vakuutusten bruttovuosmaksujen summa.

Seuraavina vuosina vähennys pienenee tasasuuruksella määrällä. Vähennys tehdään tilivuoden päättyessä voimassaolevista vakuutuksista.

Zillmerointia ei sovelleta asuntosäästövakuutukseen, nuorisovakuutukseen eikä sellaiseen säästövakuutukseen, joka on liitetty 31.12.1991 jälkeen myönnettyyn nuorisovakuutukseen.

Joustavamaksuisia yksilöllisiä henkivakuutuksia ei zillmeroida.

YKSILÖLLINEN ELÄKEVAKUUTUS Kiinteämaksuisessa yksilöllisessä eläkevakuutuksessa zillmerointi lasketaan kuten kiinteämaksuisille henkivakuutuksillekin. Zillmeroinnin perustana käytetään kuitenkin 50 % vakuutusten bruttovuosimaksujen summasta.

Joustavamaksuisissa yksilöllisissä eläkevakuutuksissa vakuutusmaksuvastuusta vähennetään aktivoituja hankintamenoja viiden ensimmäisen vakuutusvuoden aikana, kuitenkin korkeintaan vakuutuksen maksuajan. Ensimmäisenä vakuutusvuonna vähennys on 25 % vakuutuksen bruttovuosimaksusta, jos vakuutus on alkanut aikaisemmin kuin 1.1.1996. Jos vakuutus on alkanut vuonna 1996, vähennys on ensimmäisenä vakuutusvuonna 20 % vakuutuksen bruttovuosimaksusta. Jos vakuutus on alkanut vuonna 1997, vähennys on ensimmäisenä vakuutusvuonna 10 % vakuutuksen vuosimaksusta. Seuraavina vuosina vähennys pienenee tasasuuruksella määrällä. Vähennys tehdään tilivuoden päättyessä voimassaolevista vakuutuksista.

RYHMÄHENKIVAKUUTUS

Zillmerointia ei sovelleta.

VASTUUVELAN LASKENTAAN KÄYTETTY LASKUPERUSTEKORKO Vastuuvelkaa laskettaessa käytetään 4,5 %:n laskuperustekorkoa seuraavia poikkeuksia lukuunottamatta:

- työkyvyttömyysvakuutuksen erityisvarausta laskettaessa käytetään 9 %:n laskuperustekorkoa
- vakuutusehtojen muuttamisesta aiheutuvan vakuutusmaksuvastuun täydennysvarauksen laskentaan ei käytetä laskuperustekorkoa
- henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuuseen tehtäviä lisäsumma- ja maksunalennusvarauksia laskettaessa ei käytetä laskuperustekorkoa

YRITYSTEN HENKIVAKUUTUS OY TAPIOLA

ZILLMEROINTIPERUSTEET

Joustavamaksuisissa, yksilöllisissä eläkevakuutuksissa vakuutusmaksuvastuusta vähennetään zillmerointia viiden ensimmäisen vakuutusvuoden aikana, kuitenkin korkeintaan vakuutuksen maksuajan. Ensimmäisenä vakuutusvuonna vähennys on 20 % vakuutuksen bruttovuosimaksusta. Seuraavina vuosina vähennys pienenee tasasuuruksella määrällä. Vähennys tehdään tilivuoden päät-

tyessä voimassaolevista, ennen 1.1.1997 alkaneista vakuutuksista.

Ryhmähenkivakuutuksissa, vapaamuotoisissa ryhmäeläkevakuutuksissa ja kapitalisaatiosopimuksissa zillmerointia ei sovelleta.

VASTUUVELAN LASKENTAAN KÄYTETTY LASKUPERUSTEKORKO Vapaamuotoisen ryhmäeläkevakuutuksen vastuuvelan laskennassa käytetään 4,25 %:n laskuperustekorkoa ja muiden vakuutuslajien (yksilöllinen eläkevakuutus, yksilöllinen henkivakuutus, ryhmähenkivakuutus ja kapitalisaatiosopimus) vastuuvelan laskennassa 4,5 %:n laskuperustekorkoa.

KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ TAPIOLA

VASTUUVELAN VÄHENNYSERÄT JA KORVAUSVASTUUN LASKENNASSA KÄYTETTY KORKOUTUS

VAKUUTUSMAKSUVASTUU Vakuutusmaksuvastuusta ei ole vähennetty vakuutusten aktivoituja hankintamenoja eikä vakuutusmaksuvastuuseen sisälly siirtovastuun täydennyseriä.

KORVAUSVASTUU Vuonna 1997 korvausvastuusta on vähennetty tapaturmavakuutuksen riidattomia regressisaamia 5 993 532 mk ja 8 751 464 mk vuonna 1996.

Korkoutusta sovelletaan ainoastaan eläkemutoisten korvausten korvausvastuun laskennassa.

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Vakuutusyhtiölain mukaan konsernitilinpäätökseen yhdistellään sellaiset osakeyhtiöt ja muut niihin rinnastettavat yhtiöt, joiden äänivallasta emoyhtiö omistaa suoraan tai välillisesti yli puolet.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista on eliminoitu yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako, konsernin sisäiset myyntivoitot/-tappiot sekä keskinäinen omistus. Vähemmistön osuus omasta pääomasta ja tuloksesta esitetään erikseen tuloslaskelmassa ja taseessa.

Konsernin sisäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Osakkuusyhtiöiden tilinpäätökset on yhdistelty pääomaosuusmenetelmää noudattaen. Eliminoinnin yhteydessä muodostunut konserniaktiiva on pääsääntöisesti kohdistettu tytäryhtiön ao. omaisuuserille, erien käypä arvo huomioon ottaen, ja konserniaktiiva poistetaan suunnitelman mukaan kuten vastaava erä. Kohdistamaton konserniliikearvo esitetään taseen vastaavissa aineettomissa hyödykkeissä omana eränä ja se poistetaan suunnitelman mukaan viidessä vuodessa.

Konsernin sisäistä ensivakuutusliikettä ei ole eliminoitu. Keskinäisen Vakuutusyhtiön Tapiolan konsernitilinpäätöksessä konsernin sisäinen jälleenvakuutus, tasoitust määrää lukuunottamatta, sen sijaan on eliminoitu.

LUKIJAN OPAS

VAKUUTUSYHTIÖT OVAT KEHITTÄNEET ALALLE YHTEISET TILINPÄÄTÖKSESTÄ JOHDETTAVAT TUNNUSLUVUT. TÄSSÄ LUKIJAN OPPAASSA SELVITETÄÄN AAKKOSJÄRJESTYKSESSÄ VUOSIKERTOMUKSEN KÄSITTEITÄ.

Tärkeimpien tunnuslukujen osalta esitetään myös laskentakaava.

*) merkintä tarkoittaa, että käsite löytyy hakusanana.

Arvostusero on omaisuuden käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus.

Asiakashyvyitys on korko, joka maksetaan vakuutussäästöle vuosittain ns. laskuperustekorona* lisäksi. Asiakashyvytyksen taso riippuu yhtiön tuloksesta. Asiakkaalle henkilövakuutuksen asiakashyvytyksen etu näkyy siten, että vakuutusturvan arvo vähintäänkin säilyy.

Ensivakuutuksella tarkoitetaan Tapiolan suoraan asiakkaalta vastaanottamaa vakuutusliikettä. Toiselta vakuutusyhtiöltä vastaanotettu vakuutusliike on tulevaa jälleenvakuutusta. Menevää jälleenvakuutusta on Tapiolan eteenpäin toiselle yhtiölle antama vakuutusliike.

Hoitokustannustulos on työeläkevakuutuksen vakuutusmaksuihin sisältyvän kuormitustulon* ja liikekulujen erotus. Tässä liikekuluihin lasketaan myös korvausten hoitamisesta aiheutuvat kulut sekä sijoitusten hoitokulut.

Jälleenvakuuttajien osuus on Tapiolan toisista vakuutusyhtiöistä ostamaa jälleenvakuutusturvaa niiden vakuutusriskien kattamiseksi, joita se ei pidä omalla vastuullaan. Menevästä jälleenvakuutusliikkeestä aiheutunut nettokulu tai -tuotto ja sen muodostuminen ilmenevät tuloslaskelmasta. Jälleenvakuutusliikkeestä johtuvat vakuutusmaksu- ja korvausvastuusaamiset ovat jälleenvakuuttajien osuutta yhtiön vakuutusmaksuvastuusta* ja korvausvastuusta*.

Jälleenvakuutuspalkkiot sisältyvät liikekuluihin (saadun liikkeen palkkiot lisäyksenä ja annetun liikkeen palkkiot vähennyksenä).

Kateomaisuuden jakauma on valvontaviranomaisen määräysten mukainen käyvin arvoin tehty luokittelu yhtiön vastuuvelan katteena olevista sijoituksista.

Kokonaisliikekulut esitetään työeläkeyhtiöllä sekä suhteutettuna kuormitustuloon että vakuutusmaksutuloon.

Kokonaispääoman tuotto Kokonaispääoman tuotto ilmoitetaan sekä vahinko- että henkivakuutusyhtiöllä. Se on $100 \times (\text{liikevoitto/tappio} + \text{vieraan pääoman korot ja kulut} + \text{vastuuvelan perustekorko} \pm \text{sijoitusten arvonorotukset ja niiden oikaisut (vain vahinkovakuutuksessa)} \pm \text{arvonorotusrahastoon kirjattu arvonorotus/peruutus} \pm \text{sijoitusten arvostuserojen muutos}) / (\text{taseen loppusumma} \pm \text{sijoitusten arvostuserot})$.

Taseen loppusumma ja sijoitusten arvostuserot nimittäjässä lasketaan vuoden alun ja lopun keskiarvona.

Kokonaisvakuutusmaksutulo on vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuuden ja luottotappioiden vähentämistä.

Korkoliike on henkivakuutusyhtiöllä tilinpäätöksen mukaisten toteutuneiden sijoitustoiminnan nettotuottojen* ja vastuuvelan korkovaatimuksen* erotus. Ks. Sijoitustoiminnan tulos*.

Korvaukset (maksetut korvaukset) sisältävät tilivuoden aikana maksetut korvaussuoritukset riippumatta vahingon tapahtumisvuodesta. Myös korvaustoiminnasta aiheutuneet liikekulut sisältyvät maksettuihin korvauksiin.

Korvauskulujen ero maksettuihin korvauksiin verrattuna on, että korvauskuluihin sisältyvät myös myöhemmin maksettaviksi tulevat korvaukset, joiden perusteena oleva vakuutustapahtuma on sattunut tilivuonna. Maksettuihin korvauksiin lisätään korvausvastuun* muutos, joka sisältää myös tasoitusmäärän* muutoksen.

Laskentakaava: Maksetut korvaukset + korvausvastuu vuoden lopussa - korvausvastuu vuoden alussa.

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen vakuutusyhtiön suoritettavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutustapahtumista. Korvausvastuu on yhtiön velkaa vakuutuksenottajille ja edunsaajille.

Korvausvastuuseen sisältyy runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu ns. tasoitusmäärä*. Se määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskentaperusteiden mukaisesti.

Korvausvastuun muutos esitetään tuloslaskelmassa ja se on vuoden alussa olleen korvausvastuun ja vuoden lopun korvausvastuun erotus. Maksetut korvaukset, joihin on lisätty korvausvastuun muutos, osoittavat tilivuoteen kohdistuvat korvauskulut*.

Kuormitustulo esiintyy käsitteenä muun muassa henki- ja eläkevakuutusyhtiöiden liikekustannussuhdetta laskettaessa. Vakuutusmaksuihin sisältyy tilivuoteen kohdistuva kustannusten kattamiseen tarkoitettu erä eli kuormitus. Liikekustannussuhde* saadaan, kun toteutuneita liikekuluja verrataan kyseiseen kuormitustuloon.

Kustannusliike on henkivakuutusyhtiöllä vakuutusmaksuihin sisältyvän kuormitustulon* ja todellisten liikekulujen erotus. Tässä liikekuluihin sisällytetään myös korvauskuluihin kirjatut korvaustoiminnon hoitamisesta aiheutuneet kustannukset, kun taas sijoitusten hoitokulut eivät sisälly tähän. Liikekulujen jaksotus ns. zillmeroinnin* avulla otetaan huomioon kuormitustuloa laskettaessa.

Lakisääteiset maksut sisältävät eläkevakuutusyhtiössä osuuden Eläketurvakeskuksen kustannuksista.

Laskennallinen verovelka (vuoden alun ja lopun keskiarvo) Veroina esitetään tilikaudelle suoriteperustetta vastavalla tavalla jaksotetut sekä edellisiin tilikausiin liittyvät

verot tai verojen palautukset lukuunottamatta satunnais-
eriin sisältyviä veroja.

Laskennallinen verovelka vähennetään tilinpäätöksen
laatumishetkellä vallitsevan verokannan mukaisena kerty-
neestä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista sekä lähi-
tulevaisuudessa todennäköisesti realisoituvan verovelan
suuruusena verottamattomista arvonkorotuksista ja sijoitus-
ten arvostuseroista. Todennäköisyyden arvioinnissa erityi-
sesti kolmen seuraavan vuoden odotukset ovat merkityksel-
lisiä. Jos arvostuseroja aiotaan realisoida vain kulujen katta-
miseksi, vähennettävää verovelkaa ei muodostu.

Laskuperustekorko on vähimmäiskorko, joka yhtiön on
vakuutussäästölle maksettava. Tälle niin sanotulle vastuu-
velalle* hyvitetään vuosittain laskuperusteiden mukainen
korko. Laskuperustekoron lisäksi vastuuvälälle maksetaan
lisäkorkoa eli niin sanottua asiakashyvitystä*.

Liikekulut ovat vakuutusten hankinnan ja hoidon sekä
yleishallinnon kuluja. Jälleenvakuutuspalkkiot sisältyvät
liikekuluihin (saadun liikkeen palkkiot lisäyksenä ja an-
netun liikkeen palkkiot vähennyksenä). Korvausten hoitami-
seen liittyvät kulut sisältyvät korvauskuluihin ja sijoitusten
hoitokulut sijoitustoiminnan kuluihin.

Liikekulusuhde on liikekulujen suhde vakuutusmaksutuot-
toihin*. Tunnusluku lasketaan luottotappioiden* ja jälleen-
vakuuttajien osuuksien* vähentämisen jälkeen.

Liikekustannussuhde on henkivakuutusyhtiöiden tehok-
kuusmittari. Liikekustannussuhde on $100 \times (\text{liikekulut} + \text{korvausten selvittelykulut}) / \text{kuormitustulo}$ *. Tässä liikeku-
luihin sisällytetään myös korvauskuluihin kirjatut korvaus-
toiminnan hoitamisesta aiheutuneet kustannukset, kun taas
sijoitusten hoitokulut eivät sisälly tähän. Liikekulujen jak-
sotusta ns. zillmeroinnin *avulla ei oteta huomioon.

Eläkevakuutusyhtiöllä liikekulut esitetään suhteutettuna
sekä kuormitustuloon että vakuutusmaksutuloon.

Liikevaihto on vahinkovakuutusyhtiöllä vakuutusmaksu-
tuotot* ennen luottotappiota* ja jälleenvakuuttajien osuut-
ta* + sijoitustoiminnan tuotot* + muut tuotot + myynnin
yhteydessä tuloutetut arvonkorotukset*.

Sijoitustoiminnan tuottoihin eivät sisälly tuloutetut arvon-
korotukset, jos omaisuutta ei ole myyty.

Henkivakuutusyhtiön ja työeläkeyhtiön liikevaihtoa lasket-
taessa käytetään vakuutusmaksutuottojen sijasta vakuutus-
maksutuloa. Henkivakuutusyhtiöiden liikevaihdossa ei
edellytetä arvonkorotusten tulouttamista myynnin kautta,
vaan arvonkorotukset lasketaan aina mukaan.

Liikevoitto tai -tappio on toiminnallista tasoittamatonta
vuositulosta kuvaava välituloksesta kertynyt ylijäämä maksualennuksina asiakkaille.
Osittamaton lisävakuutusvastuu on vastuuvelkaan kuuluva
erä, jota voidaan käyttää mahdollisesti tulevien tappioiden
kattamiseen tai yhtiön vakavaraisuusarvosuorituksen salliessa siitä

Lisävakuutusvastuu on työeläkejärjestelmään liittyvä
käsite. Ositetusta lisävakuutusvastuusta jaetaan yhtiön
tuloksesta kertynyt ylijäämä maksualennuksina asiakkaille.
Osittamaton lisävakuutusvastuu on vastuuvelkaan kuuluva
erä, jota voidaan käyttää mahdollisesti tulevien tappioiden
kattamiseen tai yhtiön vakavaraisuusarvosuorituksen salliessa siitä

voidaan osa siirtää ositettuun lisävakuutusvastuuseen jaetta-
vaksi maksualennuksina vakuutusosittajille.

Luottotappiot syntyvät vakuutusyhtiöllä pääosin saamatta
jääneistä vakuutusmaksuista, ks vakuutusmaksutulo*. Lainoi-
tuspuolen luottotappiot ovat turvaavien vakuuksien takia
vähäiset.

Luottotappiovaraus tehdään vakuutusmaksusaamisten ja
muiden liikesaamisten luottotappioiden varalta. Varauksien
enimmäismäärät ja lisäysmahdollisuudet riippuvat vakuutus-
yhtiön toimialasta sekä saamisten kohteesta.

Markkinaosuus kertoo montako prosenttia yhdellä yhtiöllä
on kaikkien yhtiöiden yhteenlasketusta maksutulosta. Hen-
kivakuutusyhtiöiden kohdalla markkinaosuus on virallisena
tunnuslukuna, jonka esittäminen on yhtenäistetty muotoon:
markkinaosuus on $100 \times \text{yhtiön kokonaisvakuutusmaksutulo} / \text{kaikkien henkivakuutusyhtiöiden kokonaisvakuutusmaksu-}$
tulosten summa. Tämä tunnusluku lasketaan pelkästään ensi-
vakuutusliikkeestä.

Omalla vastuulla oleva on esimerkiksi maksutuottojen*
yhteydessä esiintyvä ilmaisu, jolla tarkoitetaan sitä osuutta,
jonka yhtiö jättää ensivakuutuksesta* ja tulevasta jälleenva-
kuutuksesta* itsensä kannettavaksi sen jälkeen, kun jälleen-
vakuuttajan osuus* on vähennetty.

Oman pääoman tuotto prosentteina (käyvin arvo) on
(voitto tai tappio ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja
+/-arvonkorotusrahoon kirjattu arvonkorotus / peruutus
+/- sijoitusten arvostuserojen* muutos - verot +/- lasken-
nallisen verovelan* muutos) per (oma pääoma + vähemmist-
öosuus + kerty- nyt poistoero + vapaaehtoiset varaukset
+/- sijoitusten arvostuserot - laskennallinen verovelka*)
 $\times 100\%$. Tunnusluku mittaa vakuutusyhtiön tuloskehitystä.

Omavaraisuusaste prosentteina (käyvin arvo) Oma pää-
oma + vähemmistöosuus + kertynyt poistoero + vapaaehtoi-
set varaukset +/- sijoitusten arvostuserot + pääomalainat -
laskennallinen verovelka* suhteutettuna taseen loppusum-
maan, johon on lisätty sijoitusten arvostuserot*.

Tunnusluku mittaa vakuutusyhtiön vakavaraisuutta.

Riskiliikkeen tulos on henki- ja eläkevakuutuksen riskien
kattamiseen tarkoitettujen, tilivuoteen kohdistuvien maksu-
jen ja korvauskulujen* erotus. Korvauskuluja vähentävänä
tekijänä on otettu huomioon korvausvastuun laskuperuste-
korko*.

Siirtoliikkeen tulos on lakisäätöissä eläkevakuutuksissa
Eläke-Tapiolaan muista eläkevakuutusyhtiöistä seuraavan
vuoden alussa siirtyvien vakuutusten arvioitu maksutulo
vähennettynä Eläke-Tapiolasta muihin eläkevakuutusyhtiöi-
hin siirtyvien vakuutusten maksutulolla.

Siirtotulot ovat vakuutusosittajilta vakuutusmaksuihin
sisältyvinä perittyjä maksuja, jotka vakuutusyhtiö tilittää
edelleen viranomaisille. Siirtotuloja ovat muun muassa va-
kuutusmaksuvero, palosuojelumaksu, liikenneturvallisuus-
maksu, työturvallisuusmaksu ja tapaturmavakuutuslain 58
§:n mukainen maksu.

Siirtymävaraus

Vuosina 1993–1997 siirtymävaraus voitiin muodostaa elin-
keinotuloverolain uudistuksessa poistettujen luottotappiova-
rauksen ja ennakkokulukirjauksen tilalle.

Varaus oli purettava viimeistään vuoden 1997 tilinpäätöksessä.

Sijoitusten jakauma esitetään käyvin arvoin luokiteltuna seuraavasti: kiinteistöinvestiitit, osakkeet, joukkovelkakirjalainat, rahoitusmarkkinavälineet, lainasaamiset, muut sijoitukset. Eläkevakuutusyhtiöllä lainasaamisissa eritellään takaisinlainaus ja muu lainaus.

Sijoitustoiminnan nettotuotto on sijoitustoiminnan tuottojen ja kulujen erotus. Toimintokohtaisen laskennan mukaisesti sijoitusten hoitokulut sisältyvät sijoitustoiminnan kuluihin.

Sijoitustoiminnan tulos on eläkeyhtiöllä tilinpäätöksen mukaisten toteutuneiden sijoitustoiminnan nettotuottojen* ja vastuuvelan korkovaatimuksen* erotus. Sijoitustoiminnan hoitokulut jätetään tässä ottamatta huomioon, koska ne ovat mukana hoitokustannustuloksessa*. Sijoitustoimintaan kohdistuvat verot ovat tässä mukana.

Ks. Korkoliike*.

Takaisinostot ovat henkivakuutuksensa keskeyttäenille vakuutusmaksuvelkojen* maksettua palautuksia vakuutusmaksuihin sisällyneistä säästösuuksista. Takaisinostot sisältyvät tuloslaskelmassa maksettuihin korvauksiin.

Tasoitustasot on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri, joka on ns. sidottu varaus. Se on turva-vaatimuksen edellyttämä vastuuvelan* erä, jolla pyritään varmistamaan vastuuvelan riittävyys myös silloin, kun vastuuvelkaan oleellisesti vaikuttavat tekijät heilahtelevat epäsuotuisasti. Valvontaviranomainen asettaa tasoitustasotalle minimivaatimuksen ja laskentasäännöt yhtiökohtaisesti.

Toimintapääoma on käyvin arvoin lasketun omaisuuden ja velkojen erotus. Se kuvaa yhtiön vakavaraisuutta ja kertoo omaisuuden määrän, joka on käytettävissä yhtiön jatkuvan toiminnan varmistamiseen.

Toimintapääoma-aste kuvaa henkivakuutusyhtiön toimintapääoman ja sille laissa asetetun vähimmäismäärän suhdetta. Toimintapääoma-aste on $100 \times \text{toimintapääoma} / \text{vähimmäistoimintapääoma}$.

Vahinkosuhte on korvauskulujen* suhde vakuutusmaksutuottoihin*. Tunnusluku lasketaan luottotappioiden ja jälleenvakuuttajien osuuden vähentämisen jälkeen. Korvauskuluihin sisältyy korvaustoiminnan hoitokulut, mutta ei tasoitustasot.

Vakavaraisuusaste on eläkevakuutusyhtiöllä $100 \times \text{toimintapääoma} / \text{vastuuvetka}$, joka sisältää tasoitustasot, ja josta on vähennetty osittamaton lisävakuutusvastuu*, vastuuvelka ja saamiset Eläke-Kansan kannansiirrosta sekä YEL-perusvakuutuksen vastuuvetka*.

Henkivakuutusyhtiöllä vakavaraisuusaste kuvaa yhtiön varallisuuden suhdetta sen korjattuun vastuuvetkaan, josta on vähennetty tasoitustasot:

Vakavaraisuusaste : $100 + 100 \times \text{vakavaraisuuspääoma} / (\text{omalla vastuulla oleva vastuuvetka} - \text{tasoitustasot})$.

Vakavaraisuuspääoma on toimintapääoman ja tasoitustasot yhteismäärä. Konsernissa tähän lisätään vähemmistöosuus.

Vakuutusmaksutulo (vrt. Kokonaisvakuutusmaksutulo) on vastinetta siitä vakuutusmaksusta, joka on alkanut tilivuoden aikana. Vakuutusmaksutulosta on (toisin kuin kokonaisvakuutusmaksutulosta) jo vähennetty luottotappiot*.

Vakuutusmaksutuotto on omalla vastuulla oleva vakuutusmaksutulo* vähennettynä vakuutusmaksuvastuun muutoksella*.

Laskentakaava: Vakuutusmaksutuotto = omalla vastuulla oleva vakuutusmaksutulo + vakuutusmaksuvastuu vuoden alussa - vakuutusmaksuvastuu vuoden lopussa.

Vakuutusmaksuvastuu on se osa tilivuonna ja aikaisempina vuosina kertyneestä vakuutusmaksutulosta*, jota vastava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan. Se on yhtiön velkaa vakuutusmaksuvelkojen*.

Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään tuloslaskelmassa. Se on vuoden alun vakuutusmaksuvastuun ja vuoden lopun vakuutusmaksuvastuun erotus. Ks. Korvausvastuu*.

Vakuutusmaksuvastuun muutos muodostuu vakuutusmaksuvastuusta* ja korvausvastuusta*.

Vakuutusmaksuvastuun tulos on vahinkovakuutusyhtiöllä ennen tasoitustasot* laskettava vakuutusmaksuvastuun kate: vakuutusmaksutuotto* - korvauskulut* ja liikekulut*.

Vastuunkantokyky

Vahinkovakuutusyhtiön vastuunkantokyky on vakavaraisuuspääoman* suhde vakuutusmaksutuottoihin* edelliseltä 12 kuukaudelta luottotappioiden* ja jälleenvakuuttajien osuuden* vähentämisen jälkeen.

Vastuuvelka aiheutuu TEL-vakuutusmaksutasoon määrättyistä poikkeuksellisista alennuksista. Vastuuvelkasta peritään takaisin vuosittain osana TEL-maksua.

Vastuuvelan korkovaatimus on vakuutusmaksuvastuulle* ja korvausvastuulle* eli vakuutusmaksuvastuulle* asetettu ns. laskuperustekorona* mukainen vähimmäistaloudellisuusvaatimus.

Voitto tai tappio ennen satunnaisia, varauksia ja veroja kuvaa vakuutusyhtiön tuloksetystä ja suhteutetaan tunnuslukuna liikevaihtoon*.

Vähimmäistoimintapääoma kuvaa lain määrittelemää yhtiön vastuut ylittävää omaisuuden määrää, joka yhtiöllä on vähintään oltava, että se voi jatkaa toimintaansa ilman siihen kohdistettavia erityisiä valvontatoimia.

Zillmerointi on henkivakuutuksen liikekulujen jaksottamista useammalle vuodelle. Taseen liitetiedoissa zillmerointi näkyy vakuutusmaksuvastuusta* vähennettynä kuolettamattomina myyntikustannuksina.

Yhdistetty kulusuhte on vahinkosuhte* + liikekulusuhte*. Tunnusluku kuvaa vahinkovakuutusyhtiön varsinaisen vakuutusmaksuvastuun tuloksetystä.

Yhtiöveron hyvitys (Avoir fiscal) on osingonsaajan hyväksi tuleva vero siltä osin, kun osinkoa jakava yhtiö on jo osinkoa jakaessaan maksanut veroa. Osingonsaajan tulo muodostuu siten saadun osingon ja yhtiöverohyvityksen yhteismäärän suuruiseksi.

Tapiola-yhtiöiden vuosikertomus on painettu Galerie Art -paperille,
joka on saanut pohjoismaisen Joutsen -ympäristömerkin.

Ulkoasu ja kuvat Teppo Jokinen

Reprotyö Textop Oy

Painotyö Martinpaino Oy, 1998

